

9215

BIBLIOTEKI
SACRARIUM
MONTENAPULTEANUM

ANTVERPIÆ, EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI. M. DC. XXXVII.

Lib: Jacobi Casimiri

70 18

9215

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SACRUMIENSKIE

Faint, illegible text visible through the paper, possibly bleed-through from the reverse side.

VRBANO VIII.
ORBIS ET SACRORVM
APICI.

*Bibliotheca Domini Ferd.
Scholaris Paris.*

ESTA Tua, maiore Tibi affectu, quàm pompâ represento, PATER SANCTISSIME; sed quantulocumque adumbrata stylo, gloria tuæ debita. Alteri inscribere non debui, quia Tua, & palàm ad Te perducunt. Ac licet inconsultè præfidens videri possim, quòd ea litteris prosequi; temerarius, qui Nomini etiam Tuo dicare præsumpserim: verecundi tamen ausus, neque temeritati deputari, neque audaciæ debent. Sic Te colere debui, sic volui, cùm aliter non possem. Et quis vitio fertat? cùm ipsum etiam Deum, à quo & propter

pter quem tantus es, cuius liceat impu-
nè celebrare.

Equidem cùm pauculas eiusdem ge-
neris silvas, ceu primitias longioris ope-
ris, Eminentissimo Principi FRANCIS-
SCO Cardinali BARBARINO (nomen
faciet vt memineris) tradidissem, SAN-
CTITATI TVÆ consecrandas, seruitu-
tis meæ officium non es aspernatus. Et
quorsum, cùm illæ admissæ, grandius
aliquid per otium non tentassem? imò
quia sic acceptæ, festinam priorum in-
diligentiam pensare debui; iterùm hanc
postea pensaturus, quò Tui obseruan-
tior audiam. Quo in ausu si quid incon-
siderantiæ subest, innoxium illud, & ig-
noscendum: à Te maximè, qui omnia
omnibus ignoscis. Ego profectò cùm ea
tantùm describere sim aggressus, quæ
aut opibus tuis ad Urbis & Vaticani or-
name[n]ta excitata sunt magnificè, aut Sa-
pientiâ Religionis incrementum Or-
bisque

bisq̄ue tranquillitatem peracta feliciter,
non sum veritus, vt Tua Tibi sorderent
gesta; quæ non prius à Te prodierè, quàm
totius sæculi plausum, laudes & admira-
tionem ferrent.

○ Solet vulgus pictorum vultus Tuos ex-
pressos coloribus sine fraude circumfer-
re; Maiestas tamen, Virtutes, & illa ani-
mi Tui Diuina vis non perinde ab illis
adumbratur. An idem mihi in gestis non
sit, quod illis in imagine integrum? Fa-
teor quidem inferiori stylo à me expri-
mi: sed si par afferendus, non vni mihi,
sed omnibus etiam qui litteras tractant,
est filendum.

Excitabit alios hic conatus, & dulce
mecum periculum tentare multi volent;
non dubito quin feliciùs, quoniam inge-
niosiùs: hoc tamen ausim profiteri, tan-
tum abfuturos illos à gestorum Tuorum
magnitudine, quantum ab illorum vitore
elegantiâque absum. Interim ego illis, et si

avidus magis quàm capax, præludam; ac
res à Te gestas, vtcumque repræsentabo:
non quò celebriores fiant; dudum quippe
humanas laudes tantum excessère, quan-
tum omne mortale fastigium Tua condi-
tio; verùm vt si quibus perspectæ adhuc
non sint, innotescant eis, Teque Tuis in-
factis demirentur, quem cominus adora-
re non possunt. Interest omnium, cogno-
scere quid præclari Pater omnium molia-
tur. Opera illa Tua quæ Roma suspicit,
Vrbis ambitu continentur; ac licet famâ
suâ totum iam Orbem impleuerint, ne-
scio quo tamen pacto præsentiora fiunt
cùm describuntur.

Audiunt omnes consecratum & au-
ctum à Te Vaticanum. Sed an illa vocalia
marmora quæ nobilem inaugurationem
testantur, legunt? hîc illis inscriptionem
subiicio, ne ignorent. Tuum verò Tetra-
stylon, quo nil pulchrius sol aspicit, quis
vel ex imaginibus etiam ritè intelligat, nisi
vnde

vnde sumptum , vbi statutum, cognouerit? Hic felix solertia legetur, quâ inglorium Panthei metallum in nobiliorem speciem mutatum erexisti, Apostolici sepulchri ornamentum , miraculum templi, Tuæque magnificæ Pietatis specimen numquam satis prædicandum.

Quid arcem Æliam , à Te instauratam, munitam, absolutam? quid fontem Pincium, Quirinales hortos, Sebastiani & Bibianæ templa, Michaëlem musium, Nauiculam Petri, odea, statuas, Mausoleum tuum, quanta sint, an vlli vmquam fama, quæ omnia in maius augere solet, explicare pro dignitate potuit? Atqui habet hic Lector vnde animo concipiat, quamquam oculis ea non vsurparit.

Academiam porrò , quâ laudem & patrocinium Sapientiæ consecutus es, pulcherrimis substructionibus amplificatam; Armamentarium Vaticanæ Bibliothecæ substructum, in quo Litteras ar-

mis,

mis , Arma litteris , inusitatâ mirabili-
que coniunctione deuinxisti , quàm li-
benter hîc intuebuntur , qui Romæ non
aspexere ?

Mitto varios pontes , arces , portus ,
tuâ curâ , tuis sumptibus , ad Italiæ vel
securitatem , vel commodum excitatos :
Legationes missas ad Reges , victoriam
Siculam , Portam sanctam apertam &
clausam , propagatam ad Metaurum di-
tionem , Oratores barbarorum admissos ,
ornatos sepulchro . Mitto Diuos ex ho-
minibus factos , Andream Corsinum , E-
lisabetham , Franciscum Borgiam , Iapo-
nios Martyres . Mitto Rosas Principibus
concessas , Equites Conceptæ Virginis ap-
probatos , confirmatos : restitutum Bre-
uiarium , sacros Hymnos excultos , An-
tistites iussos suis in diœcesibus residere :
Pacem toties procuratam , sancitam , &
mox (ita voueo) fanciendam . Quæ cer-
tè à nemine legentur , quin & Te illo
fastigio

fastigio dignissimum credat, & diuturnos Tibi annos vel dispendio suorum appetatur.

In illâ verò Tuâ in Christi locum surrogatione, inauguratione, in lauru, in sole Tuo, quanta virtutum & doctrinæ Tuæ, quanta diuini in orbem amoris argumenta, qui Te talem tantumque mortales temperare voluerit, deprehendet? hæc pro virili parte omnibus inculcatum, commendatum iui, vt scirent omnes, à quo, quàm moderatè, quàm sanctè regerentur. Eadem supplex, & in genua prouolutus, oblatum Tibi venio, vel in seruitutis testificationem, vel in accepti beneficij memoriam, quo mihi ad pedes Tuos olim prostrato pœnæ sceleribus meis meorumque debitæ condonationem fecisti.

Quâ in re si vitium, si temeritas est, amoris tota imputanda, qui temerarium me & audacem fecit. nisi fecisset, in-

* *

gra-

gratum reliquisset. Quare cùm in alteru-
tro peccandum fuerit, malui inconsi-
deratus, quàm beneficij immemor vi-
deri. Vale PATER BEATISSIME, &
hos conatus, si fortè arriserint, tutare:
sin per imprudentiam in Te deliquerunt,
ignosce tenuitati, imò amori; à quibus
factum, vt minus possem, plus aude-
rem. Louanij, pridie Kal. Maias anni
M. DC. XXXVII.

EMINENTISSIMO
PRINCIPI
FRANCISCO CARD.
BARBARINO

S. R. E. VICECANCELLARIO.

TERVM supplices Tibi se sistunt
meæ Musæ, PRINCEPS EMI-
NENTISSIME: iterùm patro-
cinium implorant, vt molles adi-
tus ad Patrum tuum habeant.
Non forduerunt olim, quia diui-
nâ tuâ manu oblata. An eas respuet V R B A N V S,
si illa denuò accesserit? Honestum fit, quidquid in
manus sumere non grauaris; & à Te offerri, pla-
cuisset. Numerosiores eunt; sic oportuit, vt pro-
lixius obsequium meum testarentur: aliquanto vr-
baniore cultu; sic decuit, vt priorum festinationem
pensarent. Ceterùm cùm in numero, tum in cul-
tu etiam, animum Tibi Tuisque addictissimum
recognosces.

An verò ex integro non fit, his beneuolentiæ
Tuæ deuinctus argumentis, quæ nec recenseri à me

tenuitas mea, nec Eminentia^e Tuæ patitur splendor? Sed quid? Vos cælestes & diuini viri, sic estis plerumque, vt aliorum paruitatem ex magnitudine vestra censeatis. Benefica nimirum est præstans quæque natura: tum se credit amplissimam, cum sua cunctis impendit. Solem imitatur, seu potius sol ipsa est, in aliorum magis vsus quàm suos effulgens. Tu illo in honorum gradu sic luces, vt commune in Te sidus litterati, publicam lucem omnes nanciscantur. Laudes tuas non prosequor: Naturam tantum & Virtutem Tuam adumbro; vtramque omnis Tibi elogij instar. Hoc tamen ingenuè dixerim, officio tribuere me, quod alius daret dignitati. Nempe cum Maximilianum & Balthasarem à Gandauo, à magnis Heroibus ad magna natos, ita Romæ exceperis, vt illum æstimatione, fauore, hunc graui morbo decumbentem exquisitis alexipharmacis iuueris; cum denique amplissimi palatij hospitium nobilissimo fratrum pari magnificè obtuleris, non possum qui tum Romæ cum illis versabar, alienum beneficium, meum non interpretari: certè debui, vt immortales Tibi gratia^e agerentur, fieretque tantæ beneuolentiæ recordatio perennis: quæ, Tuum meritum si spectem, fuit infinita.

Ac, ne priuata^e causa^e mihi quoque deessent, Tuis vocibus debeo: quas cum recolo, pudorem illum renouant, quo sum perfusus, dum ab Vrbe abeunti significasti, dolere Te quòd maturius

Tibi

Tibi cognitus non essem. Superum fides! egone
tanti, vt in tanti Principis cognitionem deuen-
rim? tanti, vt me caelesti eius ore illud etiam re-
scire oportuerit? Et quorsum non redeam, vt ple-
nius noscar; imò verò vt Purpuram, cuius existi-
mationi me totum debeo, colam animosius? Re-
deunt igitur pro me V R B A N I A N A E S I L V A E,
vel huius notitiae nomina expediturae, vel officia (si
finis) exhibiturae seruitutis. Non debui rursus velle
agnosci, nisi seruum profiterer: non potui profite-
ri, nisi hoc qualicumque hostimento. Cui si faue-
ris; vt seruitutis titulus ad laudem mihi abundè, sic
fauor satis erit ad tutelam. Potiora consecrare vo-
luissem: sed vt donaria templis appensuri, ceram
ferunt, si auro carent, tum affectu suppleunt quod
muneri deest; sic ego labores Tibi dicaturus istos,
quia nitidiores non attuli, obseruantia & cultu
pensatum velim, P R I N C E P S E M I N E N T I S -
S I M E, quidquid stylo deliqui. Louanij, pridie
Kal. Maias anni M. DC. XXXVII.

LECTORI.

HABES Silvas à me, nec lento mentis partu
natas, nec planè extemporales: etsi conci-
tatam styli festinationem, Silvarum ratio
postulet. At quid magnum protinus fieri
potest? Etiam ipsæ silvæ, unde nomen huic
Pœsi, ut silvæ sint, non uno anno consequuntur. Diu
crescunt, ut diutiùs viuant.

Contendi quidem festinare maximè; sed ipsa dignitas
argumenti, ipsæ novarum rerum difficultates toties inie-
cere manum festinanti, ut herere sæpè, & iam laboria-
sè producta, incudi reddere cogerer.

Quamobrem plusculum temporis operi ex intervallo
regustando dare decreueram: Verùm ab amicis acriter
reclamatum; qui multis cùm me rationibus urgerent,
istis demum suam in sententiam perduxere: Nullâ morâ,
nullâ limâ, materiæ exprimendam dignitatem: præstare
ut hæc qualiacumque Pontifici viuo canerentur, quàm
demortuo: secundas curas nauos aliarum deterfuras.

Igitur si meliora de se pollicentes haud fastidimus,
maculas meas excusatas hoc nomine cupio, dum obliga-
tam fidem expediam. Nunc te pauca de operis formâ
premonitum velim. Carminibus solutam orationem ad-
iunxi, cùm ut eorum nausæ consulerem, qui pœtica
nescio quo insincero sensu reiiciunt; tum ut multa elu-
cescerent sic prolata, quæ obscura videri poterant, quia
vincta numeris.

Ex infinitâ porrò Gestorum V R B A N I multitudi-
 ne ea præcipuè selegi, quibus Pontificatus eius inclaruit,
 aut quæ plus visa sunt habere splendoris; certè quæ
 uberiorem carmini materiam offerebant. Cetera sparsim
 attigi, ne opus ultra modum excresceret, & fastidio es-
 set quod paratum volui oblectationi. Annorum item se-
 riam non attendi; ea Scriptoris annalium cura: res ta-
 men ipsas sicut inter se ob similitudinem coherent, ita
 opere ipso coniunxi. Quæ si arrident, uti ob commu-
 nem Parentem V R B A N V M debent, habes cuius fa-
 cta suspicias, & mecum commendes. Vale.

Series & Librorum Argumentum.

LIBER I.	III.
Pontificatum, Virtutes & Doctrinam V R B A N I ex- plicat.	Romam auctam, orna- tam.
II.	IIII.
V A T I C A N I orna- menta.	Religionis amplificatio- nem.
	V.
	Procuracionem Orbis.

ECCLESIASTICVS

CAP. XLIV. ET XLV.

Laudemus viros gloriosos & Parentes
nostros: laudemus VRBANVM; quem
excelsum fecit Dominus, & similem sibi. Sta-
tuit ei testamentum aeternum, & dedit illi
Sacerdotium gentis, & beatificauit illum in
gloriâ, & circumcinxit eum Zonâ gloria,
& induit eum stolam gloria, & coronauit
eum in vasis virtutis.

I

GESTORVM
VRBANI VIII.

PONT. MAX.

LIBER PRIMVS.

PONTIFICATVS. VIRTUTES.

DOCTRINA.

QVANTVS sit Pontifex VRBA-
NVS, quisquis scire amas, ex-
pende qualis fuerit adhuc pri-
uatus. Disces Tiarâ prius di-
gnum, quàm donatum: me-
rita & virtutes in Solium tulisse, non acce-
pisse. Per omnes honorum gradus ad sum-
mum deuenit; illis semper maior, huic par.
Infantiam sic exegit, vt Tiaræ destinatus:
adolescenciam his studiis & virtutibus ex-
coluit, vt debitus crederetur. Vbi ad nego-
tia, hinc ad Infulas & Ostrum vocatus, pu-
blica

blica secum iudicia & vota traxit: neque alius aptior visus, qui Christiani orbis clavum temperaret. Tandem, quod puero facta, mores iuueni, viro maturitas & prudentia, portendebant; senex obtinuit. Pontifex autem tot orbem meritis complet, vt iudicia & spes de se conceptas non exæquet tantum; quod optimi solent; sed superet etiam, quod est diuinum.

SILVA PRIMA.

Mens sacra veri, qua sapientium
 Spes temperatas numine provehis
 In maius, & castum poetam
 Virgineo sinis ire cliuo;
 Ostende fontes limpidioribus
 Riuis fluentes: & precor, integras
 Permitte lauros, unde nullus
 Abstulerit capiti coronam.
 Tuque ô Tonanti proxime, Tu mei
 Cura & laboris materies, tuo
 VRBANE dum Regno, tuisque
 Roma viget, Superique plaudunt
 Factis; minorem me gemibus sine
 Laboriosum tendere barbiton,

Famam-

Famamque adoratumque nomen
 Supplicibus sociare chordis.
 Nam quis Latini pectinis arbitrum,
 Orbisque Patrem carminibus nouis
 Ritè ordiatur; si canendi
 Jura negat, facilemque vultum?
 Non si benigno numine, debilem
 Chelym secundet; grandia moliar
 Exilis, immensasque laudes
 Mobilibus fidibus perennem?
 Quicumque rerum Principem, amabili
 Errore ducti, concinimus; rapit
 Nos ardor incantus, sacræque
 Materia species proteruum
 Fallit laborem. Vix bene cœpimus,
 Mens victa nutat. Opprimit impares
 Rerumque maiestas, & ingens
 Magni operis properata moles.
 Quid ergo? præstet verba silentio
 Finire? præstet vela retrò dare
 Quàm nomen augustum procacis
 Ingenij tenuare culpâ.
 Ignosce Princeps, iam retinaculis
 Feror solutis. Nec mora libera est,
 Nec fas reuerti: serua euntem:
 Longa via est, dubiusque cursus.
 Referre Regni signa tui libet;
 Crebris ut infans innueris iocis,

Tuae referuari Tiaram

Et Solium Latium senecta.

At non fuerunt hæc pueriliter

Effusa in auras : ipse iocos Deus

Formabat, infantisq̄ue voces

Omen erant Apicis futuri.

Ad Sceptra natos, arguit indoles,

Designat æther : iudicia Ætheris

Illi, voluntatemq̄ue Diuûm

Spesq̄ue suas properare feruent.

Dum fata captas, dum sequeris Deum,

Virtute fulsisti, & Sophiâ & Themî.

Hos vita per cultus ad ostrum

Ausonium sine labe creuit.

Addam ut gerendis rebus idoneus

HENRICI alumnum sidereis aquis

Lustraris : ut magnum PHILIPPVM

Connubio sociaris auspex.

Idem Tiarae debitus, ac diu

Optatus, altè sceptra soli tenens

Scribêris, & fulcire Romanam

Imperio potiore votis.

Tu Regna Regnis amula, Tu truces

Compescis iras gentium, & horridi

Viresq̄ue conatusq̄ue Martis

Prosubigis sine cade victor.

Arsisset atris seditionibus:

Padusq̄ue & Alpes, atque per Insubrum

Amœna bellatrix Enyo

Innocuas violasset vrbes,

Si non salutis blandâ parens Apis

Extinxet astus gliscere feruidos,

Ensesque pacasset furentes

Melle pio, tenerisque pennis.

Tuum fragranti nomen in Africâ

Regem subegit Æthiopum

Primosque Congorum vocasti

Romuleam dociles in aulam.

Afferta Rhœnus colla Tibi leuat;

Tibi retusum Parrhasium scelus

Adscribit, & fusas phalanges

Liunia, gelidique Lappi.

Debet Polonus auspiciis tuis

Scytham reuinctum: Bistonidum minas

Fractas, catenatisque tractos

Mosconia Proceres lacertis.

Exterminatam Gallus Api tue

Debet profana pestis Erynnidem,

Rupemque quam disiecit acer

Fulmineis LODOICVS armis.

Quem Tu secundo lumine respicis,

Hic & fauentes Calicolas habet,

Et laureato crine victor

Arma tholis inimica figit.

Qui BARBARINIS auspiciis caret,

Sive ille regnis sine opibus potens,

Pax Ca-
falıs.

6 GESTORVM VRBANI VIII.

Fortuna non sequetur illum,

Nec nitidis dea clara palmis.

Quo Musa tendis? præcipitem chelym

VRBANVS odit. *Desine futilis*

Solemque scintillâ, leuique

Oceanum cumulare guttâ.

AVGVRIA PONTIFICATVS

VRBANI VIII.

ORONAS & Tiaram Numinis esse munera, quàm constans tam vera est gentium persuasio. Etenim cùm hominem Deus capacem cupidumque societatis procrearit, æquum fuit vt Principes seligeret, qui multitudinem populorum continerent, ne solueretur; & eius in eâ vices obirent, vt floureret. Quò fit vt quos alijs præficere constituit, pulcherrimis sæpè prodigijs ad Imperium vocet. Credo, vt Principatum Dei donum esse fateamur. Possem recensere quos è priuatâ conditione, per columbas, apes, aquilas vel ad Solium cælestis coronarum Dator, vel ad Tiaram euocarit. Verùm VRBANVS in manibus mihi: & quàm copiosum ad laudem, quàm augustum ad maiestatem in eo argumentum! Audita est sæpè eius pueri fatalis, & inspirante Numine iactata vox, quâ Tiaram sibi, Petrique claus præfagus infans sponderet. An satis?

Etiã

*Primâ Sil-
uâ id libe-
rum, in hac
non attingetur.*

Etiam cum Patres de Principe imponendo Eccle-
 siæ consultarent, Columbæ fenestris eius aduolan-
 tes, indices fuerunt, illum vnum esse quem sibi
 Vicarium Christus, Religio Patrem exposceret:
 his auguriis prænuntiatus est **VRBANI** Pontifi-
 catus; vt diuinum ob diuinas aues, pacificum ob
 tranquillitas expectaremus.

*Herman-
 nus Hugo
 Epist. dedi-
 catoriã
 piorum do-
 sideriorum
 prima edi-
 tionis.*

SILVA II.

Innocua volucres, iurataque fata columbis,
 Ecquod tam subitum, quove tenetis iter?
 Non equidem Diuum sine mente, sine omine adestis.
 Dicite: Quid felix iste volatus habet,
 Dum celeres petitis Romana palatia? magni
 Vos ego successus auguror esse duces.
 Dicite: Num triplici Dominum dum queritur orbi
 Designare libet, qui bene cuncta regat?
 Ite bona volucres: certum date Patribus omen:
 Ite, sacro **PETRI** consulite Imperio.
 Dum loquor, æthereum pennis plaudentibus agmen
 Obsedit limen magne **MAPHAE** tuum.
 Accipe sanctum omen. Superos agnosce vocantes.
 His tibi prodigiis certa **Tiara** venit.
 Non petit ista tuas sine Numine turba fenestras:
 Orbis Te Dominum præscia sentit auis.
 Te nisi sentiret, non hæc præfagia ferret.
 Vana sacris auibus non solet esse fides.

Tota superfusus cùm terra latebat in undis,

Et mundus tantùm sidera & æquor erat;

Cùm niger haud caperet componi marmora coruus;

Prima maris pacem candida nouit auis:

Nouit, & ore pio ramum frondentis oliuæ

Compositi retulit pignora certâ freti.

Hinc pia credulitas populos descendit in omnes;

Nuntia pacati dicta columba Dei.

Prisca nouis in Te redeunt miracula signis;

Imperio plaudit turba pudica tuo.

Sæpè Deus Sceptris præluit, sæpè Tiaræ,

Fatâque per Volucres abdita sæpè docet.

Dux fuit ad clauas Fabiano uisa columba,

Quemque recusabat iussit adire gradum.

Illa Tibi pariter præit ô MAPHÆE, bonoquæ

Ad rerum culmen Te uocat augurio.

Accessit miris Patrum sententia uotis,

Creduntur curæ publica fata tuæ.

Non capis hæc impar, nec tanta ad pondera nutas:

Tutò humeris sedeat terra polusque tuis.

Tecum Christus adest. Tecum Sapiencia; quasque

Ille Tibi uires sufficit, ista regit.

Amborum ductu, rerum accipe tutus habenas:

Officio non est lenta futura manus.

Quid Tibi diffidis? Romæque orbi que regendo es:

Augurium suadet, iudiciumque poli.

Eia age pone metus, & tempora subde Tiaræ:

Sic uisum Superis, subde; Tiarâ tua est.

Sume

Sume PETRI claves : PETRI conscende tribunal:

Te Dominum possit, Te sibi terra Patrem.

Omnia sub pedibus vertique regique videbis.

Sospes erit meritis axis uterque tuis.

Scilicet atque hominum venies Deus. ipsaque Roma

URBANI supplex sceptrum pedesque colet.

Purpurei hoc posito facient diademate Reges,

Atque tuas possent sacula mellis apes.

Sacula iam per Te Romanis dulcia currunt:

Per Te regnabit dulcis in orbe quies.

Matres mellis apes: Tu sacula mellea conde.

Mel subamara domat: Tu mala nostra fuga.

Fallor an hoc etiam suadent sperare columbae?

Speremus, fati est visa columba boni.

Illa dat, illa fouet placidae praesagia pacis.

Pax quoque consilio non semel icta tuo est.

Ecce etiam scissum bellis discordibus Orbem,

Atque animos Regum conciliare paras.

Eueniant quaecumque paras. Pax temperet arma.

Claudatur Ianus. tristis Erynnis abi.

Sin belligentes praedaeque ardetis amore,

Ite, Hebrum atque Getas iste lacestat amor.

Sunt Solymae bello repetenda, & Achaica regna:

Est Rhodus, est iusto Marte domanda Cyprus.

Sunt aliae erepta proavis crudeliter urbes.

Proueniant causa praedia digna sua.

Quid frustra fortes laceratis viscera? Diuos,

Diuos vindictam flagitat iste furor.

IO GESTORVM VRBANI VIII.

Victori ut victo ploranda trophæa petuntur:

Et vinci, probrum est; & superare, nefas.

Ponite crudeles terrarum incommoda fastus:

Non facit ad magnum laurea fœda decus.

Pax VRBANI apibus, Pax est accepta columbis:

Rex apium stimulis, felle columba caret.

Nec vos irasci pulchrum, nec mutua fas est

Alterum in alterius bella mouere necem.

Euentura cano. Ponet ciuilis Enyo.

Novi quid fati provida portet avis.

CREATIO VRBANI VIII.

M A P H A E V S *Cardinalis* B A R B A R I N V S
quinquaginta suffragiis Pontifex renuntiatus, vt pietati moderationique suæ satisfaceret, omnem creationis gloriam Deo adscripsit; hoc nummis inciso lemmate,
FACIT MIRABILIA MAGNA SOLVS.

QUAM dissentaneus est huic modestiæ
superborum sensus! etiam magnitudinem affectant inanibus factis: ac si quid inusitatum moliuntur, miraculum vocant. Itane miraculum, quod perituris manibus exstruitur, ne felicius duret, quam inceperat? Miraculum sit, cuius ineluctabiles ruinæ trahunt semper & consepeliunt Auctoris superbiam? Ego nihil mirabile appellarim quod hominum curâ stat, quod quæri, quod desiderari aliquando potest.

potest. Vnius Numinis opera, admirationem magnitudine promerentur. A solo quippe magno, magna; à mirabili, miracula proficiscuntur. Eludant licet arrogantes, & ea quæ vulgò orbis mirabilia nominantur, æstiment: verum est ac immotum **VRBANI** lemma, Deum mirabilia magna solum efficere. Si hæc professi dignitatem attende-
ris, terrenus est hominum Deus; si cognitionem, veritatis oraculum: factis denique, omnium laudem, plausum, amorem promeretur. per illa tamen hoc spectat, vt Deum solum Mirabilia moliri credamus. Sit fides Auctori; eiusque Pontificatum Numinis mundo consulere volentis miraculum æstimemus.

SILVA III.

Nec tu vocanda es magna Semiramis
Superba muris femina, nec tuus
Pilisque pendens arcubusque
Famæ adèò memorandus hortus.

Nec vos vetustum Pyramides opus,
Egyptiorum crimina Principum,
Rerum inter estis efferendæ
Mira. Tuum Labyrinthæ nomen
Deleuit etas. Fama brevis fuit
Templi Dianæ: splendidum opus, malè
Æternitati destinatum,
Nocte breui celer ignis hausit.

Non exstruentem *vana*, putaueris
Miranda moliri: hæc fuga temporum
 Euertet, aut magnam repente
 Mole trahent nimiam ruinam.
 Solis colossum querimus. Occidit
 Domus Neronis. Procubuit Pharos
 Decusque Mausoli; ruina
 Reliquias tegit alta tellus.
 Stetere thermae. Phidiaci Iouis
 Ebur refulsit. Roma vetus fuit.
 Quod prisca mirabatur atas,
 Umbra modò est, & inane nomen.
 Quid magna parui suscipimus? Deus
 Miraculorum solus idoneus
 Auctor, celebrandis utrumque
 Prodigis stupefecit axem.
 Nempe ille terram fundat in aëre,
 Vagisque stantem cingit aquis globum,
 Ceu mœnia orbi muniendo
 Exstrueret, liquidumque vallum.
 Vides Olympi sideream domum:
 Quot astra tollit, quot micat ignibus,
 Tot magna diuina relucet
 Terrigenis monumenta dextra.
 Phœbea lampas siue rapit diem,
 Siue illum Eo reddat ab æquore,
 Deum abnuentum cæcitatem
 Perspicuis radiis reuincit.

Numen potenti, nec tenerâ manû

Aduersa rerum semina continet;

Mundi que concentum perenni

Dissidio numeris que miscet.

Nunc sancienda Christi adum fide

Gentes sub vno Principe colligit;

Qui more, linguâ dissidentes,

Relligione pari, sacris que

lisdem coërcet. Illius, illius

Nec vsitatum nec tenue est opus,

VRBANE, labenti quod Orbi

Sufficeris, placide que regnas.

Tu Christianos quis foveat status

Curas; & Orbi sollicitus caues,

Quid error, aut cruenta Thracis

Aula paret, Phlegethon que discors.

Rerum arbitro Te, fluxa licentia

Frenum momordit, culpa que tollere

Vultus inaudax delitescit;

Omne nefas cohibente lege.

Nescis pudendis parcere fontibus,

Seu puniendos Relligio citat,

Commune seu bonum, Æquitas ve

Iusta pio Dea, iusta fonti.

Per Te Latini gloria nominis

Sedis que crescit. Jam ditio & Tue

Claues ab Euro porriguntur

Ad Zephyrum, Proceres que Congi.

Prudens Tiaræ subijcis & PETRO
 Sceptrum Pisauri : fontibus irrigas
 Urbem Quiritum : iamque prisci
 Te Domino rediere mores.

Fecisti ut aptis Ælia surgeret
 Arx cincta muris : ut rapidus Tybris
 Olim, explicati pontis arcus
 Nunc placidus docili amne tranet.

Augusta in ipso templa Palatio
 Ponis Sebasti. Latior incolit
 Ædem integratam Bibiana,
 Grande tui monumentum amoris.

Per Te columna quatuor inçlytum
 Patris sepulchrum clauigeri tegunt ;
 Decus columna Vaticanæ
 Atque pares oneri polorum.

Hinc se perennem crederet alter, hinc
 Magnum vocaret : Tu melior, Tibi
 Nil sumis, & soli fateris
 Magna Deo tribuenda : solum

Miranda Numen condere. Celsior
 Vox ista surget Pyramidum situ,
 Maiorque famâ, maior annis
 Prisca Ducum monumenta vincet.

TIARA

VRBANO VIII. IMPOSITA

ET

D. MICHAELI

AB EODEM CONSECRATA,

CVM HAC FORMVLA,

TE MANE, TE VESPERE.

ARVA de se in abiectâ fortunâ sentire, virtuti vix adscripserim: sensus est potiùs à fordibus obscuræ conditionis expressus. In summo autem gradu, moderationis & fortunæ capacem esse, supra mortalitatem est, atque haud scio an supra virtutem. Te specto, VRBANE, cui propria illa laus, vt lucem Tibi circumfusam; totam Dei non tuam arbitrêre. Tua tamen fit cùm illam resignare amas. cauente hoc Deo, vt qui sibi nihil tribuunt, omnia consequantur; omnium iacturam faciant, qui suum, aliquid vocant. Commodùm Pontifex creabar, & iam fastigium honoris Deo submittebas. Tiaram autem, hoc est insigne diuinitatis cùm induisti; exuisti Pontificem, vt honoratior cliens ad MICHAELIS pedes prouoluerere. Consecrasti illi Tiaram, quasi debita Tibi non esset.

Imò

Imò vt eius supplex noscerere, nummos hoc feru-
 tio celebres cudi iussisti, ceu velles æternùm facere,
 quod feceras semel. In his Tu nummis ad genua
 MICHAELIS procidis. Nonne maior, quo demis-
 sior? In his tuum illi animum hac officiosâ prece
 declaras: TE MANE, TE VESPERE. Quis non cre-
 dat, Te noctis & diei tempora sic velle dispungere,
 vt supplicem & laudatorem semper habeat. De die
 paratus es eum venerari: noctu cùm ceteri con-
 quiescent, Tu ad eius aras vis excubare. Hoc nimi-
 rum est Tui obliuisci, vt sis in socium officiosior.
 Socium tuum MICHAELEM dixi, nec appellatio-
 nem illam Angelorum Princeps fugiat. Etenim vt
 Tu Ecclesiæ moderator, sic ille custos audit: ita
 prorsum eidem labori ambo incumbitis. Ambo
 socij estis. Tu MICHAELIS, ille VRBANI.
 Soles tamen Tutelarem illum & Patronum appel-
 lare: at profectò non tam quid velis attendet,
 quàm quid mereare. Ita placebit illi hæc demis-
 sio, vt dignitatis tuæ non obliuiscatur. Sic se Tu-
 telarem præstabit, vt Te collegam sciat & colat,
 Domini sui partes egregiè sustinentem.

S I L V A I V.

Quæ sciens gemmas sociare dextra
 Nobili finxit studio coronam?
 Cuius ardetis redimire sanctæ
 Tempora gemmæ?

Nosco.

Nosco. Tot baccis decus illigatum,
Hic Apex splendens triplici coronâ
Debitam poscit Latij Parentis

Cingere frontem.

Cinge longum orbi Veneranda, cinge
Tempora VRBANI: Pater ille mundi
Et piorum Rex, capiat supremi

Pignus honoris.

Quid? sacros crines simul attigisti,
Amouet sanctum decus, & superbum
Gemmeo textu MICHAELIS aris

Dedicat aurum.

Sume, ait, Diuum generose vindex,
Sume iurati famuli Tiaram:
Me tuum Phœbo reduci, tuumque

Nocte videbis.

Nil mea possunt sine Te corona.
Cultus hic causas mihi dat timoris:
Pondus est, pondus, nisi fulciatur,

Jure timendum.

Rektor inuicta MICHAEL iuuenta,
Præpetum pugnax equitum Magister,
Ecquis hæc audis? age, siue Celi

Agmina lustras,

Siue ad Umbrosam violentus Orcum
Fulminas; quæ te plaga cumque habebit,

Aureâ celis animas piorum
Lance ferentem,

Aut graui incestis frameâ timendum,
 Latius huc cultum refer, huc adesto:
 Dum tua ingenti cumulata crescit

Gloria dono.

Cernis VRBANVM genibus minorem,
 Supplicem cernis? Tibi sponte magnus
 Procidit supplex, Latiamque subdit

Sponte Tiaram.

Quid Tibi maius potuit dicari?

Hanc colunt promi populi Coronam,
 Seruat hæc omnes populos Corona,

Quæ Tibi seruit.

Sub tuâ regnet diuturna curâ;

Quique eam vouit, tui opus feratur

Consili VRBANVS. Tibi debeamus

Illius annos.

Si rebelle agmen, tumidumque Regem

Perfida elatis animis mouentem

Bella, defenso pius expulisti

Victor ab axe;

Pelle quæ Regnum violare mitis

Principis feruent; fera monstra pelle,

Ne quis aut error, vel iniquus hostis

Sacra profanet.

Sole primæuis rutilante flammis

Ad tuas cultor sacer ibit aras:

Tu die terris redeunte, vota

Supplicis audi.

*Cynthiâ noctis moderante bigas
Stabit in celsâ speculâ, irretorto
Lumine insomnis Tibi dedicata*

Brachia tendet.

*Nocte Tu totâ vigilem clientem
Sub sacro serua clypeo; simulque
Viribus iunctis Stygij tyranni*

Vincite fraudes.

*Audior, voti rata spes: ter hastam
Concutit magnus MICHAEL, ter alis
Plaudit, VRBANVM valido expeditus*

Ense tueri.

*Orbis immensi Pater atque Custos,
Numinis Prorex, cui cura summa
Sedis, & morum; MICHAELE felix*

Auspice regnes.

*Tu Deum factis meritisque presta:
Ille erit sancti socius laboris,
Ille seruabit sibi consecrata*

Fata Tiaræ.

DITIO ECCLESIAE

AD METAVRVM AMPLIFICATA.

T virtutibus speciosa fuit VRBANI
inauguratio, sic multis statim emolu-
mentis abundauit: neque Sedes di-
gnum tantum Pontificem in illo, sed
etiam magnum amplificatorem habuit; Deo caus-

fas subministrante, quibus Ecclesiæ ditionem propagaret. Defunctus est sine meliori prole Franciscus Rouereus Dux Urbini, Pontificum beneficiarius. Clientelarem igitur prouinciã, non armis, nec sanguine, sed prudentiã & festinatione recuperavit **VRBANVS**, planè vt Urbinates non mutasse Dominum, sed ad antiquum rediisse videantur. Equidem cum in sæcularem ditionem à Iulio transcripti olim fuissent, hoc exigebat vetus illorum & bona fortuna, vt rursus cum **PETRO** coalescerent, sacro eius Imperio futuri tutiores. Nec est quòd hæc incrementa sectarij superuacanea

Isaïæ c. 60. vocent. Deo placitum vt Ecclesia *Mamilla Regum lactaretur*: ac licet in infantiã non sine graui Numinis industriã virtutibus quàm lauro instructior esset, varij tamen Reges, vt temporum ratio & utilitas postulabat, munifici in illam fuere. Nam quid Constantino liberalius? tali opus fuit vt Ecclesiæ libertas cum splendore statueretur. Quid Carolo religiosius? ita res poposcit vt mutato Imperio firmarentur dona Constantini. Quid illa ditionis suæ datrix Mathildis, quæ Diuos heredes habere quàm homines maluit, **PETRO** quàm necessaria fuit, vt patrimonium haberet. Tam verò tot Reges qui sua Regna Pontifici vectigal pendere voluerunt, quantam Principi Sedi contulere dignitatem? Additus Ducatus Spoletanus, Marchia Anconitana, Beneuentum, quid effecerunt, nisi vt clarior

rior affurgeret Ecclesia? Postremò Urbini facta ab
 VRBANO accessio, quantum profuit, vt Pontificij
 Dominij amplitudo, à mari supero ad inferum con-
 tinuo tractu funderetur? Sic decuit orbis Matrem
 crescere.

SILVA V.

HÆc quamcumque vides, quàm magna opulentia
 PETRI,

Post obitus CHRISTI sanguis & horror erat.

Pauperis exemplo Regis, florebat egestas;

Et quas calcarat, nullus amabat opes.

Vulnera pro gemmis, pro cultu vincla placebant;

Sanctaque magnarum mors erat instar opum.

Ibant Pontifices caput obiectare securi:

Sapè illis ceruix secta, Tiara fuit.

Sapè feras inter, mediore in crimine ferri,

Sanguine pro trabeis irrubuere suo.

Curia quæ primi nunc Eminent ordinis ostro,

Plagosos habuit pectora sancta senes.

Vaticana domus rerum nunc Principe digna,

PETRI sub Regno collis & herba fuit.

Ista triumphatis quæ dicit iura Quirinis,

Romulidum passa est verbera sapè Fides.

Aspice quæ nunc sunt delubra & templa priorum;

Diuerſi dices Numinis esse domos.

Quos votis colimus, queis celsas ponimus aras,

Ludibrium quondam totius orbis erant.

Nulli tuta Fides. Pietas innoxia nulli.
 Plenus erat sanctis carcer ubique reis.
 Horrida Romano vox spargebatur in orbe:
 Intereat, CHRISTVM pro duce quisquis amat.
 Impius in mediam populus rapiatur arenam:
 Iratum placet perfida secta Iouem.
 Hic erat hic Pietatis honos, ea dona ferebat
 Quisquis adorata sub Cruce miles erat.
 At bene mutauit crudelia secula Numen:
 Detumuit fluctu fracta procella suo.
 Cadibus atque malis nata est Ecclesia pacem,
 Et decori nostro per probra facta via.
 Hac tibi debemus solatia CONSTANTINE:
 Prima tuo nobis munere parta quies.
 Tu Latios CHRISTO fasces, Tu scepra dicasti,
 Heu nimium nostris ante inimica sacris.
 Tu pius & diues posuisti immania templa,
 Itala quæ tellus, quæque Pelasga tenet.
 Ipsa etiam per Te subiecta est Roma Tiara,
 Ut Fidei fieret, quæ caput orbis erat.
 Venerunt & opes tecum, splendorque, decusque;
 Nec Deus in templis pauper ut ante fuit.
 Balsama pro vili pietas crebat oliuo:
 O quantum hac dispar flamma prioris erat!
 Fagina in argentum mutata aurumque supellex,
 Proque rudi data sunt gemmea vasa luto.
 Tunc & Erythreis capere rigere lapillis
 Pontificum trabes, Pontificumque cruces.

Quam

Quàm benè tum nostris maiestas addita templis,
 Quàm benè surgebat per bona tanta Fides!
 Mox alia ex aliis accessit copia donis,
 Carole siue tuis, siue Mathildi tuis.
 Sapè pios inter certamina pulchra fuerunt,
 Dona Dei gazis quis potiora daret.
 Cuncta dabant, sine fraude dabant: maiora dedisse
 Lucrum erat: augebant munera dantis opes.
 Flavius utiliter Romam dedit. Illa perennis
 Et PETRI & fato Relligionis erit.
 Caesaribus certo data tantùm limite tellus:
 Romana spatium est Sedis & Orbis idem.
 Nec metas rerum huic posuit, nec tempora Numen:
 Imperium mundi, sed sine fine dedit.
 Cedite Victrici, Plutonia cedite monstra,
 Nec vi nec vestro quassa furore ruet.
 Quin adeò rabidas vexantum ut frangeret iras,
 Illam opibus nudam noluit esse Deus.
 Illa tot infestos Superis compescuit hostes,
 Sub quorum gladijs procubuisset inops.
 Illa tot emisit Solymæa in Regna carinas,
 Laurigeras toties rettulit inde rates.
 Illius Auspicijs cohibentur cornua Luna;
 Nec strage Europæ plena coïre queunt.
 His opibus domat errores, frangitque furorem,
 Siue tuum Pelagi, siue Luthere tuum.
 O quàm legitimis stat tanta potentia caussis!
 Quàm sacer est usus cui cumulantur opes!

Scilicet

Scilicet hunc spectans, sceptrumque Urbesque Pisauri.

Reddidit VRBANI provida cura PETRO.

Quale eius Sceptrum, quæ surgere Regna videmus?

Quamque refert famulas iure Metaurus aquas?

Hinc mare quod supra est, & quod perlabitur infra,

Vetrici VRBANVS, per sua, claue petet.

Aspice ut his opibus Sacrorum iura tuetur,

Ut Superos cultu splendidiore colit.

Aspice quas sedes, quæ ponat templa Tonanti:

Quam validâ Romam munit arce suam.

Viuite Pontifices securi, viuite Romæ,

Præsidium vestris arx erit illa malis.

Vos quoque Calicolæ templis gaudete superbis:

Vos dignâ VRBANVS vult habitare domo.

Quid fremis impietas? non hæc opulentia vana est.

Desine. iam tot opes caussa Deusque probat.

LAVRVS BARBARINA

MVLTIPPLICIS

DOCTRINÆ VRBANI

SYMBOLVM.

POESIM otiosæ mentis occupationem nemo dixerit. Ut in totâ litterariâ re operosius nihil; sic haud scio an tractari quidquam diuinius possit. Eam dico Poësim, non quæ obscenos Suffenos, aut triobolares Mæuios olet; sed quæ à Numine inspi-
rata,

rata, excolta studio, perfecta scientiâ, scientiarum omnium cognitione diues, magni & puri pectoris opus est. Huius notæ Poësis cùm VRBANO VIII. adhuc Cardinali mirum quantum arrideret, Laurum inter emblemata cooptauit, superuolitantibus apibus & hac epigraphe celebrem, HIC DOMVS. Omnino qui Poëtica eius euoluerit, laurum Apollini eripere, VRBANO consecrare non verebitur: eoque iustius, quòd in Apolline fabulosa omnia; hic nobilem arborem meritis suam fecit. Tantus siquidem est Maphæani carminis nitor, ille verborum delectus, tanta sensuum magnitudo, vt si VRBANVS non esset, Apollo Christianus posset appellari. Verùm non sunt ad pompam conquirenda vocabula. In omnium manibus versantur, quæ diuino stylo cultissimè scripsit: si legeris, dicas nihil hîc veris affectum dotibus, cùm antè deprehenderis nitidissimam Poësim pro dignitate non posse celebrari. At verò quantam illius eruditionem esse oportet, cuius hæc tam præstans cognitio pars est minima? Floret etiam Philosophiæ laude: princeps est in Iure: Sacras linguas apprimè callet: Theologiam peruasit: Græcos Latinosque Patres euoluit, comprehendit: ac ne quid ad eius absolutionem desit, vtrumque Christianæ Philosophiæ Instrumentum tam altè peruidit, vt quamquam Christi os non esset ob dignitatem, posset tamen tot nominibus Veritatis oraculum dici.

SILVA VI.

Virgineæ laurus, seu sacram intenditis umbram
 Montibus Aonijs, seu pulchro Heliconis ad undas
 Ordine digestæ, felicia ferta paratis
 Vatibus, acclini ramos demittite trunco,
 Et spretis Pindi scopulis & nomine Daphnes,
 BARBARINA pio cognomina ducite fastu.
 Quid iuuat in sterili cliuo frondescere? dudum
 Mutæ Pierides, & vanum nomen Apollo.

Ecce Quirinali mundum qui frenat ab aulâ,
 Innocuis dignatus apes committere ramis,
 Vestram immortalis famam sacrauit honore:
 Audiat hic posthac vatum Pater, audiat Orbis
 Aonidumque decus, Parnassique ardua templa
 Hospitis antiqui spernant hoc Præsidae numen.

Vosne igitur mellis genitricis culmine in alto
 Arbos sancta tenet? Vobis hîc frondea tecta
 Cepistis, viridemque domum, certosque penates.
 O quoties illic castâ dulcedine lætæ,
 Et Latio & Superis mouistis amabile carmen!
 MAPHAEVS quoties maturæ in flore iuuentæ
 Dulces hîc cantus illo dedit ore, superbas
 Quo gentes recturus erat! Quam sæpè canenti
 Arrisit blandum non torua ex athere Virtus,
 Mellificamque videns turbam, Nunc ite serena,
 Ite, inquit, laurumque superuolitate volucres:
 Sic MAPHAEI omnes transcendet gloria lauros.

Quid

Quid memorem fidibus corda expugnata canoris,
Atque triumphatas verbis victricibus aures?

Calitum olor, Lauri princeps, decus omne Latini
Nominis, Aonij moderator candide regni,
Quam meritò posthac capient tua nomina Laurus.
Te nascente sacrum viruit nemus: ipsaque visa est
Implexis circum lauris vernare Tiara:

Mox pueri cunas edera cinxere virentes,
Et ferruginea viole, calycesque rosarum:
Quas inter iurata tuis plebs mellea fatis
Ibat, & ingenti patris per tecta canore
Et regnum Pindi tibi portendebat & Orbis.

Hinc ubi cœpisti primas distinguere voces,
Formabant Charites vocem, curaque fideli
Signabant leges, ritusque decusque loquendi.
Jam tum maiestas verbis, iam pondera dictis,
Illecebræ suberant voci, queis flectere Reges
Et populi poteras animos lenire furentis.

Cum placuit Romana chelys, libuitque per artem
Immortale loqui, Geticum stupor Orphea fixit:
Contraxit victas Cycnus Dircaius alas:
Mœonia dubio siluerunt carmine Musæ:
Hæstisti positâ vates Venusine coronâ,
Et palmam è manibus timuit sibi Mantua tolli.

Si diuina libet sublimi reddere plectro,
Digna Deo Superisque moues: sin crimina pungis
Vindicibus stimulis, pœnæ tua verba sequuntur;
Et vitium & noxas aeterno vulnere figis.

Contrà ubi Virtutis visum est attollere nomen,
 Sideribus Virtutem equas; formamque pudicâ
 Maiestate grauem sic illecebrosus adumbras,
 Ut quisquis pronas dictis aduerterit aures,
 Virtutis flammâ properè ardeat, oderit omne
 Crimen, resque suas sibi mandat habere Dionem.
 Hic ego dum gemitus animæ delicta dolentis,
 Dum lacrymas attendo, inuat delicta vicissim
 Lugere, atque meos alienis iungere fletus.
 Per Te dum fumum & mundi fallacis inane,
 Dumque dices rerum nosco, variaque seueros
 Fortunæ lusus, iustis libet omnia sannis
 Excipere, & crepero digitorum explodere flictu.

O Laurum in nostri sæcli ornamenta virentem!
 Dignam apibus Musisque domum, frondentibus ex quo
 Hospitijs, Latij tenuisti examina Patris!
 Hic solantem illum blandâ testudine curas,
 Et quos aut ortus parit occasusve labores,
 Calicole ingenij Regem rerumque salutant.
 Quis salibus magis argutis epigrammata clausit?
 Quis tristes elegos sudit plorante camœnâ
 Latius? Heroi cui plus natiua cothurni
 Maieestas? citharæve lepos? cui pleniùs umquam
 Romanum respondit ebur? Tu Iura, Themimque,
 Quàm magna est, cepisti animo. Tu mente sagaci
 Diuinorum altè penetraſti arcana librorum,
 Quæ sacris fidibus, quæ lusit pectine David;
 Quacumque antiqui Vates monuere, nouique.

Jam tua quàm variis exercita lingua loquelis!
 Hebrais Hebræa refers, & Græca Pelasgis.
 Atque aded si quid vacui tibi temporis aula
 Aut enascentes cura super orbe relinquunt,
 Sollicitis manibus Patrum exemplaria versas,
 Cecropiosque fauos nectarque excerpis Achæum,
 Lenimen cultumque animi. Cui tanta bonorum
 Congeries concessa? alijs bona singula dantur:
 Plena tibi veniunt; & quæ partitur in omnes,
 Rex in te Superum accumulât. Sic lumen in astris
 Diuisum radiat, astorum è principe Phæbo
 Communi ceu fonte salit. Sic flumina, Ponti
 Particulæ, angustis labuntur condita ripis;
 Pontus aquas omnes immenso amplectitur alueo.
 Surgite felices VRBANI, surgite Laurus:
 Jam vos Roma colit. vobis iam plectra Poëtæ
 Appendunt, vestraque Helicon se subijcit Umbra.
 Nos humiles nixique genu, spes inde Camœnis
 Ducimus. Atque utinam sacris de frondibus unam,
 Si merui, si digna peto, Te dante, laboris
 Aut decus aut pretium fas carpere! carmen in æuum
 Iret, & extremi riderem incendia busti:
 Riderem inuidia dentes morsumque furentis.
 Da veniam, præcox votum est. Temeraria mentem
 Fama rapit, meritisque venit fiducia maior.

SOL SYMBOLICVS
VRBANI VIII.

EIVSQUE LEMMA,
ALIVS ET IDEM.

QVIBVS
VRBANI PONTIFICATVS
EXEMPLAR PROPOSITVR.

 VOD huic rerum vniuersitati Sol, hoc VRBANVS est Ecclesiæ. Vterq; alium se ac eundem, ille mundo, hic hominibus præstat. Sic aptè VRBANVS cum Sole, Sol cum VRBANO conuenit. Libetne similitudines expendamus? Soli regium munus assignatum, terras, animantes, astra moderandi: VRBANO subiecta sunt omnia, nec minùs placidè ab eo gubernantur. Solem ceu pulcherri- mum sui simulacrum Deus accendit: etiam hoc supra VRBANVM Vicarium suum fecit. Solis est tenebras expellere, quoque aspectabilior sit nubes detergere: hic ne Fides obscuretur, omnia errorum vitiique nubila repellit. Illius cursu ducuntur dies, anni, sæcula: ad huius nutum voluitur vtriusque fati rota. Soli flores suos ver, æstas fruges, vvas autumnus debet; & cum longius à nobis discedit, hiemis

hiemis vim patimur, & niuium importunitatem: maior est efficientia clauium **VRBANI**: illis diuinas opes iustis impertit, scelera fulminat; planè vt ad eius arbitrium, harum conuersionem, Beatitudo vel ærumnæ, Vita sequatur vel interitus. A Sole ortus sunt, vicissitudines & occasus rerum; illi vitam suam homo, tellus metalla deputat: **VRBANO** autem Fidei lucem adscribit Congus, Æthiopes, Afri; Iaponia suum in vexationibus solatium. Breuiùs dixerim, qui ex impietatis castris ad Crucis signa festinant, **VRBANI** partus sunt, certè filij, cum ille communis sit omnium Parens. Hæc effectuum in Sole, in **VRBANO** conueniens varietas, ritè arguit vtrumque, **ALIVM ESSE ET EVMDEM**: illum in naturæ, hunc in Ecclesiæ conseruationem.

SILVA VII.

*S*ol nouo semper veterique mundum

*I*gne collustrans, radiate puri

*L*uminis princeps, aliusque & idem

Arbiter aui,

Dic & Aurora populis que noctis,

Sidus ac numen Latij Parentis

Inclytâ terris aliudque idemque

Luce nitere.

Lemmat is pulchri celer Auctor affers

Lucidum exemplum, roseosque currus

Promis,

Promis, & celas, superis polorum

Gratus & imis.

Nasceris dispar similisque semper:

Semper occumbis rediturus: atque

Semper hesternas renouas recenti

Lumine flammæ.

Siderum princeps moderaris astra.

Mens soli & cæli moderaris orbem.

Omnium custos placidâ tueris

Omnia luce.

Tu comam grato redimitus igne,

Efficax, magnus, speciosus, ipsum,

Unde duxisti radios decoris,

Numen adumbras.

Dum tuos condunt tenebræ iugales,

Aut in obscurâ nebulâ teneris,

Atra detergis nitido coruscus

Nubila crine.

Temporum euoluis glomerasque nexum

Cursor æternus, volucrique gyro

Sæcula & menses, rapidumque labi

Digeris æuum.

Prò dolor! sed tu simul occidisti,

Clarior multo rutilas, redisque

Acer ex lasso, refugæque lucis

Flamma perennis.

Nos ubi leti tenebræ occuparunt,

Nocte longinquâ premimur caducæ

Lucis exsortes, rigidaque inani
Corpore larue.

Tu soles anni Variare cursum
Vernus, aestiuus, tepidi que flammâ
Mitis autumnii, glacialis idem
Tempore brumæ.

Hinc iacet tellus, animosve tollit.
Vere secundum gremium renatis
Floribus pingit, viduosque campos
Gramine vestit.

Mox ab aestiuis tepefacta flammis
Reddit anni spes. ubi ponit æstas,
Poma distinguit, placitasque carpi
Inficit vvas.

Cùm diem cursu breuiore stringis,
Et rotâ obliquus raperis sinistra,
Tota inhorrescit niuium imbriumque
Hispidâ sedes.

Tu vices, ortus, obitusque rerum
Flammeis loris trahis illigatos:
Tu parum claris radiata præbes
Lumina stellis.

Ipsè terrarum pecudumque princeps,
Quodque mortali dominatur aurum,
Maximum infusus specimen tuique est
Summa laboris.

Talis V R B A N V S triplicem per Orbem
Aureæ spargit radios diei,

*Semper antiquâ, redeunte semper
Luce serenus.*

*Ille ab excelso Solio tenendas
Ætheri leges, barathroque figit;
Et Tybrim, & Reges, populosque sanctis
Flectit habenis.*

*Ille terrarum Deus, æuitermi
Numinis partes obit: ille CHRISTI
Unicus Prorex, & imago, Romam
Numine complet.*

*Candidus morum fideique Censor,
Noxias stirpes scelerum reuellit:
Mentium claro fugat imperitam
Lumine noctem.*

*Gratiæ præses, dominusque leti,
Integros Cælo beat, atque Lethe
Damnat incestos, hominumque fatum
Finit utrumque.*

*Quidquid in terris grauiore nexu
Vincit, id nodo simili coercet
Numen; & quidquid cupit exsolutum,
Solut in astris.*

*Nunc opes cæli manibus benignis
Diuidit iusto; modò perduellem
Fulminis diro ferit igne sacri,
Mitis & asper.*

*Jam polos clauis reserat, beatæ
Arbiter vitæ; modò luctuosum*

*Limen occludit Stygis, ac utrique
Præsudet Orbi.*

*Torridos CHRISTO Libyæ colonos
Subdit, & Congum. Japonum dolores
Litteris lenit, Latiâque Sinas
Luce serenat.*

*Alterum iures Superos colentem,
Alterum iures Styga punientem:
Seu Stygem punit, Superosve adorat,
Unus & idem est.*

*Alme Sol, rerum vigor atque nexus,
Cum polum sero cumulabis astro,
Te tuus supplex ALIVM ATQVE EVMDEM
Sentiat Orbis.*

APES GENTILITIAE
VRBANI VIII.
SACRI EIVS IMPERII
ET FACVNDIAE INDICES.

VACVMQVE tandem ex plagâ in
gentilitium BARBARINORVM scutum
Apes immigrarint, nec inauspicatò, nec
sine Diuùm numine aduolarunt. Re-
gni certè tanto illustrioris omen VRBANO attu-
lerunt, quàm aut Hieroni olim aut Vuambæ: quo
præstat primum à Deo esse, orbi toti; quàm Siciliae
E 2 tantùm,

tantùm, vel Hispaniæ iura dicere. Deinde si cladem hostibus portendunt, manifesto Numinis nutu in Solio P E T R I fulserunt; vt magnas Othomanno, magnas perduellibus hæreticis clades denuntiarent. Vidimus V R B A N O Christianas gentes temperante, Bredam à Batauis receptam, excisam Ruppellam, fractos Danos, cæsum Regem Suecorum Gustauum, fusos à Polono non semel Turcas, Scythas domitos, Piratas item profligatos in Tyrreno; vt iam strages illas æstimanti, V R B A N I Pontificatus sectariorum Turcarumque fatum dici iure possit. Sic quidem Apes bellicosæ: sed ne pacis laude vacent, trabes facundiæq; laus subsequatur. Fama tenet, Platoni olim & Ambrosio Apes ad eloquentiam nobili augurio præluisse: an non præluserunt V R B A N O, cuius insignia obsedere, cuius tot mellei riui in populos manant? Sunt illi quidem ad facundiæ gloriam fatis; sed gloriosius, ex ipsâ cortinâ Veritatis Dei more loqui, os Dei esse, quam ob eloquentiam melle dulciorem commendari.

SILVA VIII.

Insigne
BARBA-
RINO-
RVM A-
pes tres,
auræ, in
cærulei co-
loris aræ
radiantes.

*C*onspiciæ gentis trias aurea, tessera magni
Pontificis, teneræ mellis pacisque parentes,
Mellea Romuleæ quæ sæcula conditis Urbi,
Ite, triumphantis terras lustrate volatu,
Atque ortus obitusque sacro perfundite rore:
Terrarum ærumnæ vestrâ dulcedine poscunt

Leniri.

Leniri. date mella, hominumque auertite cladem
 Paciferae volucres: vobis iam turbidus orbis
 Et vestro totum vult se debere labori.

Fœderis auctores vos ille, & bella prementes
 Accipiat, Latiaque sequatur iussa Tiaræ.

Nec verò in Signis aquila Latialibus umquam
 Tantum obiere soli, cum fata aciesque secuta
 Casareas, terris dictarent iura subactis:

Sed neque cum regnum victo firmavit in ortu
 Belus, tot populis Syriæ fulsere columbæ.

Ut longè imperium Romanus fuderit; utque
 Assyrii latè regnauerit arbiter orbis;

Plus aliis, quam quod frenabat uterque, reliquit.

Quà CHRISTVS, quà cana Fides, PETRVSque
 triumphat,

Trans & Cesaribus, trans cognita littora Belo,

VRBANI sacrâ ditione insignia regnant,

Et Romanus api supponit cuncta Tiaras.

Mellificæ volucres, vos, cum declinior abdit

Phæbus equos, caeleste acri dare nectar. Ibero

Aspicit: Eoo cum tollit ab æquore currus,

VRBANI per regna venit; quaque ire laborat,

Vestro miratur recreari nectare gentes.

Scilicet imperium certis prædicere signis

Ne frustra memorentur apes, Regalis ubique est

VRBANI trias, argumentaque regia præstat.

Præsidet una polis, terræ altera, tertia Diti;

Jamque apium triplex ad nutum vertitur Orbis.

Quin & si stragem castris, si gentibus hostem
 Bellica portendit fatali examine turba,
 Jam video Lappique nefas, Boreæque procellam
 Ponere, seu Româ felix VRBANVS ab altâ
 Præbeat auspicium, Latio seu fulciat auro
 Rheni fortunam. cuiuscumque minabitur hosti,
 Occidet. At si cui præsens mandauerit omen,
 Hunc viridi lauru cinget Victoria. Cernis,
 Austria ut euerso tollant se sceptrâ Suëco,
 Omnibus ut castris Finnis cadit, omnibus armis.

Consilia æternæ mortalia cedite legi:

VRBANO (atque utinam longum !) regnante vi-
 gebit

Relligio, Pietasque, & Gens tot Regibus aucta,
 Tot clara Augustis. Una omnia crimina contra
 In fatum victrix, & spes assurget auorum.

Quid frustra fremis impietas? cur fontibus ausis,
 Nec profecturis conatibus omnia misces?
 Ipse licet gelidâ veniat Gustauus ab Arcto,
 Liuoniamque, animosque Aquilonis, & horrida secum
 Bella trahat victor; Regesque vrbesque mouebit,
 Par patrio Boreæ, trifido'ue simillimus igni:
 Mox rerum cursu in medio vanescet inanis
 Impetus, & versis infesto Numine fatis
 Impositus pheretro mæstam referetur ad Arcton,
 Sanguine adhuc manans, conclamatumque cadauer.
 Sic aded & Lappo, Gustauæ, & lugubris orbi
 Historia es: terrisque exemplum insigne relinquis,

Iniustum

Iniustum nil stare diu, temeraria vota
Destitui, fontes extemplo arescere laurus.

Fama est Hybleo saturatas melle cateruas
Regibus eloquij præludere. Quippe Platonis
Cognita sic Græcis facundia: cum sacer illum
Elissi ad ripas teneris circumstetit alis,
Et mella infudit puerili exercitus ori,
Linguae primitias & sacrae semina vocis,
Cui Siculi quondam vellent parere tyranni,
Unde animi vires Academia duceret, unde
Æneadam virtus Ciceronis fleteret aures.

Sic etiam Pylio decurrens flumen ab ore
Dulcius & lactis & mellis fonte fluebat.

Cedite Cecropiæ miracula cedite lingua,
Nestoreique fauis; facundia dulcior orbi
VRBANI per verba fluit, nec dignius umquam
Relligio meminit se PETRI in Sede locutam.

Ergo alacres diosque fauos nectarque beatum
Fundite apes: hinc Relligio Pietasque nitescet,
Hinc animos tollent populi, & sincera voluptas
Siderea ducet captum dulcedine mundum.

Tuque adeo, tanti cui diues copia roris,
Neu melli parce aut voci. Tibi barbaræ Thrace
Byzantina humiles lunas permittet, in aulâ
Arsacida solem: Tibi fului insigne draconis
Eo rector Sinarum subdet in ortu;
Pacatumque reges mellitis vocibus orbem.

G E S T O R V M
 V R B A N I V I I I .
 P O N T . M A X .
 L I B E R S E C V N D V S .
 V A T I C A N I T E M P L I
 O R N A M E N T A .

N E C ignaua , nec otioſa vni-
 quam fuit vera Virtus . Niſi
 actuoſa ſit, Virtus non eſt, in-
 ertiam ſapit . Quare vt Solem
 ſua lux oſtendit ; ſic Virtus
 factis inclareſcit : illum ceſſare , iſtam otio
 marcere , nefas . Virtutibus igitur V R B A N I
 expenſis, videamus quàm ab agendo non va-
 cent : vt Vaticanum , Urbem , Religionem,
 & Orbem complexæ, curas ſuas, opes, & in-
 duſtriam vbique diſpenſent .

VATICANÆ BASILICÆ

CONSECRATIO.

HOC maximè ad principis templi decus desiderabatur, vt solemnè ritu sacrum fieret. ne quid igitur eius gloriæ deficeret, consecrauit **VRBANVS**. Quamquam quid consecrasse dico, qui iis illud ornamentis auxit, quibus priorum magnificentiam vincit. Et si ritè auguror, nihil à posteris tantum potest expectare. Equidem vt non erat ex ædis dignitate, consecrationem in dies differri; sic honorificum illi fuit, nouum cum sanctitate splendorem accepisse. **PETRVS** ipse templum suum cupidius incolet, quod & augustius & pulchrius habet. Verùm quid meis hîc verbis opus? ipsa Vaticani marmora in tam celebri inauguratione non siluerunt. præstet illorum inscriptionem subiici, quàm te meis legendis occupatum diutiùs habere. Consiste tantisper, dabo quod expendas, imò quod admireris, ne pretium moræ non feras.

VRBANVS VIII. PONT. MAX.
 VATICANAM BASILICAM
 A CONSTANTINO MAGNO EXSTRUCTAM,
 A B. SILVESTRO DEDICATAM,
 IN AMPLISSIMI TEMPLI FORMAM
 RELIGIOSA MVLTORVM PONTIFICVM
 MVNIFICENTIA REDACTAM
 SOLEMNI RITV CONSECRAVIT:
 SEPVLCHRVM APOSTOLORVM
 AENA MOLE DECORAVIT:
 ODEVM, ARAS, ET SACELLA
 STATVIS AC MVLTPLICIBVS
 OPERIBVS ORNAVIT.

SILVA I.

PETRI *Romulus Parens*
Cum templum placidis relligionibus
Sacraret, patiens Dei
Venturique videns temporis exitum,
Linguis esse silentia
Fussit. Fata sacra tum cecinit Domus.
 VRBIS *grande mea decus*
Delubrum, athereis sedibus amula

Et

Et sedes propè par polis,
 Dignum Calitibus, Numine dignum opus:
 Quo nil pulchrius aspicit,
 Seu Phœbus rapiat, seu referat diem:
 Æternam tibi gloriam
 Olim contulerat, qui Latios Deo
 Fasces subdidit inçlytus
 Sanguis magnæ Helenæ. Nec leuius tibi
 Silvester decus addidit,
 Victis tartarei dum Iouis artibus,
 Et pulsâ lue Cæsaris,
 Patri te voluit Clauigero sacram.
 In manus quoque te tulit
 Solers Pontificum magnificentia,
 Quæ latè opperuit solum
 Crustis marmoreis: quæ tua lucido
 Obduxit laquearia
 Auro: quæ tabulas imposuit nouis
 Aris. Nec tibi futilem
 Splendoris speciem quæsit, arduæ
 Turris culmina qui tulit
 Mirandus vacuum Sixtus in aëra.
 Paulum nos quoque vidimus
 Iungentem egregiâ limina porticu,
 Et PETRI penetralia
 Gemmis innumeris spargere prodigum.
 His tu diuitiis nitens
 Dicere vsque Domus publica gentium.

Non deero tibi, nec mea

Te partem haud tenuem munificentiae

Linquam. Nobilior nouis

Surges muneribus. Nec fuga temporum

Nec te diruet impotens

Gradini rabies, nec Scythicus furor.

Stabis dum placidus Tybris

Urbem caeruleo flumine diuidet,

Dum Crux iura solo dabit,

Dum nostris suberunt omnia Clauibus.

Euentura loquor, sui

Numen ritè mouet Verba Vicarij.

Audiuit Genus loci,

Et cinctum radiis ter quatiens caput,

Ter plaudens manibus, sacra

Incidit Pario carmina marmori.

Cedant prisca, recentia.

Sedi maior inest & nitor & decus,

Ex quo facta Deo sacra,

VRBANI que sui diuitijs nitet.

NAVIS

NAVIS DIVI PETRI
REPARATA ET TEMPLO DONATA.

TERVM munificus in PETRVM
VRBANVS exprimat, celebretur
denuò qui gloriam Vaticani quotan-
nis in maius auget. Stabat sub dio PE-
TRI naus duplici discrimine laborans. Vnum
erat à manu fictoris, ideò fictum, & præter agitata
naus musuam imaginem nihil. Alterum existe-
bat ab imbris & ventis, quorum vim sub aper-
to cælo nauicula perferebat. Primum, hoc est ty-
rannorum & hæreticorum furorem, CHRISTVS
contudit, contundetque, quoties ferrum & flam-
mas intentabunt. Aliud auertit VRBANVS, dum
nauim pluuiis & turbinibus ereptam, instaura-
tamque, in Vaticano, ceu in portu collocavit: il-
lustri vel symbolo, vel argumento, Ecclesiæ na-
uim, iactari quidem sæpè, lacerari nonnihil, ini-
micum imbrem accipere, aliquâ sui parte mergi,
at semper emergere victricem.

SILVA II.

Naus quæ pluuiis Ioui relicta
Et pieti pateris maris procellas,
Romanaque subis pericla bruma,
VRBANO duce pone lata curas,

VRBANO duce nil tibi timendum.

Nam tu nec pelago, nec Euro, & imbri
Debes ludibrium. Licet furentis

Hinc atque hinc hiemis minetur æstus,

Undantiq̄ue agiteris in tabellâ,

Nullâ terribilis tabella clade.

Quid discrimina vana pertimescis?

Pictus hic furor, & procella picta.

Pictos sperne metus. Sed heu graues, heu,

Solesq̄ue, pluuiæq̄ue, turbinesq̄ue

Veris te nimium malis fatigant,

Textum soluere sectilem obstinati.

Esto, dilacerentq̄ue, deterantq̄ue

Nunc carchesia summa, deinde vela;

Jam puppem, modò transtra, deinde proram:

Quidquid abstulerint tibi decoris,

VRBANI pietate sarcietur.

Nunc VRBANI ope restituta, dura;

Nunc ride pluuij minas olympi,

Graues ride hiemes, edaxq̄ue tempus.

Nihil tempus edax, nihil vetustas

(Saclis inuideant licet futuris

Præsens quidquid amat colitq̄ue saclum)

In te iuris habent : tuo labori

Certus portus adest : tuo labori

Vaticana parat domus coronam.

Hic sedes erit, hic quies perennis

VRBANI auspicijs, lociq̄ue fato.

At tu quisquis adis perenne templum,
 Cui par est nihil, & nihil secundum;
 Dum sanctum penetrale, dum sepulchrum
 PETRI videris, arduamque turrim;
 Cum tetrastylon inclytâ arte structum,
 Et cellas positas & hinc & illinc,
 Atque aras positas & hinc & illinc,
 Et signa & simulacra, nobilique
 Dignas Protogenis manu tabellas,
 Mausolea nouo superba ritu,
 Dum multo radians lacunar auro,
 Sectis marmoribus graues columnas,
 Sectis marmoribus solum relucens;
 Cum miracula sparsa toto in Orbe,
 Quidquid ars habet elegantiarum,
 Et quidquid pietas habet colendum,
 Uno videris eminere templo;
 Cum PETRI pedibus ter aduolutus,
 Ter resumpseris osculationes,
 Fixam suspice limini carinam,
 PETRO Principe nobilem carinam,
 Quam piæ Boreasque Casiasque
 Ponti inuoluere fluctibus laborant.
 Siste, ac symbolica quid astus vnda,
 Quid appetita velit procella, disce:
 Haud paruum pretium moræ reportes.
 Vides hunc tumidi maris furorem?
 Quot fluctus dubiam premant carinam?

Non

Non ponti, aut Aquilonis hic tumultus:
 Sic Vinclis, crucibusque, spiculisque,
 Rotis, ignibus efferi tyranni
 CHRISTI tollere milites amabant.

O quantos Nero concitavit aestus,
 Quantos Flavius, ut perire possent!
 Sed vanus Nero, Flaviusque vanus,
 Nil tanti ut penitus perire possint.

Hic Traianus habet suas procellas,
 Hic duri furit ensis Adriani.
 Frustrà. fortior it ratis per undas:
 Tempestate moras via refringit,
 Tempestate subit probata portum.

Hic tui gladij, tuæ catastæ,
 Et re ac nomine præferox Severe:
 Vester hic furor est, scelusque vestrum,
 Deci, Maximiane, Maximine,
 Humanâ in specie truces leones.

Quæ non bella pijs decem per annos
 Mouisti Diocletiane? Cuius
 Etati, meritis ferus pepercit?
 Iam mersam pelago ratem vocabat,
 Cum ductu Superum, PETRIQUE fato
 Vicit naufragium, suæque cladi
 Superstes numerosior reuixit;
 Viuetque acrius illa comminuta,
 Illa lugubris, illa mersa. Viuet
 Victrix carnificum necisque. Viuet

*Palmis inclyta laureisq̄ue. Viuet
Maior cladibus, & premet tyrannos.*

*Hinc pro se mare commouere feruent
Errorum & scelerum tumultuose
Armis dissidiisq̄ue factiones.*

*Non his fluctibus obruetur, ibit
Errorum scelerumq̄ue cymba vitrix:*

*Arrūq̄ue Sabellijq̄ue cedent,
Cedet Vipera Saxonum Lutherus,*

*Vulpes Gallica cedet Alcuinus,
Et quæcumque super lacum Lemanni*

Spurca, transfuga, fœculenta rana

Impuro Superos laceffit ore.

*Tu quoque ô pelagi Bataue terror,
Regumq̄ue Superūmq̄ue perduellis,*

Ause in Iaponiâ nouos Nerones

Et CHRISTO noua fuscitare bella,

Hæc denuntio turbulente, cedes;

Et pœnas gemina rebellionis

Philippo dabis, & dabis Tonanti.

Quin & sub senium cadentis Orbis,

Cum fraudes rabiemq̄ue spiritusq̄ue

Incesti superarit Antichristi,

Tunc & naufragijs periculisq̄ue

Defuncta athereas tenebit oras,

VRBANI velut hæc carina iussu

Tenet limina summa Vaticani.

Nosti prælia Naxis, & Parentis;

*Matri plaude modò, sacræque naui,
Plaude VRBANO, & abi, ut voles, viator.*

MICHAEL MVSIVVS
VATICANÆ BASILICÆ.

IARAM suprâ MICHAELI dedi-
cavit VRBANVS: iam præclarum il-
li trophæum molitur; eius victorias
gemmis exprimit, quò palàm fiat,
qualem hostem, & quàm strenuè debellarit. Ful-
gebat Lucifer ceu Musiuum prouidentia opus.
Omnis lapis pretiosus operimentum eius. Nimirum vt
instar omnium esset, omnium illi Angelorum do-
tes Deus contulerat. Sed quid? elata in arrogantiam
infida pulchritudo, causas obsequij, rebellionis
materiam fecit: insurrexit in Auctorem formosus
perduellis; ac vt in Principe valet exemplum, cun-
ctos Angelos in partes traxisset, nisi seditionem
concitanti opposuisset se MICHAEL, tam certus
Deum vlcisci, quàm se illi subiicere. Confectum
est in cælo atrox prælium: pro Deo, & contra Deum
dimicatum. At pro Deo pugnasse, victoria fuit. Fu-
si & profligati rebelles. Corruit impia seditionis
inflammator; eius opima cessere MICHAELI:
quorum vt specimen aliquod in terris exstaret, Vi-
ctoris imaginem gemmis contexit VRBANVS.
Iustissimè quidem, vt habeant submissæ Deo men-
tes,

Ezech.
c. 28. v. 13.
Grego-
rius 21.
Moral.

tes, quid gratulentur MICHAELI; superbi, quid
post Luciferum reformident.

SILVA III.

Victorem in tabulâ MICHAELEM quisquis adoras,
Fulminei lauros bellaque disce Ducis:
Tempore quo primùm fulsit polus, ipsaque terra
In mediis pelagi tota latebat aquis;
Cum necdum Titan, necdum vaga Luna niteret,
Nec ferrent sulcum rura, nec unda rates;
Æthereâ iuuenum manus exultabat in aulâ,
Non concreta luto, non moritura manus.
Dux ipse ante alios formâ pulcherrimus omnes
Natiuæ formæ suspiciebat opes:
Mille lapilli illum decorabant; mille lapillis
Et pretium maius, lux quoque maior erat.
Hoc viso, summam rerum calique videres:
Stiparat solus, quidquid ubique fuit.
Nemo adeò fidâ reddebat imagine Numen,
Ora diu si quæ fida superbus habet.
Tu scelerum causas illi stimulosque dedisti,
Heu stulta in propriis forma nitere bonis.
Victus amore sui, regni que cupidine victus,
Fortunam vitii prodidit ipse suam.
Dum se miratur, se perdidit: odit, amando:
Corruit infelix, dum nimis alta petit.
Ibimus, & solium, dixit, tollemus ad Arcton:
Iamque Helice suberit, iam Cynosura mihi.

Si meritis Vinco, si præstat gratia forma,
Me summo Regi me decet esse parem.
Quò mihi triste iugum, quò Numen vincula necit?
Non sunt nature debita vincla mea.
Ulla luto, illa paret cui vult nos subdere. numquam
Mancipium vilis pulueris esse ferar.
Legisset nostris aliquem de millibus unum.
Cur mihi, cur vobis anteferatur homo?
Jamque illum video sublimi in sede locatum,
Dispensantem omni iussa superba polo:
Fingere nunc mendax concreto ex aère corpus.
Nunc subiget varias ire, redire vias.
Voluite vos, dicet, stellantem voluite mundum:
Voluendus nobis stellifer orbis erit.
Hi tutando homini medium descendite in orbem.
Tu terram serua. Sit tibi cura maris.
Vobis sint fruges, vobis animalia cura.
O. præclara sacri munia seruitij!
Nosne igitur longè à Superis atque arce polorum,
Indignum meritis suscipiemus opus?
Luciferum ante hominem curuatum hæc aula videbit?
Et turpe & durum est talia iussa sequi.
Quid nos aetherea lucis perduxit in oras,
Tam fera si nobis iussa daturus erat?
Quòd si fortè aliquos opera ad maiora reseruet,
Demisso ante pedes stare volet capite.
Hic timida implexis alis velabimus ora,
Intenti ad nutus obsequiumque luti.

Siccine despiciamur? sic digna, indigna professi
Subdemus longo colla premenda iugo?

Non ita: namque etsi scelus est pugnare Tonanti,
Excussisse iugum nobile crimen erit.

Sensit gliscentis MICHAEL incendia flammæ,
Verbaque concepit vindice digna Poli.

Perfide (de nostro quoniam hoc tibi principe nomen
Restat, & hac ausus unica fama tui)

Perfide vesano moliris praelia fastu,
Nec profecturo crimine summa petis.

Perfidia damnosa via est: nisuque profano
Affectas vni sceptrum gerenda Deo.

Hæne igitur dotes, hæc ornamenta tulisti,
Fortius in Regem quò meditere nefas?

Forma tibi iniusti fit pessima causa furoris.
Quale bonum, quantis inficis ipse malis?

Pulcher es? at formam distinxit dextra Tonantis.
Cur non Auctori subditur illa suo?

Si meritis omnes superas, ideone Parenti
Equandus surgis, qui modò nullus eras?

Quid quereris sceptrum tibi, quid diadema deesse?
Quid consortem hominem Numinis esse doles?

Sic visum Domino: Domini tunc iussa refigas?
Illius arbitrio sors tibi habenda fuit.

Cur frustra inuidiæ stimulus, cur rumperis irâ?
Nil iuuat auctores illa vel illa suos.

Dum meliora fugis, subisti vincula noxæ;
Vincula sed nullâ dissolüenda die.

Nil tibi cum Superis. CHRISTO parere recusas.

Cur non & Lethes debita regna petis?

Hic inter flammæ tibi ferrea sceptrâ parantur.

Hæc poterunt fontes sceptrâ decere manus.

I miser, i, piceî iacta te Acherontis in aulâ.

Perfidia & sceleri Tartara tota vacant.

Hic tu magnificos tumidè exercere per usus:

Iudicio sordent munia nostra tuo.

Sed non hæc partes, non hæc tu munia adibis,

Æthereo seruus dissimulandus Hero.

Nec vos vesani superos torquebitis orbis,

Multo ut sit vester lenior iste labor.

Vos Erebi flammæ, Erebi tractabitis uncos,

Damnata infernis turba ministeriis.

Et quoniam fortunam armis tentare paratis,

Discite nil summo fortius esse Deo.

Non tutò in Dominum consurgitur, ipse repentè

Subruit, & ridet vota superba Pater.

Hæc ait; aduersisque effulgens ultor in armis,

Contudit infidos, flagitiique caput.

Sed strages sine cæde fuit. Vixere rebelles,

Quæis ingens esset posse perire lucrum.

Continuò tamen horridicos mutantur in angues;

Et furor in vultu, qui fuit antè, manet.

Lucifer ipse cadit colubrum porrectus in amplum,

Proque coronâ illi crista suborta triplex.

Ignescunt oculi, corpus viret omne veneno,

Pellis it in squammas, sibila colla tument.

Nunc

Nunc acuens Martem, linguis micat ore trifulcis;
 Nunc & se in nodos, & sua membra plicat.
 Hunc ferit, hunc sequitur, labenti feruidus instat.
 Clauditur in Stygiis squammeus exul aquis.
 Victori plaudit MICHAELI exercitus omnis,
 Et ter io magnâ voce triumphæ canit.
 Nec minùs ætherei iustus Regnator Olympi
 Defensori aptat laurea ferta suo.
 Maxime Calicolum, contempti Numinis Ultor,
 Hæc tibi quàm iusto laurea Marte venit?
 Tu Superos primis armis tegis: ipsaque culpa
 Fracta rudimentis subijcit arma tuis.
 Tu docilis præstare fidem, patiensque subesse,
 Aptasti Domini colla modesta iugo.
 Per te Numini honor: per te pax reddita Cælo,
 Et per te Virtus tollere visa caput.
 Exemplis firmata tuis pennata iuuentus,
 Luciferi spreuit signa scelusque sequi.
 His tibi pro meritis posita est gemmata tabella,
 Palmarum testis militiæque tuæ.
 Quippe tot ardentem gemmis cum viceris hostem,
 Euersti spoliis te radiare decet.
 Et decet hoc tabulâ subscribi carmen in imâ,
 Quod mediâ quiuis hospes in æde legat:
 Victori VRBANVS MICHAELI. absiste superbe:
 Hic MICHAEL fastum, Luciferumque domat.

CELLÆ TURRIS VATICANÆ
STATVIS COLOSSEIS INSIGNES.

NEC DVM ornamentorum Vaticani summa, paginis procedentibus: noua se BARBARINAE magnificentiæ miracula ingerunt. occurrunt cum suis imaginibus cellæ, noua carmina nouis monumentis deposcentes. Aude calame; & quoniam his Apostolorum sepulchrum ornatur, augetur turris decus, recens toti Basilicæ splendor conciliatur, VRBANI quoque liberalitatem commendat. Est in vnâ cellarum Helena, triumphalem Crucem gestans. Mirare Augustam, nisi mirabilius credis adorandum onus. Altera Veronicam habet, impressos linteo CHRISTI vultus ostentantem: fallor nisi stuporis simul & venerationis in illis argumentum. Tertiam miles occupat, qui pendens in Cruce CHRISTI latus hastâ confixit, & quantum illa hasta cruore diuino conspersa habet dignitatis. In quartâ demum crucis suæ decussim præfert ANDREAS, ceu deuictæ Achaïæ trophæum, fratris in æde positurus. His VRBANVS simulacris templum auxit: vt cum Helenâ & Cruce maiestas, Pietas cum CHRISTI vultu accederet; haberetque Basilica in lanceâ securitatem, firmitatem in ANDREAE cruce decussatâ.

SILVA

SILVA IV.

VRBANVM Latia dicite Virgines,
 VRBANVM pueri dicite Romulis;
 Splendoremque columnis

Turris principis additum.

Vos cellas Phrygio marmore nobiles,
 Cellarumque sacras dicite imagines,

Quos aucta decus ædis

Argentisque animi iuuant.

VRBANO pariter fundite carmina,

Qui spectandi auidi, qui've Deo duce

Vaticana subitis

Ciues limina, & aduena.

VRBANVM totidem tollite laudibus,

Quæ mundo domito, quæ scelerum integræ

Diuum templa tenetis,

Palmâ dignæ animæ, & Deo.

Ille præcipuè conueniant tibi

Partes magna Helene. Muneris id tui est,

Frater candide PETRI,

Lux & præses Achaïæ.

VRBANI studio victa Veronica

Laudes excipiet: nec piger accinet,

Ferro miles acerbo

Hausit qui Domini latus.

Cruce in signe Dei, Cruce hominum salus

Serua Pontificem. Pontifici annuant

H

Dextro

Dextro lumine, vultus

CHRISTI sanguine roridi.

Tuque ô siderei conscia pectoris

Diuinoque madens lancea sanguine,

Sancti cuspidē ferri

Terrarum tege Principem.

Hic vos continuis tollit honoribus;

Hic cellas celebres, signaque grandia,

Grandi incensus amore,

In vestrum statuit decus. Thycomis?

TETRASTYLON

SEV MOLES ÆNEA

APOSTOLORVM SEPVLCHRO

IMPOSITA.

VID hæres ad huius superbæ molis
aspectum attonitus? dignissima qui-
dem est admiratione: sed vulgare est
magna demirari: suspiciendus magis
& extollendus animus Auctoris: celebranda inge-
niosa pietas, quæ & tantum decus excogitavit,
& conflare iussit. Squalebant ingloriæ in porticu
Panthei trabes, iam inde à Vipsanio Agrippâ ob-
tentæ lacunari: verùm ærugo (quis credat?) ad ma-
ius decus illis profuit; quod ipsum tanto impen-
sius æstimandum, quia VRBANI beneficium
est, solertiam magnificentiæ admiscantis. Quantæ
enim

enim sagacitatis est, ex opere iam euanescenti, recens & splendidum excitasse? Hoc fecit, cum PETRO columnas quatuor, magnitudine, opere, elegantia supra quam scribi possit spectabiles dedit. Quantæ magnificentiæ, è squalidis laminis crexisse monumentum inuidiâ & commendatione maius? Hoc consecutus est, molem signis, umbellâ, fastigioque clarissimam ad sepulchrum PETRI statuendo. Quàm vtiliter, opus Agrippæ, factum est VRBANI? Vaticani ornamentum, quod fuerat Panthei? Apostolorum gloria, quæ Iouis? Si Romæ adhuc interesse Agrippa posset, vbi sibi suoque metallo gratulatus esset, testaretur omnibus, nec æs suum felicius potuisse tolli, nec gloriosius innouari. Hæc sentires liuor, si sensum aut oculos haberes. nimirum fecit VRBANVS ex inutili ære, quod multo auro, magnis expensis, nulli Pontifices, Cæsares nulli moliri vniquam potuissent.

SILVA V.

Miranda moles, siue Corinthio
 Exstructa ritu, siue nouo, PETRI
 Ornas sepulchrum: principisque,
 Ære micans radiante, famam
 Delubri adauges. Tolle apicem sacræ
 Regale culmen magnificentiæ;
 Tempusque rumoresque, maior
 Excidio inuidiaque, ride.

Sic te locandam viderat alitis
 Princeps iuuentæ; templaque Panthei
 Nascentis, & nexum lacunar
 Ære tuens, bona fata dixit:
 Cultu nefasto Numinibus tuis
 Agrippa templum ponis; & Actiæ
 Laurus, triumphatæque Memphis
 Vota Ioui scelerata reddis.
 Verùm profanis religionibus
 Olim expiatum ritè dicabitur;
 Magnæque delubrum M A R I A E
 Fiet, & ætherei Senatus.
 Hæc laminarum gloria, barbaro
 Quæ fulgurantes ære tegit lacus,
 Seruatur augustos in usus,
 Et specimen potioris artis.
 Cum multa Titan sæcula voluerit,
 Diusque habenas consilio & manu
 V R B A N V S Orbis temperarit,
 Prisco operi noua forma surget.
 Iam iam verendam præcipio pi
 Summam laboris. Iam coeunt typi:
 Iam signa, & Umbellam, & columnas
 Artificum properabit ardor.
 O quantus ædi, quantus erit decor
 P E T R I sepulchro! quàm speciosius
 Assurget ara Vaticani
 Isthmiacis radians columnis!

Superba summas signa premunt trabes.
Aurata fulgent symbola. Nosco Apes,
Insigne gentis BARBARINAE;
Nosco Apicem, Latiasque Claves.
Te quæ decoro nobilis in globo
Orbem subactum Crux tibi vendicas,
Teque ô Columba sanctitatis
Alma parens fideique nosco.
O fausta molem quæ statuet dies,
O digna fastis! Currite secula,
Lentique festinate menses;
Nulla operi mora danda magno.
Hæc præcipienti, vertice Pantheon
Ter intremiscens annuit; ipsaque
Ter porticus, ter Vaticani
Lætitiâ saliere colles.
Oraculi nunc Roma fidem tenes.
En obsoleti squallida Panthei
PETRI penetræ æra obumbrant,
Sed specie potiore ducta.
Quid prisca tantum magnificentia,
Recens quid ætas Roma tibi dedit?
Hac mole vel solâ, quod usquam est,
Et veterum monumenta vincis.
Diuim superstes consilio stetit
Æs tot per annos, scilicet ut PETRO
Artis vetustæ Rector orbis
Magnificum spoliū dicaret.

MAVSOLEVM VRBANI VIII.

IN VATIC. BASILICA EXSTRUCTVM.

HORRES ad huius funebris Mausolei nomen? Confiste, non est quòd luctuosum tibi omen, metùmve pro VRBANO fingas. Si quod omen inest, occupavit, & obruit VRBANVS, dum mortalitatis in summo fastigio memor, Mausoleum sibi in Vaticani Basilicâ fecit. Verùm quid aliud præstitit, quàm vt de morte adhuc viuus triumpharet? quid aliud, quàm vt trophæum suis cineribus properaret? Timeant mortem illi qui nesciunt quotidie mori: qui nec intellexerunt, quàm amabilis sit caducæ vitæ iactura. Ita se comparauit VRBANVS, vt cælestis Imperatoris iussu, non doleat è statione discedere. Tu qui numquam abeundum putas, qui amares æternùm superesse, haud tumulum tibi exstruxeris. At mundum hunc domicilium dum esse, non hospitium credis, improuisus euocaris; hoc calamitosiùs, quo inconsideratiùs tibi migrandum. Longè alia fortissimo Pontifici mens. qui mortem cogitauit, vt nihil metueret: dum in alienis se esse deprehendit, pergit in patriam: mori non fugit, quo æternùm uiuat. Viues certè VRBANE, viues, & hîc diu, & illic sempiternùm. Verùm quid præsentem vi-
tam

tam adeò fastidis? quid abire destinas, cùm maximè es Orbi opportunus? Ames hïc cum tuo grege superesse. Efficaciùs per Te restituetur. Pacem à Te omnes exposcunt: Tu illam dona poscentibus. Da peractum quod feliciter cœpisti. Sumus Tui, simus per Te tranquilli. Te longùm superstite, periclitari non possumus. Esto quàm diutissimè superstes. Hoc Deum poscimus, hoc vouemus, apponantur anni nostri Tuis. Diu vixerimus, si Te diu frui contigerit.

SILVA VI.

Æ *Thereane domus, pacisq̄ue incensus amore,
Hoc tumulto ad Superos nobile sternis iter?*

An fontem pertesus humum, & mortalia regna,

Regna, per hanc molem, non peritura petis?

An quia nec Scep̄tris, nec parcunt fata Tiaræ,

Fatorum leges anteuenire paras?

Non metuunt fortes properanti occurrere leto.

Quæ meditata venit mors, toleranda venit.

Sæpè sibi exequias gestit persolvere Virtus,

Sæpè graues queritur neçtere fata moras.

Nos animæ viles, vitæ dulcedine capti,

Spondemus vitæ tempora longa breui.

Inficit ad mortis subitus nos nomina pallor;

Hæc auget nostros horrida cura metus.

Tu melior, vacuusq̄ue necis formidine, fatum

Præcipis, & summo discis abire gradu.

Parce

Parce tamen, parce instruere, & properare sepulchrum:
 Hoc Te unum mundus posse iubere dolet.
 Quæ Tibi tanta venit mortis calique cupido,
 Si potes hîc rerum longior esse salus?
 Et potes, & petimus, patientius utere vitâ.
 Hæc Tibi, nec terris vana futura mora est.
 Vult Tibi se mundus debere, tuoque labore
 Restitui: mundi ne Pater esse nega.
 Quid speciosa Paros, quid Sinnas marmora mittit?
 Haud tumulo digna est illa vel illa tuo.
 Nec tanti est quidquid donat maculosa Syene,
 Quidquid dant Ligures, quidquid Hymettus habet.
 Tu quoque molitor lacrymosi operose sepulchri
 Desine. non felix ars tua fingit opus.
 Nam qui grande breui scribes in marmore nomen?
 VRBANO tumuli est Roma solumque modus.
 Si tamen impellunt magni te iussa Parentis,
 Materies arti quam datur ampla tuæ!
 Sculpe operum summam. Gemina da tempora vite,
 Quamque Ostrum VRBANO, quamque Tiara dedit,
 Adde tot ornatam templis, tot fontibus urbem:
 Pisauri folio reddita sceptrâ PETRI.
 Limina fingantur referataque, clausaque templi:
 Finge instaurati Pontis & Arcis opus.
 Adde Arces alias: frenatam Tybridis iram:
 Martia ut innumeris iunxerit arma libris.
 Sculpantur fracti Tyrrheno in littore Thraces,
 Partheniusque nouâ sub cruce lectus Eques.

Suppetiæ Rheno missæ, auspiciûmque Polonis:

His Gothi audaces, hoc cecidère Scythæ.

Tum tibi si superest reddendæ industria mentis,

Omnibus hæc curis in bona mentis eat.

Exprime vim cordis sine larvâ & fraude sagacem,

Quæ simul illecebris ponere fræna sciat.

Sculpatur pietas; sculpantur lumina morum,

Ac procurata Religionis amor.

VRBANI hæc species: tot claret splendida factis.

Quo valeas saxo reddere tale decus?

Non illud, marmor, non æs capit. omnia supra est:

Ars quoque materiâ vincitur ipsa suâ.

Has tamen, has dotes mors atrox invidet orbi:

Heu tumulum VRBANVS destinat ipse sibi!

Destinet usque licet: totum tamen ibit in ævum.

Virtutem numquam claudere saxa solent.

G E S T O R V M
 V R B A N I V I I I .
 P O N T . M A X .
 L I B E R T E R T I V S .

V R B I S S P L E N D O R A V C T V S .

AUge nunc, quid in Urbis vel securitatem, vel ornamentum, aut etiam commoda perfecit V R B A N V S , attendamus. Ut se tueri contra hostes posset, arce & armamentario illam muniuit: vt commodior esset, crebris fontibus irrigauit; vt ornatior, templa B I B I A N Æ & S E B A S T I A N I partim instaurauit, partim exstruxit. Ab eo pons Ælius laxatus, Tybridis exundationibus occupandis. Lustralis fons Constantini reparatus in Laterano. Quirinâles horsti immensis molibus firmati. Academia au-
 cta:

cta: ac ne longior sim, nullam Urbis plateam adire est, in quâ & instaurationis novæ, & VRBANIANÆ magnificentiæ, monumenta non existent.

A R X

IN ÆLIÆ MOLIS RVDERIBVS

INSTAVRATA, MVNITA, ABSOLVTA.

STA Viator: VRBANI AN AM arcem suspicere, vel operis te magnitudo inuitat, vel iubet dignitas Auctoris. Ruinosum opus instauravit VRBANVS, vt per fugium Pontificibus daret. Muniuit, vt hostium assultus excipere & retundere valeret. Absoluit, ne inconsideratè suscepisse videretur. In instauratione singularis eius vis elucet: quoniam ex arce vetustate lapsanti, firmam; ex facili captu, inexpugnabilem fecit. In munitione Magnificentiam Prudentiæ iunxit: nam & aspectu pulchra est, & omni bellico apparatu instructa. Absolutio demum inuictum eius animum testatur; cui aliquid aggredi, perficere est. Si pius es, gaude asyllum hîc Pontificibus apertum: si impius, morari te nolo, absiste, & hoc Romanæ Sedis hostibus refer: Arcem VRBANI nec Vandalorum copias, nec Hunnorum arma formidare.

SILVA I.

A Rma Romanus fremit, arma miles.
 Arx nouis surgit renouata muris.
 Pleetra quid differs? age Musa, pulchro
 Plaude labori.

Splendor aeternae cumulatur Urbis:
 Principis magni monumenta crescunt:
 Non licet posthac humili per auras
 Ire volatu.

Quà Tybris flauo subit amne Romam,
 Hic ubi pomo cinis Adriani
 Aeneo clausus celebri dicabat
 Nomine molem;

Arx erat Valli malè septa fossâ,
 Tota lapsanti ruitura muro,
 Si qua turbata fera Ciuitati
 Fata fuissent.

Sensit V R B A N V S, seniumque muri
 Ritè pertasus; Malè Roma, dixit,
 Fidis huic arci: malè te Scytharum
 Seruet ab armis.

Hic Pater rerum, Dominusque mundi,
 Penè captiuus profugusque ab aulâ
 Passus est diri tumido sub hoste
 Tedia belli.

Vidit elatis volitare signis
 Barbaras gentes, populi cruore

*Infici Tybrim, rapidisque templa
Cedere flammis.*

*Heu cicatricum scelerisque tædet!
Sat datum est hosti: furor occupetur,
Sæua ne posthac referat scelestus
Vandalus arma.*

*Surgite in cælum meliore saxo
Debiles muri: super exstet agger
Fistula è pinnis: cita fata, lato
Ore minentur.*

*Æneis portam stabilite valuis,
Nulla quas pestis penetrare possit.
Fidus aternâ statione seruet
Mœnia miles.*

*Tuque complendis vage Tybri fossis
Dexteram in ripam fluvium reclina:
Si tuis undis lauitur, perennis
Arx mea surget.*

*Sensit V R B A N I sacra dicta Tybris,
Quaque aquas iussus properè retorquet.
Feruida ducunt opera superbos
Undique muros.*

*Mox ut assurgens opus ire cæpit,
Cæculos fratres viridemque pubem
Glauca compellit celebri labori
Subdere colla.*

*Ipsè nunc latis humeris molares,
Nunc subit dorso lateres recuruo*

*Splendidè acclinis, modò longa anhelat
Voluere saxa.*

*Nocte dum carpunt operæ quietem,
Aggerem glebis vigil ætuosus
Tollit, aut unda creperæque calci
Miscet arenas.*

*Interim Brontes docili metallo
Fusiles feruet properare cannas ;
Nubium cannas sonitum amulantes
Et Iouis ignem.*

*Nec minùs glandes Steropes aceruat.
Ipse præduris manibus Pyracmon
Cardini æratas animosus instat
Figere valuas.*

*Mente quod totâ Genitor petisti,
Obtines ; orbis Dominos fideli
Arx teget muro, satis una cuncta
Hostica contra.*

*Tu pari fines Mutinæ coërces
Martius freno, placidâque ab aulâ
Bella longinquo metuenda motu
Prouidus arces.*

*Jam licet Gothos Alaricus Urbi
Victor infundat, Scythiamque & Arcton ;
Tutus hîc spernas rabidæ furorem
Armaque Gentis.*

ARMAMENTARIVM
 VATICANÆ BIBLIOTHECÆ ADIVNCTVM,
 CVM HAC EPIGRAPHE:

VRBANVS VIII. PONT. MAX.

LITTERAS ARMIS, ARMA LITTERIS.

VID? duæ res antè dissociabiles, litteræ & arma coniunguntur. Armorum feritas, litterarum lenitate mitescit. O diuinam, & à diuinâ tantùm manu faciendam coniunctionem! LITTERAE ARMIS, ARMA LITTERIS. Finge quaecumque verbum libuerit ornatus, auxiliij, commercij. Illius vsum permittet VRBANVS. Vis litteras armis, arma litteris, ornamento esse? VRBANI beneficio mutuum decus vides. Vis auxilium à litteris in arma, ab armis in litteras deriuari? comparata sunt vt sibi vicissim opitulentur. Vis denique arma litteris, litteras armis, felicissimâ colligatione deuinci? deuinxit VRBANVS. Iterùm excogita, quid Mars Musis, Musæ Marti conferre possint; videbis ensẽ Martis Musas tueri, Musarum prudentiam Martis impetum moderari: illarum industriam, huius viribus; huius ferociam, illarum disciplinâ temperari. Habes Roma, Sapientiam Fortitudinis auxilio securam. Expecta Fortitudinem

nem Sapientiæ ductu victricem : quanto tranquillæ tibi fuerunt ornamento litteræ , tanto erunt arma turbatæ præsidio . Quin vt bibliothecâ regere , sic defenderis armamentario . Et quorsum non exclames , tuos inter Pontifices hoc esse VRBANVM, quod fuit inter Imperatores Augustus ? Ille marmoream te , ex lateritiâ fecit ; hic munitam , ex inermi.

SILVA II.

ERgo quod Æneadis sub nullo Principe visum,
VRBANI tulit Imperium ; consortia pulchri
Fœderis , & pacem bello sine fraude iugatam.

Cernite Romulidæ, tecto quàm mira sub uno
Mars ferus & teneræ posuerunt templa Camæne:
Cernite, quàm placidè socialia fœdera seruant.

Hïc citharæ frameam, frameæ laurumque lyramque
Aonides gaudent adiungere: iamque cruentum
Fulminei diui Sapiencia temperat ensem ;
Tu quoque Castalias seruas Gradiue sorores.

Sic aded in libris quidquid mens ardua Sixti
Luserat indulgens doctrine, animosior armis
Perficit VRBANVS : quippe obses & optimus auspex
Martem cum Musis, Musas cum Marte maritat.
Felix connubium ! sic se per mutua nectunt
Consilium ac vires. sic Vaticana Minerua,
Olim oleâ vernans, & casside inermis ademptâ,
Virgineum horrificat cristis caput : armaque dudum

Desueta

Desueta induitur, iamque ægida quassat & hastam;
 Fati utriusque capax, seu iusta laceffere bella,
 Seu certè studiis florere haud desidis otì.

Illam antè instrueret cum Sixti cura, librorum
 Millibus in mediis non viderat arma deesse,
 Quæ pacem tegerent. VRBANVS ad omnia promptus,
 Omnia præcipiens, casusque arrectus in omnes,
 Tantum illi armorum generoso munere confert,
 Quantum non Siculis Cyclops operosus in antris,
 Sedulus Æolio nec fingeret igne Pyracmon.
 Lorica crudo ferri splendore rigentes,
 Et clypei galeaque micant. Sunt amula flammæ
 Cælestis tormenta, quibus perrumpere muros
 Urbis inaccessæ, vel castra hostilia Mauors
 Sæuus amat. Videas pugnandi nomina mille,
 Mille repugnandi. Pendet Chalybæa supellex,
 Exspectans quò fata vocent, quos Martis in usus
 Ausonius Pater ire velit: quæ condere fata
 Præcipiat, quæ bella sequi, quam sternere gentem:
 An Latia Rhodopen Sedi submittere, puri
 Carpere num sacras lauros Iordanis ad undam,
 An Scythiæ vires, an Lappi frangere malit,
 Et Rhenum ulcisci. Plena est terroribus aula,
 Plena ornamentis: sparsaque per arma secundum
 Omen apes Ducibus spondent. Si talibus olim
 Romulei Proceres, defensaque Roma fuisset;
 Nec tu Alarice ferox Capitolia victor adisses,
 Sub iuga nec captam misisset Vandalus Urbem,

Roma vetus staret : starent monumenta Quiritum,
 Antè Urbis decora, & victi miracula mundi,
 Rudera nunc tantùm, & tragicis ploranda cothurnis
 Tristis materies, Gothique æuique ruina.

Est tamen unde tuum sedes Romane dolorem.

BARBARINO aliquis surget de sanguine Princeps;
 Sic voueo, sic astra dabunt; qui numine dextro
 Totque armis fretus, gentilisque omine signi
 Trans Boream Gothos, trans brumæ regna sequatur,
 Et Patrum penset numerosis damna triumphis.

Tempus erit, cum tu, quam nunc iuga barbara cur-
 uant,

Libera sublati surgas Iudæa catenis;
 Hisque armis reddare Deo. Iam sidera signant,
 Qui benè castra regat. Iam palmas nutrit Idume
 Victori : feruent Neptuni cærule regna
 Luce laceffiri armorum. Nereides æquor
 Componunt : lenisque rates vocat Auster in altum.

Rumpite fata moras, Turcosque reposcite sceptrum
 Austrafidum, & sancti decora obscurata Sepulchri.
 Rumpite fata moras : Crux rursus ad fœdera Gentes
 Suscitet. VRBANO renouetur Principe bellum:
 VRBANI nomen Turcis fatale domandis.

Indigetes Solymæ, tu Sion, tinctaque CHRISTI
 Sanguine terra, sacri montes, iuga debita PETRO,
 VRBANI curas æquate, Orbisque gementis
 Tandem audite preces. Satis ah, satis impia Thrace
 Polluit incestis CHRISTI cunabula lunis!

*Accipiat Judæa fidem, faustoque regressis
 Relligio ad fontem redeat. pensentur Eoæ
 Probra domus, Thracumque nefas. Vosque inclyta magni
 Tela armamenti, vos hasta, ensesque superbi,
 Qui modò Bistonio feruetis sanguine tingi,
 Has Latia Sedi properate acquirere palmas.*

FONS VALLIS PINCIÆ.

D collis Pincij radices, vbi ferè Cæsa-
 rum Naumachia præsc æuo cupidif-
 simè spectabantur, Fontem ex Aquâ
 Virgine V R B A N I liberalitas Quiri-
 tium in vsum corruauit. Atenim pa-
 rum habuit corruasse, nisi pulchrum faceret. Pul-
 chrior verò esse non potuit, nisi & specimen anti-
 quæ magnificentiæ, & Auctoris symbola præfer-
 ret. Navis est è quadrato lapide, modico lapideo
 lacu circumfuso, vt sit monumentum eò loci pu-
 gnasse quondam naues. In puppi prorâque Sol ex-
 pressus, medio sui orbe vberes aquarum riuos, ceu
 fluidum lumen fundens; crèdo vt V R B A N I Solem
 Alium & Eundem referat. Idem certè hic est, cùm
 ipsissimus semper in saxo maneat, & Alius, quòd
 alias ex aliis aquas continuò fundat. Nondum di-
 co, aquas vt riuos mellis emanare. omnino qui
 B A R B A R I N I S ex apibus eas fluere viderit, ni-
 hil aliud quàm melleas vndas è melleis volucris

expectet. Sed siue sint liquida mella, seu Virginis
riui, hoc illis ad bonitatem satis, quòd per Apes
VRBANI fluant, & eius iussu sint deriuatæ.

E C L O G A.

CHLORIS, ACETES, LYCIDAS.

P O E T A.

QUà iuga se longâ demittunt Pincia valle,
Saxea cymba, Apium spectanda & imagine Solis,
Virgineos latices VRBANI munere fundit.
Fortè hîc dum multâ Lycidas de nocte sedebat,
Humentes captans umbras, & frigora fontis,
Ocyus è summo descendit culmine Acetes,
Capripedum de gente vnus: quo nemo canendo
Extulit antiquæ monumenta animosius Urbis.
Bina corymbiferâ tollebat cornua fronte,
Inter quæ crines sine lege, sine arte iacebant
Hirsuti: lux vda oculis, & nubilus ardor:
Multoque (vt semper) facies distincta Lyæo.
Mox vt fontis aquas propius propiusque subiuit,
Pactum ad certamen calamo resonante vocauit
Chlorim vnde dominam, cæpitque è margine cantus.

ACE. Chlori quid in vitreo cessas ignaua cubili?
Jam tuus ad fontem venit meditatus Acetes.
Tu quoque, si quid habes quod respondere pararis,
Huc ades, & lectum timidis somnumque relinque.

CHLO. Haud me vinosæ tangunt conuitia lingue:

Sed

*Sed si animis calamoque vales, nec dicta refutas,
Quorum post mensas larga est tibi copia semper,
Incipe, ne qua tibi per me mora, rustice, fiat.*

*Hoc ego depono textum, cui stellifer orbis
Additus, & roseo consurgens Phæbus in ortu
Idem, aliusque. iacent subtus tellusque fretumque,
Atque apium triplici feruent examine reges
Melle solum complere. At tu quid pignoris affers?*

*ACE. Nil mihi cum radiis, nihil est cum stamine: verum
Quæ non inferiora vocabis, pocula ponam
Isthmia, mirandas diuini Mentoris artes.*

*Argumenta Remus præbet cum fratre Quirino.
Ambo lupæ pendent ex ubere, mollibus ambo
Ubera pertentant manibus, lambuntque parentem
Intrepidi: illa in onus tereti ceruice reclinis,
Ætherei stirpem generis sentire videtur;
Jamque Remi, linguâ, iam fratris corpora fingit,
Nutrixque externos educere gestit alumnos.
Sed iam tempus erit, quid possit uterque, vicissim
Conari. Lycidâ certamen iudice fiat.*

Pastores etiam componant iurgia Diuum.

*CHL. Non renuo Lycidam. Lycidæ mihi fistula cordi:
Sapè illâ Nymphas tenuit, Faunosque bicornes.*

LYCI. Pastoris non est Diuum componere lites:

*Sed si tantus amor mentes certaminis urit,
Si Lycidam testem certaminis esse iubetis,
Incipite, arreptos aduertam ad carmina sensus.*

Nunc orbis strepitus, nunc vulgi murmura cessant,

Nunc stella arrident, nunc grata silentia noctis.

ACE. Integra cùm veteris floreret gloria Romæ,
 Hic Tybris immixtis stagnabat plurimus undis,
 Et celeres terrâ in mediâ concurrere naues
 Cernere erat: memini, totâ huc ex urbe frequentes
 Visendi studio plerumque coisse Quirites.
 Ipse pater solito spectator Tybris ab alveo
 Ad ludos veniebat; eum hispidus undique cœtus
 Tritonum, & denso ducebant agmine Nymphæ,
 Seu quæ vicini montis iuga sacra colebant,
 Seu quibus in flumio vel Martis in æquore sedes.
 Quàm facies tum pulchra loci! sed qualia nobis
 Prodigia, & quales sortes Panopea canebat:
 Obruet hanc speciem, quid enim non obruat ævum?
 Et multos locus incultus squalescet in annos,
 Donec aquam Phœbus nitido pro lumine fundat.
 Illa diu dubiam tenuere oracula mentem,
 Et quæ Phœbus aquas pro lumine fundere posset
 Querebam attonitus: sed nunc se oracula produnt.
 Accipio Diuos, ignoratumque vetustis
 Responsum agnosco: fecit Pater optimus Orbis,
 Ut gemini hic fundant, pro lumine, flumina soles.
 Melliferas nosco volucres, insignia nosco
 Ausonij Patris. viden ut Titanis ab ore
 Intrat apes, ducitque VRBANI lympha saporem?
 Huic mihi dum dabitur calamos immergere fonti,
 Ipsum etiam Phœbum valeam superare canendo,
 Nedum nostra tuis exæques carmina Chlorig.

CHLO. Efficiam ut mecum posthac contendere nolis.
Sensibus hæc imis Lycida, quia magna, reponas.

Stat vetus & multos arbor servata per annos,
Incisum tenero servans in cortice carmen:
Cum te ad radices Pinci, Collatia Virgo,
Saxea cymba vehet, tunc aurea sæcla redibunt,
Et mellis totâ manabunt flumina Româ.

Ite, implete Urbem rigui vaga flumina mellis,
Et pulso lucete orbi bona sæcula ferro:

Appulit ad Pinci vallem Collatia Virgo:

In manibus saxum est, nauemque hîc stare videmus
Plenam prodigiis, & plenam Virginis undâ.

Hanc Pater VRBANVS iuga per declivia, & ipsam
Flaminiam, populi deduci ad commoda iussit.

I nunc, immissum Tyberim mirare Vetustas,
Caesareosque lacus, certataque prælia in amne:
Gratior in fonte VRBANI nunc Virginis unda est:

Hîc nova quotidie cernunt spectacula ciues.

Martia in auratis hîc currit Roma quadrigis.

Hîc vespertini variantur ludicra cursus.

Ipsæ etiam fontem Deus incolit. Illius undas

Ducere Laurigeri vates, quàm fonte rigari

Castalio malint. hîc fonti dulcia mella

Conciliatis apes, ipsisque est nectar in undis.

Ergo VRBANVM alacres memorate Quiritibus undæ.

Illi ego perpetuas dicam sub gurgite laudes;

Dumque hîc me liquidi domus humida fontis habebit,

Nec me Nereides vasto sub marmore vincent,

Julius
Front. De
Aquæ-
ductibus
sic de A-
quâ Vir-
ginæ: Con-
cipitur
viâ Colla-
tiâ, ad mi-
liarium
octauum,
&c.

Nec

*Nec me carminibus senior superabit Acetes,
His licet Oceanus, Bromius licet huic pater adsit.*

*LYC. Tale tuum Chlora est, & tale est carmen Acetis,
Qualis Vere nouo philomela cantus in Umbrâ,
Cui teneri ponunt Zephyri, dulcesque cicada.
Digna tuo Chlora texto es : sua pocula Acetes
Vendicet. Atque utinam tam culti carminis, Euri,
Partem aliquam VRBANI sacras referatis ad aures.*

ACADEMIA ROMANA
AVCTA
VRBANO VIII.
SAPIENTIAE LAUDEM
ET PATROCINIUM.

I Regem amor virtutis & veri, non
ostri vel diadematis fulgor facit; Sa-
pientiam hominis diadema iure nun-
cuparim. Quid ais plusculum me Sa-
pientia tribuere? Non tribuo; etiam curulibus il-
lam & coronis prætulit Salomon, idemque Rex,
nec trabeam quam sapientiam clarior. Falleris qui ter-
minos Imperij metiris spatio terrarum tibi fer-
uentium. Tibi licet orbis subesset, hoc edico, an-
gustius regnaueris si cares sapientiam, quam si te so-
lum sapienter moderere. Dum subigis animos, to-
tum

tum quodammodò orbem victoriâ percurris. Diffusior est animus mundo, terrisque capacior. Quantum esse Sapientem oportet, qui flectit? Te respicio **VRBANE**: qui te cepisti & gubernasti, priùs Tui, quàm orbis Dominus. Decebat, opinor, in tuis experiri Te, quid deinde in omnes posses. Sed licet coronis Te superextulerit & Tiaræ, tantæ Sapientiae maiestas; patere tamen, vt hoc liberè dicam, quod verè sum dicturus: Non leuiorem Tibi laudem deberi, quòd alienæ sapientiæ patrocinium tam cupidè suscipias. Nempe astra non impensius commendantur, quòd sibi, quàm quòd mundo luceant. Laudat Te orbis, laudat Academia Romana, quæ tuis iam opibus ornatior: **SAPIENTIAE LAUDEM ET PATROCINIUM** publico tibi marmore gratulatur. Breui quidem inscriptionis elogio, si verborum moles & cortex attendatur: peruadentibus in medullam, speciosius sub imaginibus Cæsarum scriptum videbitur nihil. ne tum quidem cùm Africani, Parthici, Adiabeni à deuictis gentibus sunt appellati. Plus est Sapientem esse, quàm victorem: Sapientes tueri, quàm hostes profligare: Academiam Sapientiæ domicilium ornare, quàm facere prouinciam.

SILVA IV.

Quem tu nascentem Diuūm Sapiaentia ab arce
 Vultu benigno videris;
 Hunc neque Martis amor
 Per medias acies, dubijque pericula belli,
 Instar furentis turbinis
 Precipitem rapiet:
 Nec tumido elatum ventosa superbia fastu
 Coget ruinā gentium
 Triste parare decus.
 Non illum mundi spoliis, auriq̄ue pudendi
 Grauem rapinis, orbibus
 Turpis auarities
 Ostendet. Sed quæ gazis caelestibus auget
 Delubra virtus pectoris,
 Cognitioque sacri
 Veri, clarabunt sapientem. huic Numen amicūm
 Artes recludet Calitum
 Diuitiasque poli.
 Sceptra illi & trabeas Regum, & diademata subdet,
 Et cuncta quæ vulgus leue
 Magna vocare solet.
 VRBANVS Sophiæ studiis & luce refulgens,
 Utramque Titanis domum
 Mentis ab arce regit.
 Hinc gentes dubiis poscunt oracula rebus,
 Suique mundus Principis
 Suspicit ingenium.

Illius curis Romana Academia celsum
In astra tollit verticem.

Surge decora domus:

Latior hinc posthac figet Sapientia sedem:

Hinc nacta se dignos lares

Usque habitare volet:

Nec Pandionij tangetur amore Lycei,

Nec templa amabit India,

Nec Druidum nemora.

Hic alto in solio, sceptroque decora potenti,

Stirpem docebit Romuli,

Quis Deus astra regat:

Quo Sator aeternus generarit lumine Verbum:

Quo dius ardor halitu

Fusus, utrumque ligat:

Cur Verbum pura clausit se in Virginis aluo:

Cur corpus obiecit neci:

Quae medicina Crucis.

Hic sacrata tuae defendet iura Tiara:

Hic vincet errorum dolos,

Diraque monstra premet.

Ad vocem ipsius naturae arcana patebunt,

Et cuncta quae sacris tegis

Docta Stagira libris.

Hic Iuris nodos, Legumque aenigmata soluet,

Quaecumque dicta Caesarum

Pontificumque ferunt.

Jam Phœbi tradet doctique Machaonis artes;

Quo febris, aut grassans lues
Gramine victa fugit.

Nunc radio terras describet, & Ætheris orbes,
Quidquid Tarentinus monet,
Trinacriusque senex.

Hic Musas etiam tua facta referre iubebit.
Ille minores poplite
Iussa reæ facient.

Hæc canet ut terris celo datus, omnia seruas:
Mellita ut Urbi sub Tuis
Sacula eant Apibus.

Hæc Vaticana referet miracula Sedis:
Auctam illa Romam concinet
Curâ opibusque Tuis.

Illa Tuo ut surgant ductu Regna aurea, dicet,
Tuisque iussos moribus
Viuerè Romulidas:

Ut populos dextrâ flectisque fouesque potenti;
Regumque & Orbis Arbiter
Numine cuncta reple.

Ite meæ VRBANVM pariter cantate Camæne,
Hæc cura sit, vestrum hoc opus.
Maius in orbe nihil.

FONS LVSTRALIS CONSTANTINI

INSTAVRATVS.

VAM potens est Pietatis manus! quæ
 tempus etiam, cuius ictu præclara quæ-
 que subruuntur, vim suam reuereri si-
 bi quæ subesse cogit. Vetustate concide-
 bat Fons Constantini; in quo, ele-
 phantiasi adhuc infectus, morbum & crimen ab-
 luerat. Verum iniuriosi temporis ruinas, Pietas
 VRBANI tam cumulatè pensauit, vt plus splen-
 doris Fonti vel paucis diebus accesserit, quàm aut
 multis antè sæculis tempus abstulisset, vel in poste-
 rum sit ablaturum. Diceres quadam fortunæ indu-
 striâ Fontem deformatum, quo ornatiore resurge-
 ret. Tantus equidem est hodiernus eius splendor,
 vt præter aurum & marmora videas nihil. Sed hæc
 VRBANO visa leuia, nisi gemmis etiam solum ster-
 neret. Æstimauit credo munificus Pontifex, nul-
 lam in ornando Constantino profusionem fieri,
 cùm ille Imperij opes in Pontificum amplificatio-
 nem tam honestè olim prodegisset. Te felicem,
 VRBANE, qui gratiam Constantino remensus es!
 Feliciorum Constantinum! cuius cum instaurato
 Fonte memoria ita reuirescit, vt sicut recenti Tuo
 beneficio augetur, sic nouum posteritatis plausum
 mereatur.

SILVA V.

Viderat ornatus hos Constantinus ab astris;
Fons meus in melius, fons renouatur, ait:

Hic me Siluester caelesti aspergine tinxit:

Hic tincto duplex vita reperta mihi.

Una elephantiasin deterfit, & altera crimen:

Ista salus animi, corporis illa fuit.

Crudeles medici, sic morbum arcere parastis?

Peior erat nostrâ fons medicina lue.

Tu PETRE, tu mitis, per quem meliora iubentem

Lustralis subiit sanguinis unda vices.

Lympha mei morbi, scelerum sacra lympha piamen,

Quàm iuuat aspersa supposuisse caput!

Quàm iuuat Aetherei struxisse piacula fontis!

Haud ullum potui condere maius opus.

Hic Auctor Fidei nitido efformatus in auro,

Iordanis supplex excipiebat aquas.

Hic debellato PAVLVSque PETRVSque Nerone

Stabant; hic gladio fulgidus, ille cruce:

Multaque præterea variis simulacra figuris,

Materna & fidei splendida dona mea.

Scilicet hæ species, atque hæ simulacra fuerunt:

Omnia vel prado, vel grauis hora tulit.

Sed fato cecidere bono: potiora resurgunt;

Excidioque redit clara ruina suo.

Non sinit VRBANVS nostræ cunabula vitæ

Longius in misero fœda iacere situ.

Maxime

Maxime Pontificum, lux presentissima mundi,
 Impensis habeo qualia templa tuis!
 Hic Tu per gemmas Romanum incedere cogis,
 Mirantem posito quas pede calcat opes.
 Ipsa micant rutilo laquearia operta metallo,
 Materiaeque suae nobile certat opus.
 Fecisti ut Parij labentem marmoris orbem
 Hinc atque hinc stabili mole columna ferat:
 Gratus ut medium penetrare patesceret, utque
 Vinceret antiquas ars hodierna manus.
 Multiplici per Te fulgent emblemate muri,
 Totaque sub vario marmore testa latet.
 Ecce tuae volucres spiranti examine ludunt,
 Distinguitque volans picta asarota cohors.
 Ludite, & optatum date matres nectaris omen:
 Vestro durabit praesidio iste locus.
 Per vos damnosa reparavit fata senecta:
 Perpetuum posthac illius este decus.
 Dum rutilo sanctum servabitis agmine Fontem,
 Nulla dies Fontem, nulla ruina premet.
 Dixit; & Imperij diadema, aquilasque Quiritum
 Est BARBARINAE subdere visus apti.
 At tu siderei sedes pulcherrima Fontis,
 Pontificis magni Caesareusque labor,
 Quae potes, & fas est, amplectere nomen utrumque:
 Tutela atque salus illud & illud erit.

G E S T O R V M
V R B A N I V I I I .

P O N T . M A X .

L I B E R Q V A R T V S .

R E L I G I O A M P L I F I C A T A .

PLENDOREM Vrbi collatum
excipiant auctæ Religionis
incrementa : quæ vt latiùs
manant, sic ampliore quoque
digna sunt præconio. Audiat
igitur sæculum egregia V R B A N I facta, feli-
cibus auspiciis propagatas Religiones, quæ
efficiunt, vt Christianum nomen aut ad ex-
teras alteriusque Orbis gentes fundatur lon-
giùs, aut firmioribus adminiculis in Europâ
fulciatur.

CON-

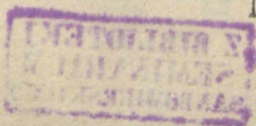
CONFIRMATIO
ORDINIS EQVITVM CONCEPTIONIS
IMMACVLATÆ VIRGINIS.

NOVVM sacrae militiæ Ordinem Vien-
næ Austriorum instituerat Carolus
Gonzaga, genere, animo, pietate faci-
lè princeps. Genus eius arguit, quòd
Imperatorum Orientis furculus est: Animum pro-
cul omnem metum habentem, quòd Equites ad
bellum Turcis inferendum crearit: Pietatem deni-
que, quòd Deiparæ, quòd Cælitibus se militesque
suos sacros esse voluerit. Sed hic siue Militiæ novæ
perennitatem quærens, quia eius Auctor, & inde
conseruandi studiosus; siue omen petens & orna-
mentum Ordini, ne agmen fatale Barbaris Cruce
& equestri pallio careret; quacumque mente rem
perfecturus ingentem, postquam suos conuocauit,
pulchro stipatus agmine Romam ad VRBANVM
venit, Crucem ab eo accepit & paludamentum.
Nequid interim deesset clarissimorum Equitum
splendori, Cardinalis Sfortia Gonzagæ sodalibus
paria ornamenta distribuit. Sic ornata & constitu-
ta præclara Militia crescit in Othomannorum rui-
nam: quos Asiæ regno breuî pulsos gauderemus,
si ceteri quoque paribus animis arma in commu-
nem

M

nem

nem hostem exercere, quàm priuatas inimicitias
 vlcisci mallent. Sed (quæ sæculi peruersitas est)
 voueri vix ista possunt, nedum exspectari. Pergite
 tamen in instituto Equites strenuissimi, non de-
 erit præsidium VIRGINIS, non VRBANI
 auspicium; quo & animo obsequi vestro, & Chri-
 stianam Crucem figere in omnium Barbarorum
 oris possitis.

SILVA I.

Qualis Phryxæum vellus rapturus Iason
 Audacem instruxit Palladis arte ratem;
 Qualis & Æsonidis ductu Pagæsea iuuentus
 Equoris ignoti sollicitauit iter;
 Talis in Osmannum Gonzaga Scythasque superbos
 VIRGINIS auspiciis arma ratesque mouet:
 Talis ei iurata cohors. Horrete Geloni,
 Sanguinis & Scythici quidquid vbiq; calet.
 Jam video Euphratem, iam fractis cornibus Hebrum,
 Jam Persam, & vinctos subdere colla Getas.
 Africa victa ruet: Tyros ingens vulnus habebit:
 Nostraque iam supplex vincula Parthe feres.
 Armorum surgent, passimque vrentur acerui:
 Absumet nostros ignis & aura metus.
 Atria Bistonidum spoliis postesque nitescunt:
 Accipiant patrij barbara tela lares.
 Ismarias laurus, Asiæque trophæa receptæ
 Artificum solers reddere dextra volet.

Nunc

Nunc nouus Eubœam, Naxon nunc reddet Apelles:
 Nunc captas Solymas ludet in ære Myron.
 Hic Pario excidium Byzanti marmore finget,
 Hic Othomannæ diruta regna domus.
 Pingentur fortesque Duces, Equitesque, Virique;
 Expugnata Urbes, quæque, quibusque modis.
 His vos illicius Gonzaga, hoc fœnore laudum,
 Europæ Proceres, ad sacra bella vocat.
 Vos quibus est animus, qui famam extendere vultis;
 Hic animo, hic fame magnum aperitur iter.
 Hic celebres offert præpes Victoria lauros:
 Fortibus hinc Virtus mille trophæa parat.
 Siue Arabem quæris, seu Thracem agnoscere in armis;
 Splendida prostrato nomina utroque feres.
 Seu quis Idumeas ardes decerpere palmas;
 Palma tibi Getico sanguine emenda viret.
 Quisquis eris, quæcumque tibi certamina sumes;
 Cedet in arbitrium terra fretumque tuum.
 Si pelago bellare paras, vocat Helleſpontus;
 Si terrâ, ad pugnam terra Pelasga vocat.
 Sin tristes Patrum gestis pensare ruinas;
 Mœsta Cyprus, mœsta est restituenda Rhodos.
 Barbarâ si gestis appendere postibus arma,
 Aut titulos victo querere Gange nouos;
 Postibus arma tibi tradet figenda Canopus,
 Accedet titulis Gangis & vnda tuis.
 Tu qui Christiadam, qui Regum prælia damnas;
 Hic pius aut pugnax, esse & uterque potes.

Communis caussa est: placeant communia bella.

Quid iussat in rixis deteriora sequi?

Virgo fauet: fauet alma Fides: adspirat Olympus.

Ite alacres, quò vos tam bona caussa ciet.

Virginis auspiciis feliciter omnia vertent:

Tutela hoc nomen pondus & instar habet.

Illa tibi Procerum florem Gonzaga legenti

Annuit, eque polis prospera signa dedit.

Vade age: vade sacra Ductor fortissime classis:

In laurus, dixit, pontus uterque patet.

Terminus Oceani, limesque nouissimus Orbis

Signa tua agnoscat, militiamque meam.

Lux qua maternâ me primum vidit in aluo,

Ut tibi praesidium, sic tibi nomen erit.

Tum me nec crimen (testor te Christe) nec ulla

Afflauit Stygiâ funebris aura lue.

Intactam sceleri, Nati me cura fouebat:

Iam tum grata puto nomine matris eram.

Gratulor hanc palmam, titulum hunc placuisse triumpho:

Inde tuis felix nauibus omen eat.

Sed iam hilaris Regem Gonzaga accede sacrorum:

Perficiam coeptis sit bonus ille tuis.

VRBANO grata hæc classis; gratissimus Ordo,

Siue animis Equitum, seu pietate tua.

Militiæ leges nascenti posce: ferentur.

Quas feret VRBANVS, crede tulisse Deum.

VRBANVS totum pro Nato temperat Orbem.

VRBANVS Nati linguaque voxque mei est.

Ille tibi è collo suspendet nobile signum:

Ille humeris ponet pallia longa tuis.

Hoc Duce surget Eques ; surget numerosior Ordo.

Quæ restant , curæ cetera sumo mea.

Euenere. Nouum CHRISTO micat agmen in armis,

Partheniusque nouid sub Cruce floret Eques.

Floreat Ætherea defensus numine Matris:

Floreat VRBANI natus & auctus ope.

Floreat ; atque Asiam Gonzagæ perdomet armis:

Quaslibet ad palmas nomina tanta valent.

At tu qui veteri maculatam labe MARIAM

Obstrepis, & generis succubuisse malos;

Dura quid innubi facis hæc conuitia luci?

Æquior in Dominam debeat esse cliens.

Non solet obduci tenebris Tithonia noctis:

Sed noctem & tenebras post sua terga videt.

Si nescis, veri Virgo est prænuntia Solis:

Nil sceleris primi, nil ea noctis habet.

Si culpâ infecta est, culpæ captiua vocanda:

Sit licet alterius culpa, vocanda tamen.

Siccine Cælorum Regina, Parensque Tonantis

Probrosi passa est vincula seruitij?

Quid generis sordes? quid auitam in sanguine culpam?

Fatum nascendi quid capitale vocas?

Hoc fatum, has potuit sordes auertere Numen.

Si potuit; numquid præpediisse decet?

Et Princeps, & Natus erat. Sic nomine utroque

Credibile est Matri consuluisse Deum.

Consuluit certè iam tunc, uxorie Adame,
 Cùm noxas sensit mentis ab arce tuas:
 Consuluit, tenerà cùm Matrem in Virgine vidit,
 Et voluit culpæ nullius esse ream.
 Fœda quid affingis sincera crimina menti?
 Figmentis numquam sons erit illa tuis.
 Heu nouerca soli facta est sine crimine. Crimen
 Tùne Orbis matrem commaculasse putes?
 Quò mihi iura poli? quò vindex Numinis ira?
 Scilicet ullà æqui lege tenetur amor?
 Ipse sibi lex maior amor: sibi mitius æquum.
 Iustitiam iusto vinci ab amore decet.
 Pone tuas lances: pone exorabilis ense:
 Nil in Christiparà quod feriat, habes.
 Vulnere sin aliquo ferues violare MARIAM,
 Per Nati prius est illa petenda latus.
 Non adèò hæc generi pestis fatalis inheret,
 Omnis ut in maculas posteritatis eat.
 Sit generis morbus, sit ducta ab origine labe,
 Quem, vetitum contra Numinis illa notet?
 I mala credulitas. Nati obseruantia Nati
 Munus ad hoc lentum noluit esse Deum.
 Hoc ipsi Thraces, hoc ipse fatebitur Afer,
 Signa ubi Gonzagæ viderit ire mari.
 Ite rates, facili percurrite marmora cursu:
 Doctrinam hanc, per vos, Barbara terra sciat?
 Siue illam Æthiopes, siue illam audiuerit Indus;
 Æthiopes credent, credulus Indus erit.

A P O T H E O S I S

B. A N D R E Æ C O R S I N I .

ET SI de nube etiam Sol luceat, sublu-
 stris tamen est eius lux, nec ad purum
 enitescens. Margarita quoque in con-
 chis pretiosa sunt; nondum tamen tra-
 beas & Augustarum monilia distinguunt. Quod
 Soli margaritisque contingit; Iustis post mortem
 accidit Beatorum albo necdum inscriptis. Soles
 sunt, sed nube conditi: margarita, sed clausa con-
 chis. Nullæ illis aræ, nulla templa, ne imagines
 quidem ponuntur, aut diem in fastis habent. Vbi
 Pontificis ore Cælitibus annumerantur, vt perspe-
 ctior, sic celebrior fit illorum sanctitudo. Talis fuit
 A N D R E A S, Corsinorum Sol; Hetruriæ, vt sic di-
 cam, margaritum. Latuit annos aliquot sub nube-
 culâ, obtusum lumen fudit. Simul nubem deterfit
 V R B A N V S, effulsit nouum Orbi sidus; dubium,
 veterine sanctitate, an recenti gloriâ spectabilius.
 Lectus est ceu nobilis vnio, Ecclesiæ monilibus il-
 ligandus. Quare hoc astrum mirari si lubet; V R -
 B A N V M demirare, qui accendit. Vnionem si lau-
 das; laudes V R B A N O fundito, qui legit è conchis.
 Huius denique noui Sancti amore si tangeris; V R -
 B A N V M ama, cuius C O R S I N V S est opus.

THYRSIS, ECLOGA.

MELIBOEVUS, DORYLAS, ALEXIS.

Adscriptum Diuis Melibœi munere Thyrsim,
Et Dorylæ lusus tenerique canemus Alexis.

Quos non desidibus calamis alterna sonantes
Et tauri & montis mirata è vertice capræ?
Nec virgulta capræ carpsere aut gramina tauri.

Ipsi etiam attoniti ponebant murmura venti:
Currere nec fontes poterant, nec flumina labi.

Tu cui nostræ aliquid visæ sunt esse myricæ,
Rex Apium, sanctâ seu mundum flectis ab aulâ,
Siue Deum accedis cælique soli que sequester,
Seu potius placitis antiquæ in collibus Albæ
Ingentes curas paulum mentemque remittis,
Huc ades; & placido cunctos dum mitior ore
Excipis, exiguum ne dedignare laborem.

Tempus erit (si fata sinunt, fauceasque vocatus)
Cum maiora Tibi moueam. Nunc carmine agresti
Se Tibi sistet ouans, ibitque in secula Thyrsis,
Actorum Thyrsis non Ultima fama tuorum.

Vix medio flagrans Titan ardebat Olympo,
Cum densæ cessans Melibœus in ilicis umbrâ
Argutum Dorylan, & florem ruris Alexin,
Thyrsidis alternis mandauit dicere laudes.
Sic Dorylas, sic & pro se cantabat Alexis.

DOR. Montibus Hetruscis, liquido memorabilis Arno,
Pastorum

*Pastorum columen, pastorum gloria Thyrsi,
Etsi te nostris mors dudum abduxerit aruis,
Nulla tui tollent nobis obliuia curam.*

ALEX. *Italiae toties audite & vise per agros
Formosi pecoris custos, pulcherrime Thyrsi;
Sit licet in tumulto tua fistula condita tecum,
Nec numeros eius, nec carmina nesciet æuum.*

DOR. *Hec senior quondam Ægoni narrabat Iolas,
Quæ mihi sub veteri memor ilice rettulit Ægon;
Thyrsin adhuc iuuenem magnos superare leones
Luctando, & Satyros solitum terrere salaces.*

ALEX. *Thyrsidis hanc etiam seruat vicinia famam,
Thyrsin cantando rabiem mulsisse luporum.
Cresce precor fama, & seros peruade nepotes.
Pastoris Tusci Geticum laus Orphea vincet.*

DOR. *Postquam firmatis creuit robustior annis,
Ipse pedum Arcadiâ Pan illi misit ab altâ;
Atque ouium, dixit, nunc esto Thyrsi magister.
Nec minus ac iussum est, fecisti candidè Thyrsi.*

ALEX. *Ah quoties carmen cùm dulci inflaret auenâ,
Restitit attonitus diuinis cantibus Arnus?
Aurita quoties venere è montibus alni,
Et quoties durum cautes posuere rigorem?*

DOR. *Ille etiam Phœbo cunctisq̃ue Valentior her-
bis,*

*Nunc pecoris tabem, nunc pastoralia sanctis
Vulnera sanabat manibus, morbosque suorum:
Sapè & oues multas morientes reddidit agris.*

N

ALEX. Sa-

ALEX. Sapius iratum leniuit carmine Panem:
 Cantanti virides plauserunt sæpè Napæa.
 Tu quoque magna Pales præbebas cantibus aures,
 Seu pecus è stabulis ageret, seu redderet actum.

DOR. Vitis vt immites superat sincera labruscas,
 Ut salices olea, pinus formosa myricas,
 Lapsantes corylos quercus; sic gloria magni
 Thyrsidis agricolas omnes, ouiumque magistros.

AL. Dulcè sonat tremulis immixtus frondibus Auster:
 Dulcia conantur morituri carmina cycni:
 Integrat argutas plangens philomela querelas:
 Blandior in siluis fudisti carmina Thyrsi.

DOR. Latoides tauros (si vera est fabula) pavit,
 Formosusque greges per siluas duxit Adonis:
 Thyrsis oues pavit; dum Thyrsis pasceret illas,
 Nec Thyrsin Phæbus, nec vicit pulcher Adonis.

AL. Phæbus amat citharas: iucunda est buccina Marti:
 Mercurio placuit testudo, fistula Pani:
 Thyrsi tibi calami. Calamos quia Thyrsis amasti,
 Et citharæ cedent calamis, & buccina Martis.

DOR. Innocui cineres, & candida Thyrsidis ossa,
 Terraque quæ viridi corpus sub cespite condis,
 Unde meis toties gregibus medicina petita,
 Et nos & Tuscos defende à cladibus agnos.

ALEX. Diuini manes, tuque ignea Thyrsidis umbra,
 Seu colis Elysijs amnes siluasque piorum,
 Seu cali fulges inter nitidissimæ flammæ,
 Et nos & Tuscos defende à cladibus agnos.

MEL. Tale

MEL. *Tale tuum nobis cultissime carmen Alexi,
Tale tuum Doryla, quales cessantibus Umbra,
Gramina defessis, liquidi sitientibus annes.*

*Verùm agite, & quoniam Thyrsis dignissimus arâ,
Aram illi erigite, atque aræ superaddite carmen:*

THYRSIS honos filuæ, Superùm noua gloria
Thyrsis,

Quas seruauit oues, alto nunc seruet ab axe.

DOR. *Ergo inter ruris Diuos assuesce Vocari,
Atque bonus, felixque Veni, mitissime Thyrsi:
Ipse ego terna tibi florentiaserta quotannis
Liliaque hîc statuam quæ multùm uiuus amasti.*

ALEX. *Ut Fauno, Paniqûe, tibi sic letus Alexis
Aut agno faciet, vel sparsi munere lactis;
Et quascumque nouus fruges mihi fuderit annus,
Primitias supplex solemni munere ponam.*

DOR. *Surgent in nostris tibi plurima signa facellis:
Dumque polus Phœbum, radios dum Phœbus habebit,
Aëra dum Volucres sulcabunt, æquora pisces,
Silua tibi carmen, fundet tibi Tuscia flores.*

ALEX. *Inscribère meis pulcherrima cura medullis:
Dumque leget flores, & mel Apis aurea condet,
Aurea Apis, tibi quæ Diuùm decreuit honores,
Et studio & nostro semper celebrabere cantu.*

PORTA SANCTA
 APERTA ET CLAVSA
 ANNO SALVTIS M. DC. XXV.

AE L V M per mille vias aditusque totidem tentanti, hæc occurrit porta; quâ ut compendiosius, sic securius ad Superos itur. Ideò sancta audit, quia sanctos facit, & ad Sanctos ducit. Non aperiretur, nisi ad cælum duceret: nec duceret, nisi sancta esset. Vis dicam vnde sancta? Sanguinem & merita Christi seruat, graues prorsum causas sanctitatis. Opes Deiparæ habet, & Sanctorum virtutes tibi obtinendas, tibi imitandas. Obtinere non potes, nisi fueris imitatus: imitando, sanctitatem paras. At enim eam pandunt Romani Pontifices, ut sit publica mortalium gaza. Eò confluunt iusti, iniusti; pares mox futuri. Hinc desumunt vnde nomina Deo expediant: magna, parua, pensi non est. Nemo sumentes increpat: ideò in propatulo opes, cupientibus, sed integris, auferendæ. Hanc portam munificâ manu aperuit VRBANVS, siue ut sanctimoniam in terras immitteret, siue ut homines in cælum admitteret. Qui tum in Vrbe ex omni orbe concursus? Vitæ porta, Romæ patere putabatur. Romam omnes adibant, ceu cælum petitori. viam certè sibi ad cælum inde muniebant.

Venère

Venère Principes viri, dignitate nescias an Religionē augustiores: venientes excepit **VRBANVS** urbanè. & Ferdinando quidem Hetruriæ Duci Rosam auream, Ladislao Principi Poloniæ expressum in sindone **CHRISTI** vultum osculandum, Leopoldo Austriaco sacra munera sacri amoris monumenta dedit. Ceterum **VRBANVS** ipse quantum dignitate, tantum aliis exemplo præluxit. Nunc Urbis templa obire, iam adire xenodochia, ad pauperum se pedes abiicere, contrectare, lauare; vt qui summus omnium erat, infimus videretur. Disce, quisquis es, demissionem in piis munis sequi: erubescendum non esse, quod **VRBANI** exemplo susceperis.

SILVA III.

F *Atalis templi sublimi è limine Iannus
Arbiter & belli, pacis & auctor erat.
Cede bifrons PETRO; ferrati ceditè postes:
Portæ Romæ nouæ sanctius omen habet.
Est ingens CHRISTI è meritis & Sanguine gazæ,
Fortunatarum sanctus aceruus opum.
Bethlemia hîc pueri cunabula, donaque primi
Sanguinis, & Phariæ cura laborque fugæ.
Hîc vota atque preces; per quas, dum vita manebat,
Frangebatur læsi tela trisulca Patris.
Sanguinis hîc currunt pretioso flumine riui,
Quos cor, quos palma, quosque dedere pedes.*

Hic quoque *Victrici surgis Crux inclyta ligno,*
Crux Erebi terror, Crux medicina soli.
Virginis hic longi gemitus lacrymaeque supersunt.
O lacryma nostris gaudia certa malis!
Hic gladios videas, ignesque, & spicula, per que
Purpurei pugiles succubere neci.
Virtuti nullus fructus perit: ocyus illum
Nostris hic Numen vult superesse lucris.
Dum licet, hinc vitiiis auferte piacula gentes:
Quae post fata manent, igne pianda manent.
Præcipitate moras; Urget Deus: ipsaque gaza
Quae data Romano distribuenda Patri.
Ille tenet claues; & diuitis arbiter auri,
Sapè aperit sanctas, sapè ministrat opes.
Sumite pacifera caelestia munera porta.
Non tardè, ut quondam, porta patere solet.
Non vobis current bis denis secula lustris:
Post quintum lustrum limen adite; licet.
Aurea tum toto voluuntur flumina mundo,
Diuitiisque poli leta nitescit humus.
Tum scelus eluitur, tunc atrox poena flagellum
Abijcit, & victâ porrigit arma manu.
Rarior inferno descendit victima Diti,
Ultorésque rogos lenior ira mouet.
Ipsa suas dolet Alecto languescere tædas;
Atque, Mei, clamat, quò furor ignis abit?
Cedite, dum PETRI patuerunt limina, Diræ;
Cedite, securo hic cuilibet esse datur.

Seu quis ab occasu, seu quis festinat ab ortu,

Hic scelerum veniam vesper & ortus habet.

Inuenit hic Virtus præclaris præmia factis,

Culpæ hic noxarum mite piæmē adest.

Celestes gazæ, magnique opulentiæ PETRI!

Quàm patet hæc nostris porta secunda malis?

Quales diuitias nobis VRBANE dedisti,

Cùm primùm manibus est adapertha tuis?

Non ita cùm cæli postes Aurora reclusit,

Titanis radiis tota relucet humus.

Non ita cùm diti surgit Pætolus ab alueo,

Lydorum auriferis per sata currit aquis.

Ibant per mediam rutilantia flumina Romam,

Gratiæque auratis vecta nitebat aquis.

Illius aspectu mutabant crimina formam:

Tam faciles causas integritatis habet.

Vidisses toto maculosas corpore tigres

Et genium & niueæ sumere vellus ouis.

Vidisses Cypriis ardentibus hircos

Ignem auersari, nequitiamque suam.

Hic malè congestum abiicit benè prodigus aurum,

Et vitio diues noluit esse suo.

Ille ferox erat, hic tumidus; sed munere Diuæ

Nec manet hic tumidus, nec manet ille ferox.

Quidquid adumbrarant veterum mendacia vatum,

Historia hoc veniæ tempore vera fuit.

Informes lapides hominum cepere figuram,

Nec iacti manibus Deucalionis erant.

*Illa tua, illa fuit, Regina, potentia, duro
De saxo mites fingere docta viros.*

*Fecisti meritum de crimine: pœnaque per te
Palmae materies, atque corona fuit.*

*Diceris & cacas sceleris caligine mentes
Criminibus pulsas restituisse Deo.*

*Per te, qui in cœno fœdique suesque iacebant,
Nec fœdi in cœno, nec iacuere sues.*

*Mira fides. celi pretium scelera ipsa fuerunt,
Dum fiunt odio, fœdaque vita grauis.*

*Nunc age, quæ fuerit venientum turba, quis Urbis
Splendor, quæ pietas, carmine Musa refer.*

*Macte, licet plectro res sit grauiore sonanda,
Quis vetet imparibus magna referre modis?*

*Fallor? an illa mihi præsigni in imagine Romam
Exhibet, & radio cuncta docere parat.*

*Seu vera est, seu falsa oculis subiecta tabella,
Musa mihi haud falsâ talia voce canit:*

*Hic pulchro apposita est ubi porticus aurea templo,
VRBANI patuit Ianua rupta manu.*

*Hic stetit ante fores sparsis Metanœa capillis,
Nec sparsa tristem dedecuerè comæ.*

*Quos non hinc fletus, quæ non suspiria traxit?
Quàm fuit in pœnas ingeniosa suas?*

*Sapè manu, aut duro pulsauit pectora saxo,
Ullum ne posset corde latere nefas.*

*Sapè sua intorto lacerauit terga flagello;
Et, Scelerum, dixit, excutiemus onus.*

Dumque

Intellige
relapfos,
vt distin-
guas ab
impudicis;
de quibus
suprà.

Dumque subire parat casti penetralia templi,
 Restitit, ac multo victa pudore redit.
 Tum diffusa animis, sua sic in limine fleuit
 Vulnera, Romuleo mox medicanda Patri:
 Innocuae sedes, magnique sacraria PETRI,
 Porta que flagitiis spes data sola meis;
 O utinam in lacrymas hic tota repente liquefam,
 Dum scelus his pensam vel fugiam lacrymis!
 Turpes illecebra, & mundi fallacis inane,
 Et valeat probro noxa superba meo.
 Infelix, vitium potui violare Tonantem.
 Ultima sit vitium hac precor hora meis.
 Nil vos astra moror: mutate, aut tollite fontem.
 Nec valeo sordes, nec mea probra pati.
 Obruat ingratam Diuum Pater; obruat Orcus:
 Mors misera in pœnas non facit una satis.
 Tollenda impietas, tollenda superbia mecum,
 Quæque graui mentem vulnere lingua ferit.
 Vos quoque tollenda molles, mea crimina, flamma.
 Hei mihi quanta breui pectore monstra gero!
 Isset adhuc in verba dolor: sed multa gementes
 VRBANVS vetuit longius ire preces.
 Pone modum lacrymis: si te tua crimina versant,
 Criminibus fiet nunc medicina tuis.
 Magna tibi ad vitam cupienti accedere porta.
 Accedas: vitium plus patet illa tuis.
 Iam meus est, quicumque potest peccasse fateri.
 Sinceros culpâ, culpa professa facit.

Culpam tibi damnasti, posuit Deus immemor iram.

Difficiles motus non capit ira Patris.

Cum scelus elueris, Patris cum fregeris iram,

Patris in amplexus iam Metanœa redi.

Substitit hinc, Dominoque dedit præconia miti.

Dein tales fudit voce Thaleia modos:

Cetera ut aduertas, ego te per singula ducam:

Singula tu memori condita mente tene.

Illa vides vastâ miranda palatia mole?

Hic domus VRBANI, Pontificumque lares.

Huc Ladislaus glaciali venit ab Arcto

Inclyta ad Ausonios ponere sceptrâ pedes.

Nec minus VRBANVS tectis accepit in amplis

Insignem palmis & pietate Ducem.

Quis fuit ille dies, quis, Ladislæ, cruenta

Cum CHRISTI data sunt ora colenda tibi?

Dumque illâ tumidi Thracis quâ castra fugasti,

Diuum attrectasti pignora sancta manu?

Credo equidem, stellatum animis elatus in orbem

Fingebas toti vota probanda polo.

Hic etiam Tusca moderator maximus aula

Auricomam cepit, regia dona, Rosam.

Te quoque viderunt taciti, Leopolde, Quirites

Austriacam VRBANO ritè dicare fidem.

Quam pius adfueras, tam Româ letus abisti,

Diuina referens pignora amicitie.

Hæc propè quæ solidis sedet arx pulcherrima muris,

Nunc honor VRBANI est: Ælius antè fuit.

Hic

Hic festi ardebant ignes; multusque tonabat,

Qualis consuevit fulminis esse fragor.

E tot Delubris, quæ cernis sparsa per Urbem,

Septem, ex more, operi sacra fuere pio.

Iam se infundebat Laterano, iamque MARIÆ

Intrabat populi mobilis unda domum.

O quali quantoque illic splendore sacella,

Seu tua Sixte pater, seu tua Paule nitent!

Hi posita extra Urbem celeres Delubra petebant,

Quæ pugil Hesperius, quæque Sebastus habet.

Mirandus cultor cunctas properauit ad aras,

A populo VRBANVS dignus & ipse coli.

Iam mendicorum penetralia letus adibat,

Paupere nec renuit sub lare ferre gradum.

Hic illum vidi partes descendere ad imas,

Atque inopum tepido fonte lauare pedes.

Quid facis ô Princeps? quid sordida munera tractas?

Tam vilis sanctas non decet unda manus.

Non illum sordes, non illum verba morantur:

Sic me, inquit, dignum fingere disco Deo.

Dignus es Æthereis templis, dignusque Tonante:

Tamque Tibi abiecto terra polusque subest.

Cetera quid numeris includam? Urbs tota Quirini

Unum Delubrum totius Orbis erat.

Illa fuit Romæ facies, hæc gloria templis

Donec, quâ patuit, ianua clausa manu est.

Dixit, & ex oculis tenues effugit in auras.

Sit mihi, sit populis inde petita salus.

HYMNI SANCTI RESTITVTI
 ET
 DIVINARVM PRECVM
 BREVIARIVM RECOGNITVM.

VI splendorem templorum tot auxilii monumentis, in diuinis etiam cantibus maiestatem amauit. Utque ædes vetustate lapsantes restituit, sic Hymnos temporum vitio incultos ad puri carminis elegantiam vocauit: & eo quidem successu, ut pro vitiiis concinnitatem, pro neglectu cultum, decorem pro deformitate habeant. Voluit, opinor, Urbanissimus Pontifex sacrum melos Basilicarum magnificentiam suo nitore æmulari. Voluit ut Deum inibi splendide habitantem, non concentu tantum modulato, sicut olim, sed verbis etiam splendidis (quod eius inuentum est) coleremus. Ita venustatis ut sanctimoniam parens, dum barbariem amolitur, sanctitudinem effecit amoeniorem.

E C L O G A.

M N A S Y L V S, M Y R T I L V S.

MNA. *M*Yrtile tu dense proiectus in arboris umbrâ
 Argutâ sacram meditaris arundine musam:
 Nos veteres Mopsi numeros, antiquaque Moeris

Car-

*Carmina per silvas calamo modulamur inani:
Tu Melibœi artes, concinnaque verba professus
Thyrſidis, inſolitâ ducis dulcedine mentes.*

MYR. *O Mnafyle, Dei, non carmina Thyrſidis audis:
Quique iubet plenis nos illa referre cicutis,
Semper erit Deus ille mihi: ſolemnia ſemper
Illi pro tanto reddemus munere vota.*

MNAS. *Nulla equidem inuidia eſt: lator magis.
Undique tota*

*Reſpondent ſilvæ: Et ſi numquam fallitis aures,
Montibus in noſtris nullos reſonâſſe fatebor
Tam dulces calamos: nobis ingloria pendet
Fiſtula de collo, numeri nec verba ſequuntur:
Et ſi quid cantare libet, vox abſona ſepè
Deſicit: hoc etiam vitio nunc muta cicuta.*

Quis tamen iſte Deus? quid mandat Myrtilæ vobis?

MYR. *Agnos qui paſtor Tyberina ad flumina ſer-
uat,*

Cùm malè compactam ſacrorum ſciret auenam;

Purior ut Diuûm cantus ferretur ad aures,

Comiunxit calamos cerâ meliore, nouis que

Reſtituit ſolers paſtorum carmina verbis.

Atque ut non dubiè, qui ſit, cognoscere poſſis;

Hic ille eſt, quem magna Pales numen que Lyçæi

Seruando pecorum generi poſuere magiſtrum.

Illius triplici frons eſt redimita coronâ,

Atque pedum manibus geſtat quo flebit Olympum.

Huic baculo magni gaudent ſe ſubdere Reges:

Illum Tartareus metuit lupus; Orbis adorat:

Eius & auspiciis securi vivitis agni.

MNAS. *Nempe illum dicis, cui maxima nomina fecit
Barbaries superata; sacro quem fulgida semper
Mellificarum Apium circumuolat agmine turba:
Per quem pax agris, & mellea secula currunt.
O quantum illius debent sacra nostra labori!*

MYR. *Non segetes solis radius, non gramina tantum
Fluminibus debent, nec primis Vocibus Echo;
Echo quæ muta est, nisi Verba aliena sequatur:
Nos muti simus, nisi nobis ille præisset;
Certè in compositis traheremus carmina Verbis.
Sancte ouium custos, rosei cùm solis in ortu
Ducemus teneras per rorida rura capellas,
Hos stipulâ agresti cantus imitabimur; & cùm
Vespere iam saturæ repetent præsepia vacca,
His quoque claudemus fugientis gaudia lucis.
Tum Superùm fastis Veniet quicumque colendus,
Hinc titulos illi proprij sumemus honoris.
Hæc mihi semper erunt, seu cùm penetrabile frigus
Et brumam mundo, & felix Natale reducet
Æterni Pueri; seu cùm iam Vere renato
Illius interitum plorabimus, aut ubi victo
Surgentem è tumulo, subeuntemque astra colemus;
Seu festo quocumque sacrum sibi vendicet annum,
Hæc mihi semper erunt, & te venerabor in illis.*

MNAS. *Fortunata Pales, tandem tua fistula dignum
Calicolis carmen magnis habet. Ite bubulci,*

Ite

Ite magistri ouium, iucundos discite versus:
 Hos altâ sub rupe canat frondator ad auras
 Tityrus in siluis, geminet per rura Menalcas,
 Naiades in fluuiis, per prata herbosa Napææ:
 Hos Satyris narret matura uinitor uua.

✕ MYR. Sacra ego sollicitâ conabor arundine verba,
 Nec iam Orphei tangente Lini me carmina, quamuis
 Orpheo Calliopeia, Lino dictarit Apollo.
 Versibus his Zephyri ponent, auritaque silua
 Attonitas in plana uolet dimittere quercus;
 Mansuescent tigres, placabitur ira leonum,
 Et lupus in medios ueniet iam lenior agros.

MNAS. Antè seges sterili sine semine surget in aruo,
 Et fontem repetent conuersis flumina riuus;
 Antè interrupto communi fœdere rerum
 Bruma feret fruges, niue contristabitur æstas,
 Quam mea tam cultos non cantet fistula uersus.
 Ire libet, prædulce melos frondosa per arua
 Dicere, tamquam hæc sit reparandæ industria uocis.

MYR. Hæc tamen hunc æstum mecum fuge: sancta
 vicissim
 Carmina dicemus. uiridanti in cortice fagi
 Plurima descripsi. mecum experiere quod optas.
 Et iam sol medijs spatium percurrit Olympi,
 Pastoresque æstum cantu solantur in umbrâ.

DIVA ELISABETHA

LVSITANIÆ REGINA

DIVORVM ORDINIBVS ADSCRIPTA.

OLITVDINI tantum sanctitatem nemo adiudicavit. In aulâ (& quid illâ tam alienum à sanctimoniâ reputatur?) in aulâ tamen fulgent pietatis laude multi: hoc sæpè clariùs, quo in illis fluctibus quàm in quiete, in affluentia quàm in egestate, sibi imperare operosius est. Inde nobis ELISABETHAM dedit Hispania, Regum Filiam, Coniugem, Matrem: quodque his regalius est, Numinis famulam. Quam ideò natam iure credideris, ut ostenderet Deus, quid in summâ fortunâ posset sanctitudo, quid in sanctitudine summa fortuna. Sic Aulæ & Marito vixit, ut se Reginam & Sponsam sciret. Sic Reginam & Sponsam exiit, ceu Virtuti ac Deo viueret. Ita vsa est purpurâ, quasi tesseram gestaret illius seruitutis quam CHRISTO vouerat, non regiam notam. Mulier in regno, regno maior, quia contemptrix: in honoribus demissionis studiosa, ideò dignior: inops inter opes, vel in id tantum opulenta, ut egenorum inopiam ditaret. Animo fuit in omnes miti, severo in se; idcirco amans sui maximè, quia maxima hostis. His virtutibus Leo X. singulare primum Festum

Festum indixit. Sed Festi magnitudinem nonnihil imminuebat, quòd in Conimbricensi tantùm Dicecesi celebrandum. Insecuti Pontifices gloriæ eius limites angustiores rati, colendam dederunt toti Lusitaniæ; Patronam clientibus, subditis Dominam. Ne quid demum venerationis deesset tantis meritis, V R B A N V S Sanctorum honores E L I S A B E T H A E tribuit, vt à Christiani nominis gentibus coleretur. Quæ & digna fuerat omnibus imperare, & iam digna, quam omnes imitentur.

S I L V A V.

Coniux, progenies, parensque Regum,
 Iberæ decus I S A B E L L A gentis,
 Iberi decus I S A B E L L A Regni,
 Quæ sceptrum, soliumque, purpuramque,
 Et luxus & opes potentis aula
 Vicisti meritis; nouoque castas
 Auges sidere Cælitum cateruas;
 Plena munera sume nunc honorum:
 Nunc Regnis trabeisque maior, ipsos
 Inter Diua nite serena Diuos.

Hinc si te nullus amor mouet tuorum,
 Et te credibile est eo moueri,
 Lucem funde tuis serena Iberis,
 Lucem funde tuo fauens P H I L I P P O.
 Instar Solis enim tuus refulget

P

Æternâ

Aeternâ Superiorum in arce vultus:

Hinc te funderè, Diua, iam necesse est

Felices radios & huic & illis.

Illâ te decet adiuuare ab arce

Tuos Lysiadas, tuum PHILIPPVM.

Ut inter pelagi furentis æstus,

Cæli inter tenebras, & inter imbres,

Luctantisque sonora bella venti,

Lucem nauita, molliusque poscit

Fretum: sic variis malis fatiscens

Orbis te colit & vocat Patronam.

Ægri tuti etenim tuum sepulchrum

Accedunt, redeuntque restituti.

Hic qui dudum oculis utrisque captus

Longâ in nocte animam miser trahebat,

Jam per te sibi, redditurque luci.

Queis fors abstulerat mouere gressum,

Appenso tibi Diua scipione

Hinc firmi redeunt, mouentque gressum.

Ille linguâ erat impeditiore:

At linguam citò nactus expeditam,

Iuit in Domini tuasque laudes.

Hic quicumque olei sacri liquore

Morbos, vulnera, pustulas perungit,

Morbi, vulnera, pustulæque cessant.

Hic quicumque olei sacri liquorem

Hernia allinit, allinitque pesti,

Ponit hernia, ponit atra pestis.

Quis letum paueat, quis imminetum
 Morborum aspera, te fugante morbos?
 Ad te cuncti oculos manusque tollunt:
 Te mixta pueris colunt puella:
 Te mixti senibus colunt puelli:
 Te Reges, populi que, Principes que,
 Cuncta Hispania, cuncta terra adorat.
 Ibera decus ISABELLA gentis,
 Iberi iubar ISABELLA Regni,
 Et nouum iubar ISABELLA celi,
 Cuncti imaginibus tuis minores
 Genu aduoluimur: Orimusque cuncti
 Aris thura tuis, tuumque nomen
 Miscemus Superis. Tibi superba
 Patrona, Domina que, Lusitani
 Ponunt templa. Viden sacro ut sepulchro
 Et dona, & tabulas, opesque figunt,
 Qui iam semianimes & imbecilli
 Debent, quod superant, tuo fauori;
 Tuo, quod superant, uouent honori?
 Longam pacem utinam tuis Iberis
 Præstes ô Bona Diua. Longa dones
 Vitæ tempora Romulo Parenti:
 Hoc & sole nouo ferente lucem,
 Hoc & nocte vagum exigente solem,
 Omnes poscimus; ISABELLA præstes.

I A P O N E S
P R O F I D E V E X A T O S
V R B A N V S S O L A T V R .

MOLLE non est Christianæ militiæ tyrocinium. eadem hodierni rudimenti, quæ illius veteris experimenta : in vincula rapi, cædi, & flammis aduri. Vix olim sacra signa extulerat ; & iam alieno Tyrannorum furore, ecquid animi haberet dæmon, experiebatur. Iam ardebat eam in ipsis primis conatibus perdere, cuius se victoriis sciebat debitum, metuebat triumphandum. Commodum Iaponibus affulsit Fides. Imminent undique Nerones noui : Toni, Cubi, Minaminobi, hostes vel ipso nomine formidandi. Sed quid ? vt in feminibus attrita quædam vberius pullulant; sic in populo Christiano fecundiores fiunt à Tyrannis vexati. Martyrum sanguine perfusa olim Ecclesia, Orbem ex infideli fecit Christianum ; prorsum vt alij homines, alius mundus, Cælum quoque ipsum purius benigniusque videretur. Quid futurum est Iaponensi Ecclesiæ, quæ tot quotidie cladibus laceratur ? Bonum omen, Iaponia: cruor hic, semen est populi numerosioris : sic cædi, crescere est. Habes consolatorias V R B A N I literas : lege, vt facis, releges ; scies per hæc damna fecunditatem parari.

E C L O G A.

NISA, ARCAS.

P O E T A.

Oppressi pecoris lugebat Nisa ruinam,
 Nisa inter Iaponum meritis celeberrima Nymphas:
 Sed nil, quo triste excidium pensaret, habebat.
 Tantum desertos, horrenda cubilia, montes
 Sollicitè seruabat: ibi hoc miserabile carmen
 Rupibus & siluis planctu geminabat inani.

NISA. O pecus infelix, quanto in discrimine rerum es?
 Quot pateris strages? Ah ne tollaris ad unum!
 Nunc etiam siluas claudunt & rura leones:
 Nunc atrox etiam circumstat ouilia prado,
 Et lupus insidias struit undique; iamque per omnes
 Atrax flamma furit caulas, communia iamque
 Pastoresque pecusque trahunt mala. Nec mea Diui
 Vulnera respicitis, nec vis inimica remittit.
 Nonne fuit satius semel uno occumbere leto,
 Quàm tot quotidie sperare pati que dolores?
 Sapè greges studeo per opaca abscondere siluæ:
 Semper eos tigres siluæ per opaca sequuntur.
 Mille meæ errabant per rura Meacia capræ;
 Mille Iapan tauros, Cangoxima mille uidebat:
 Nunc raræ in campis capræ, rari que iuenci;
 Dira Meaco capras strauit, Cangoxima tauros.
 In pecorum occasu, quamquam me cura fatiget

Plurima, non pro illis capio tot mente dolores,
 Quàm funesta super pastorum funera, quàmque,
 Ne mea (vos Superi testes, & sidera Nymphæ)
 Relligio pereat sacris priuata magistris.

Triste recens natos conuelli ex arbore fetus:

Tristius est matrem ramorum à stirpe reuelli.

Dura gregis cædes, caularum incendia dura:

Durius est pecorum spoliari luce magistris.

Vidi ego Damonem, cum Batigenâ Melibœo,
 Magnum utrumque animis, cum se hosti offerret
 uterque,

Utrumque atroci vitam posuisse sub hoste.

Damonem ingenti superarat vulnere tigris:

Te quoque raptabant vrsi Melibœe furentes.

Et cum clamarem, Si spes præscinditur omnis,

Si miseri orbantur fidis custodibus agni,

Custodes vos saltem alios huc mittite Diui;

Clamantis iugulum diri petiere leones.

Urit adhuc ingens plagæ dolor, & cruor ipse

In gremium nondum obducto de vulnere manat.

Felices bis terque greges, qui tuta per arua,

Arguto gracilem pastore inflante cicutam,

Virgulta & lato tondetis pascua morsu.

Non lupus insidias vobis, non horridus ignis

Molitur mortem. procul est à finibus hostis.

Ast ego letifera moerens telluris in oris,

Tot curas, tot alo turbata vulnera mentis,

Quot siluæ pariunt frondes, quot gramina campi.

Hei

Hei mihi, sed frondes siluis, sed gramina campis
 Sunt decori; premit assiduo me cura dolore.
 Si probat hoc Numen; nec habet fors dura regressum;
 Ite boues, strictæ submittite colla securi:
 Ite simul teneri miseris cum matribus agni,
 Ingluuiem seuorum Ultrò exsaturate luporum:
 Vos vestra interitu non lento Nisa sequetur.
 Sin negat, & flentis mors lumina claudere spernit,
 Certum est in scopulis inter spelæa ferarum
 Malle pati, liquidisq̄ue meos adiungere fletus
 Fontibus: augetur illis dolor auctior ibis.

Talia iactantem nec opinus præuenit Arcas,
 Arcas pastorum sanctissimus, atque ita fatur:

ARCAS. Ut lateas, iam causâ tui celeberrima fletus,
 Nisâ; nec has solum rupes nec saxa querelis
 Incendis: totum vulgavit fama per orbem,
 Hic vacuo quæ tu quereris deserta sub antro;
 Quin ut mersa malis, sic lamentabilis audis.
 Pone metum, feret hæc aliquam iactatio pacem.

Aspice pugnantes vicino in littore fluctus,
 Bella æterna putes: non longum tempus, & omnes
 Stridentes ponent aura, pontusq̄ue residet.

Vertice prærupto surgentem hanc aspice rupem:
 Fulminis haud semper flammis pulsatur, & imbris:
 Quondam etiam placidi recreatur lumine solis.

Non aliter, luctusq̄ue tuos, stragemq̄ue tuorum,
 Et melius fatum & melior fortuna reuisset.

Calicolum mos est, damnis & clade probare

Quos

Quos socios fortesque volunt. Cui prospera longum
 Sors ridet, fluit in vitium, rebusque secundis
 Soluitur. Assurgit per dura, per aspera Virtus.
 Sic quondam Europa formosa Amaryllis in oris,
 Delia sic damnis, sic Phyllis candida creuit:
 Sic cresces Nisa; & caussas & semina vite
 Inuenies leto (quod numquam reris) in ipso.
 Lata seges fiunt que terra semina credis.
 Ilex ducit opes mordaci è vulnere ferri.
 Post hiemes aliis operitur frondibus arbor.
 Plures oppressæ sunt Relligionis alumni.
 Pastores pereant: Pastorum sanguis, opima
 Ubertatis erit semen; gregibusque necatis
 Sufficiet Pan gentem aliam similesque magistros.
 Dixerat: atque animis paulatim Nisa resumptis,
 Afflictis ausa est rebus sperare salutem.

IAPONIÆ MARTYRES PALMIS DONATI.

APONENSIS Ecclesiæ desolationem
 exhibuimus. Age nunc, vt lata tristi-
 bus suâ vice succedant, lauros & pal-
 mas eius ostendamus. Careret coronis
 Iaponia, nisi strages illas accepisset: quia tulit, vi-
 cit; & ideò lauru coronata. In arenâ Fidei mor-
 tui, victores proclamantur; triumphant interem-
 pti. Superùm fides! quale victoriæ genus, vinci,

vt vincas; cædi, vt viuas; vt gloriam assequaris,
ignominiam pati? Nescis vesana Barbaries, nescis
quàm honorifica sit mors pro CHRISTO tolera-
ta. Homines tollere voluisti, Diuos fecisti; infra
mortuos amandare, adorandos orbi Victores de-
didisti. Vos adumbro inuicti Athletæ, te MICHI,
te GOTHO, vosque qui è FRANCISCI &
IGNATII inclytâ familiâ, inclyti ipsi Tonorum
Cuborumque rabiem domuistis. Vincula iniecta
sunt vobis: baltea erant militiae vestræ. Hastis
transfixi estis: viam vobis illis vulneribus in cæ-
lum fecistis. Cruces vestræ fuerunt pro triumphali
curru, quo ad Superos perduceremini. Iaponum
crudelitate trucidati, viuetis VRBANI beneficio:
& hæc ignominia quam in orbis angulo pertuli-
stis, æternam vobis toto orbe famam comparabit.

SILVA VII.

PPrinceps astrorum, flammæque volubilis orbis,
Quas solitis vicibus nascique morique videmus,
Cedite: non vnæ de morte reditis in ortum,
Nec solis cecidisse lucrum est. Sic miles Olympi
Et Fidei cadit; horrendæ sic mortis ab Umbris
Emitat ad vitam, proprioque effulget in ostro,
Quæsitis palmis & Diuum luce coruscus.
Atque adeo vt vestros ortusque obitusque sciatis
Cedere; Palmiferi pugiles, ferrum inter & ignes,
Quidquid sternendum est, subigunt: ubi parta corona,
Q Armorum

Armorum labor omnis, & omnia bella residunt.

Vos stare indociles, sine palmâ & laude triumphî

Occiditis; cursumque labore iteratis inani.

Qui Iaponum vicere cruces, Iaponumque Tyrannos,

Historia attonitis fiunt celeberrima terris,

Et famam è crucibus, vitam de morte reportant.

Heroas sanctos infelix arbor habebat:

Subtus imago necis. Verùm non segnibus illi

Calicolum Regem, Romanaque sacra professi,

Hoc ergo est, Iapones, quòd nos per iniqua per aqua

Ducitis, ut celsâ perimatis in arbore vinctos,

Clamabant. Minimum est perituram impendere vitam,

Quam tot nominibus Domino debemus Olympi.

Ille suo pulchrum descripsit Sanguine callem,

Exemploque vocat. Sequimur, quacumque praestis,

Et quocumque vocas, Rex inclyte. Suffice vires

Te dignas, crucibusque: polus, mors, Crux tua, in ipsis

Omnia sunt oculis. Norit nunc orbis Eous,

Nos vitam intrepidus pro te letumque pacisci.

Nulla mora est: ferrum figant, utcumque libebit,

Lictores; hastis nudi ferroque patemus.

Est animus nobis vitæ contemptor, & istum

Qui leto benè credat emi quòd tendimus orbem.

O hasta! ô cali Crux pignus, & inclyta Diuum

Tessera! Dum sese pariter firmantque probantque,

Impavidique inbiant morti, appellantque Tonantem;

Sub cruce cum longis stans miles barbarus hastis,

Hinc atque hinc ferrum transuersim in viscera mergit.

Continuò patefacta ruit per vulnere torrens
 Purpureus : largo maculantur sanguine campi.
 Illi ceruicem moribundi in colla reclinant;
 Qualia præcipiti percussa papauera nimbo,
 Et calycem læsis demittunt lilia truncis.

Interea CHRISTVM vox ipsa, & frigida lingua
 Custodem CHRISTVM vitâ fugiente vocabat.
 CHRISTVM vicini referebant undique colles.

Hæc finis pugilum magnorum. Huc Numinis illos
 Egit amor, sceleri obsequium Xacæque negantes
 Thura, tot heu frustra meritisque actis que decoros,
 Tot dignos annis! Stant lugubri in arbore trunci,
 Relliquiæ tortorum, onus execrabile plebi.

At non illa diu cæsorum obduxit honorem
 Nox ignominia: nec enim sub nube tenentur
 Astra diu; erumpunt, puraque in luce refulgent
 Exempti tenebris. Mortis ludibria magni
 Excussere Duces. noua gloria cuique, fugato
 Dedecore, affusa est. sic cæno lectus ab atro
 Deterfis adamas maculis pretiosius ardet,
 Fitque manus decus, aut Regalis bacca corone.

Est in stellato mundo locus: area campos
 Apperit ingentes, ibi lilia mille per herbam,
 Mille croci, spinis que rosaria nescia florent
 Assiduò: rubro labuntur gurgite riui,
 Quos circum virides texunt umbracula palmæ:
 Camporum in medio lauri nemus; unde corollas
 Purpureis carpit præpes Victoria turmis.

Hic in celsum arbos quavis aptata trophæum
 Hostiles habet exuvias, fulgentiaque arma,
 Arma triumphatis duce CHRISTO erepta tyrannis.
 Hic longo videas superatos ordine Reges,
 Qui quondam in terris, dum vita iræque calebant,
 Aggressi nomen populumque abolere piorum.
 Hinc fracti pendent gladijque crucesque Neronis,
 Hinc Domiti equulei, Traiani que aspera tela,
 Extinctæque faces Decij, frameæque Seueri.
 Parte alia urforum rictus, versosque iugales,
 Detractasque lupis pelles, hinc fixa leonum
 Tergora suspicias, illinc immania saxa,
 Quadrigasque, rotasque, & mortis spicula mille,
 Premia nunc, olim crudelibus horrida pænis.
 Huc victrix alacri tendebat turba volatus
 Quam procul ut summâ Victoria vidit ab arce,
 Sponte suâ occurrit, misitque has pectore Voces:
 Iaponis animosa phalanx exercita bellis,
 Ut te victricem regis populi que cruenti
 Accipio amplectorque libens! ut amœna rosæta
 Fortunatorum nemorum, sedesque beatas
 Pando hilaris! viden ut luco iam laurus in omni
 Et plecti in clarum capitis decus, atque superbis
 Ornari feruet spoliis? Tibi lucis in aula
 Purpureus latè plaudit; sociamque laborum
 Ad similes palmas ordo vocat. Eia age campos
 Leta subi, magni pugnasti bella Tonantis.
 Sat pugnae cladique datum. Si sidera morte

Acquiri

Acquiri possunt, morte hac quæsitæ fuere.
 Certa tibi palma est. Vernat quoque debita multis,
 Quos fera vel ferro flammisve Iaponia tollet.
 Nulla equidem regio in terris animosior, ex quo
 Romuleæ fidei sacris Xauerius Indum
 Imbuit. ô quantis Heroibus agnita cælo est,
 Quotque probanda venit! Video Tonumque Cubumque,
 Et Minaminobum tristem miscere procellam.
 Inuoluere Fides: Sacra turbidus auferet æstus;
 Cumque suis euersa ruent altaria templis.
 Bullatos pueros video, innuptasque puellas
 Prætentâ vltro morti præcludere flammâ:
 Tantum animi pietas vel primo accendet ab æuo.

Qui procul isti autem, mediæ queis frontis in albo
 Crux micat? Agnosco pietatem, inscriptaque vulgi
 Ora, nec obscure Christumque fidemque professi.
 Macte nouâ virtute. Fides hæc grata Tonanti.
 Seri olim referent tam strenua facta minores.

At qui funerei clauduntur in æquore septi,
 Pars dulcem fugiens patriam, dulcesque beatæ
 Europe fines, Iaponum deuenit in orbem,
 Lustratura feras diuino lumine gentes.
 Hei mihi, dum cæli lucem crudelibus infert
 Gentibus, heu mediis finiuit in ignibus æuum.
 Hæcne Iapon grates tanto pro munere reddis?
 Barbarie pars in mediâ, Iaponumque sub axem
 Nata quidem: sed enim cuncti meliora secuti,
 Exosique Amydam, scelerataque sacra parentum,

Proiecere animas Veri pro nomine Patris.

Quin & Lioiida magni, magnique clientes
Francisci, quærent isto sub cardine mortem.
Felices ubicumque cadant: hinc quippe ferentur
In patriam, leto & longis erroribus acti.

Ille autem, ardenti quem vinctum in stipite lentæ
Absumunt flamma, cui barbarus imminet ensis,
Spinola, quàm pulcher canis, quàm sanguine clarus,
Et virtute potens! Non illo blandius alter
Errantes populos ad PETRI signa vocabit;
Inclytus oppositi seu vim cum franget Auerni,
Seu cum Bungorum vesanas arguet artes.

Sed tua dum stimulos exempla nepotibus addunt,
Dumque tua crescit mortis seges, & cruor ardet,
Quæsitam meritis & leto sume coronam.
Dixit, & æternis præcinxit floribus omnes,
Omnes donauit palmâ, trabeaque nitenti.

At non Heroum soli laus cognita celo,
Iam gemino VRBANI iussu memorabilis axi est:
Iamque omnis supplex illos Cangoxima, & Indus,
Omnis Roma, omnes votis venerantur Iberi.

O letum vitale, & amabile dedecus! orbem
Numine nunc implent, qui iam ludibria vulgi,
Tortorum modo ludus erant. Si Vita caduca est,
Ut certè usque cadit, quin palmam hanc quærimus

Ultrò

Intrepidi? forti mercemur sidera morte:
Mors vitalis erit. Verùm nil vota precésve

Pro-

Proficiunt . pauci quos æquus CHRISTVS amavit,
 Et simul in partem regniq̄ue crucisque vocavit:
 Tam celebres ramos referunt extrema secuti.

Vos ite interea per gentes, ite per astra
 Victores: adaperta via est. Crux dura, quietis
 Et fama vobis gradus existit; ipsaque cuspis
 Quæ vita & mundo vos abstulit, addidit astris.
 Viuite, & VRBANI memores, patriæque gementis,
 Pacem illi, huic longos vitam concedite in annos.

DECRETVM
 DE RESIDENTIA EPISCOPORVM
 IN DIOECESIBVS.

T externa Ecclesiæ ornamenta contu-
 lisse magnificum fuit; sic disciplinam,
 quâ vis eiusque sanctitudo contine-
 tur, firmasse diuinum. Disciplinâ cer-
 te prolabente, neque vis Ecclesiæ stare, neque san-
 ctitas fulgere diu potest: his autem vel labefacta-
 tis, vel extinctis, quid iuuent externa? frustra
 ornaueris templa corruptis hominum moribus.
 O Tua, VRBANE, diuina lex: Antistites à suis
 diœcesibus ne absunto. Mores in praua fluere
 non poterunt, coërcentibus disciplinæ magistris.
 Non poterunt irrepere vitia, cum ea Præfules
 exemplo dictisque amolientur. Ad hæc quanta
 erit

erit ouium securitas, cùm pastorem habebunt
aduigilantem? Neque naui, præsentè gubernato-
re, neque Gregi malè esse potest, si Pastor adsit:
pabula subministrat ouibus, ne fame contabes-
cant; septis claudit, ne licentiùs euagentur. Bre-
uiter dixerim: Tanti greges, quanti Pastores.

E C L O G A

P A L E S.

Postquam pastores concessã reuifere rura,
Balantumque greges iussit seruare Palemon,
Latior atque hilari Nympharum cincta cateruã
Talia Verba Pales mediis fundebat in agris:

Paciferae leges, tuque ô ter sancte Palemon,
Quàm iusta affertis reparando commoda ruri?
Ergo alacres posthac pecorumque boumque magistri
Pascendis gregibus solertem impendite curam.
Vos quoque nec tutos dimissæ sepè per agros
Carpite oues letum, securæ carpite gramen.

Cuique gregi suus est pastor: discrimina cessant.
Non lupus insidias agnis, non vulnèra posthac
Ulla ferox capris meditabitur. Ecce sonoro
Latratu insequitur furèsque luposque lycisca.
Carpite oues letum, securæ carpite gramen.

Nullus iam custos alienus ouilia prodet:
Nullus bis pecudes unã mulgebit in horã:
Nec succo matres, nec fetus lacte carebunt.

Quis-

Quisquis eras, custos aliene, irrisus abibis.

Carpite oues latum, securæ carpite gramen.

*O gregibus benè parta salus! non vellera prædo
Innocui pecoris multo cum sanguine carpet:*

Non molles nixis auertet matribus agnos,

Aut pecus infirmum malè tutâ in Valle relinquet.

Carpite oues latum, securæ carpite gramen.

Manè ubi rorantes sol sparget lumine campos,

Ibitis ad pastum dominis ducentibus; & cum

Lucidus ocluso vesper procedet Olympo,

Vos illi è pastu plena ad præsepia ducent.

Carpite oues latum, securæ carpite gramen.

Si quo dira lues populetur ouilia morbo,

Audebunt primi caput obiectare periclis,

Pro gregibus primi certabunt fundere vitam:

Pacis erunt ijdem socij, socijque malorum.

Carpite oues latum, securæ carpite gramen.

Hæc super ætheris leges, ouiumque magistros,

Et super agnorum satis est cecinisse salutem:

Nunc magnum mecum celebrate Palemona Nymphae.

Menalio dudum residens in monte Palemon

Inuigilat paci ruris, rerumque quieti:

Inuigilet, longos regnetque beatus in annos.

Hoc duce pax ouibus nostris, pax certa magistris.

Mecum omnes magnum celebrate Palemona Nym-

phae.

Riuus ut hîc salices, hîc molles educat herbas,

Populeas alibi stirpes: hîc irrigat alnos,

R

Hîc

Hic per prata fluit : sic tu diuine Palemon
 Omnibus vnus ades, omnique in gente laboras.
 Mecum omnes magnum celebrate Palemona Nym-
 pha.

Talis amor tuus est pecorisque orbisque fouendi,
 Qualis inest agnæ, quæ natis aucta gemellis,
 Per nemora & virides comitatur utrumque per her-
 bas,

Anxia & à dulci nescit decedere prole.

Talis amor tuus est, & curis cedere nescis.

Mecum omnes magnum celebrate Palemona Nym-
 pha.

I citò, pange rosas ternas Arethusa corollas,
 Pange Arethusa, & dic: Hæc sunt tua signa Palemon:
 Diceris in summo totidem gestare Lyceo:
 His ruris pater, his pastorum maximus audis.
 Mecum omnes magnum celebrate Palemona Nym-
 pha.

Has violas atque hæc florentia gramina veris
 Produxit rosei fecunda potentia solis,
 Et seruat, quantum rapidi lapsus finit æui.
 Sic & nos & nostra foues, decorasque Palemon.
 Mecum omnes magnum celebrate Palemona Nym-
 pha.

CONGIORATOR

VRBANO VIII:

PRIMO E ROMANIS PONT.

OBEDIENTIÆ CHRISTIANÆ

SACRAMENTVM DICIT.

FELICIS iacturæ genus est, quod lucro potiore sarcitur. Sectariis à PETRO tumultuosè desciscentibus, impia defectio tam cumulatè pensatur, vt non ad eò luctuosum sit illos defecisse, quàm iucundum tot nouas gentes CHRISTO auctorari. Iugum à paucis Europæ prouinciis detrectatum, Oriens subit, & Occidens. Sinæ, pro Anglis: pro Batauis, Iapones: pro Germaniæ & Galliæ parte, Æthiopia, Congus, India, & iam America in partibus. Quanto maiora quæsiuimus, quàm amisimus? Euincerent ista incrementa perduelles, nisi contumaciæ audiores essent, quàm Religionis. Insultent, vt volent, Pontifici; perfidiam suam nouo scelere maculabunt: dum interim legationes ad eum vndique suscipientur, dum Orbis & Fidei Princeps agnosceretur. Sacramentum illi Congus dicet, compensabitque nouatorum discessum: fortunâ suâ felix, & Pontificis Beneuolentiâ; qui vt obsequio Congi vices remetiretur, Oratorem eius immaturâ

132 GESTORVM VRBANI VIII.

quidem, sed sanctâ morte in glorioso munere extinctum, Sepulchro, Imagine & hac Inscriptione decoravit:

MARCHIONI ANTONIO NIGRITÆ
REGIO CONGI ORATORI,
QUEM PAVLVS V.

NONDVM PERACTA LEGATIONE
IN VATICANO MORTVVM
IN EXQVILIIS FVNERAVIT,
VRBANVS VIII.

QVI PRIMVS ROMANORVM PONTIFICVM
A REGIBVS CONGI
PER ORATOREM IOANNEM BAPTISTAM VIVES
CHRISTIANÆ OBEDIENTIÆ
IVRAMENTVM EXCEPIT,
SEPVLCHRVM EXSTRVXIT
PONTIFICIÆ CHARITATIS MONVMENTVM
ANNO DOM. M. DC. XXIX.
PONTIFICATVS VI.

Ad quem sectariorum sic accurritur? cui ab extremo orbe Legati? ô dementiam existimantium se à Christianæ Religionis Virtutisque desertoribus ad Fidei puritatem traductos!

SILVA IX.

Frustrà profanis seditionibus
 Rebellis error bella Deo moues.
 Frustrà superbi perduelles
 Regna PETRI lacerare amatis.
 Quod scindit *Anglus*, sarcit *Arabs* : fugam
 Pensat *Bataui Mexico* : nec minùs
 Utrumque iam latè per axem
 Signa *Fides* numerosa tollit.
 PETRVS, Tyrannorum & domitor *Stygis*,
 Ubique regnat, riteque subijcit
Sinasque, *Brachmanesque*, & *Afros*,
 Et *Casares Apici Quirino*.
 Jam *Christiana militiæ* volens
 Dat nomen *Indus*. Iam niger *Æthiops*,
 Dicto *Sacramento Tonanti*
 Luce animi faciem serenat.
 Damnant parentum crimina *Iapones*,
Xacæque damnant atque *Amidæ rosas*,
 Et non pudendis adaugent
Purpureos pugiles cateruis.
 Venère *Persæ*, *fastum & acinacem*
 Vouère templis. Ipse *Aba*, *cidari*
Sceptrisque submissis amauit
Pontificum famulus vocari.
 Misit *flagranti Congus* ab *Africâ*
Primos suorum, qui *Latio Patri*

Regisq̄ue Congorúmque mentes
 Egregio obsequio dicarent.
 At sancta longas vota moras habent
 Plerumque. Congi non humilem fidem
 Tardauit, Oratore raptó,
 Vis rapidi properata fati.
 Hoc nempe munus debitum erat tuo
 VRBANE Regno : quo generosior
 Perfusa melle BARBARINO
 Acciperet Sacra nostra Congus.
 Dum te Magistrum, dum Dominum colit,
 Sensit Parentem. Lux tua supplicis
 Distinxit obscurum colorem,
 Nocte animi tenebrisque pulsis.
 Harebat alto victa silentio,
 Cum te coruscum lumine gloriae,
 Te iura terris diidentem
 Et triplici rutilum coroná
 In Sede vidit. Non potuit magis
 Responša, vultúsque, & Salomomios
 Nicaula mirari ministros,
 Aut Solymæ strepitum beatae,
 Opésve Templi. Mox patiens tui,
 Suique compos, procidit ad pedes,
 Pedes adorandos ab ortu
 Solis ad occiduum cubile,
 Dixitq̄ue tandem : Magne hominum Parens,
 Minorq̄ue solo Numine ; quem peto.
 Per

Per tot labores, cui colendo

Fusca alium venio sub axem;

Votum secunda supplicis: & fidem

Nulli obligatam Pontificum, sine,

Tibique Rectorique cali

Servitio voueam fideli.

Votum perenne est: nulla dies fidem

Et nulla soluet caussa. Feri licet

Pugnent Tyranni, pugnet Orcus,

Perfidiam fugiam per ignes.

Mox sola secum, Curia par, ait,

VRBANI Olympo est. Quot Proceres habet,

Tot Regum alumna est. Te beatam

Hoc Domino, Patribusque Romam!

Non sole puro Regia Calitum

Non noctilucis clarius ignibus,

O magne sol mundi, senesque

Purpureæ nitida astra Romæ.

Sic leta Congus: quatenus ad Notum

Redux, Quiritum magnificentiam

Sedisque splendorem Latine

Attonitis memoravit Afris:

Quam tu illam amico lumine videris,

Quam te colendum senserit. hinc tui

Oris figuram gestienti

Latitiâ populo exhibebit,

Palamque dicet: His labiis fluit

Fidesque, verumque. Hac facie sedet

Sedata Maiestas ; nec oris

Fulgor abest , neque sanctitudo.

Huius sereni cura supercilâ

Flectit quietis omnia nutibus :

Manusque felices Olympum

Apperunt , cohibentque Ditem.

O ter beati qui propè lucidos

Vultus adorant : qui sapientia

Responsa ducunt : quippe longè

Inferior meritis tabella est.

Exinde cunctis concinet additos

Mauris honores : ut nouâ imagine

Antonij Oratoris ora

Et cineres tumulo dicaris.

Viuat superstes noster in Italis

Orator oris , Viuat in Africâ

Rex , dicet , orbis : quamque nobis

Effigiem dedit ars , colamus.

Gratum elocuta Barbarus annuet :

Plausus sequetur . Tu Pater audies

Per templa , per domos , in aulâ ,

Præsidiumque salûsque Congi.

G E S T O R V M
V R B A N I V I I I .

P O N T . M A X .

L I B E R Q V I N T V S .

O R B I S E T P A C I S P R O C V R A T I O .

VND I quoque procuratio, Pa-
cisque reducendæ cura, hoc
postremo volumine, inter
V R B A N I laudes referantur.
Quamquam enim nexum
cum superioribus habeant, separato tamen
& proprio libro sunt consignandæ: ne qua-
rum fructus percipimus, earum laudi defui-
se videamur. Simul vt longissimam vitam
salutari Principi apprecemur: qui modò Le-
gationes, modò Principibus dona mittendo,
iam arbitrum se & sequestrum gerendo,
nunc expugnando infideles, pacem & tran-
quillitatem sæculo procurat.

S

L E G A -

LEGATIO GALLICA
 EMINENTISSIMI PRINCIPIS
 FRANCISCI CARDINALIS BARBARINI
 S. R. E. VICECANCELLARII
 AD COMPONENDAM PACEM.

STRA quædam sunt, quorum exortu summa per vniuersum orbem fulget serenitas. Orbi vix affulserat VRBANVS, & iam de pace, hoc est de serenitate temporum constituendâ cogitabat. Inducendi erant in pacem Galli: fratris filium in Galliam dimisit, vt induceret. In eiusdem pacis societatem vocandus fuit Hispanus: ipsum pariter in Hispaniam misit; vt gentem vtramque arctissimo concordia vinculo deuinciret. Vbi coeunt ambæ, frustrâ ceteræ tumultuentur. Nihil non Hispani prudentia, & alacris festinatio Galli compescat. His pacatis, Orbis componitur, euertitur, concitatis. Cardines dixeris, quibus vtraque Europæ fortuna vertitur. Quo sapientior est æstimandus VRBANVS, quòd primas curas ad vtrumque inter se conciliandum intenderit. Laudabilior FRANCISCVS, quòd Patru curis obsecundans, ea consilia dederit, quibus statum si fuisset, nulla Orbem arma concussissent.

AMYNTAS, ECLOGA.

SILVA I.

Hunc mihi da proprium mundi Pater alme laborem.

*Pauca tua laudis cognato in sanguine restant
Facta mihi modulanda. Tuus dicetur Amyntas
Silvestri calamo. renuat quis carmen Amyntæ?
Ipsi equidem dudum diuini gratia vultus,
Atque tuis similes mores, atque inclyta virtus
Pectoris, & terris prudentia nata tuendis
Æternum peperit nomen, toti que canendum
Parnassò ostendit; nec Musis dulcior ulla
Quàm sibi præscripsit quæ pagina nomen Amyntæ.*

*Incipe, quàm fortis canas transscenderit Alpes,
Quàm placido Rhodani recrearit lumine gentes,
Dum pecudes umbras captant, hïc, Musa, canamus.
Non soli saltus, non sola carmina rupes
Excipient; Diuum pars non leuis ibit ad aures.
Quæ nemora, & campi, vel quæ te cærule valles*

*Sequana ceperunt, cum magnam magnus in urbem
Et Patruï se more ferens intraret Amyntas?
Nam neque tum pigro stringebas flumine ripam,
Sed super effusus torrentior arua secabas,
Visendi studio celer, & venientis amore.
Ipsi etiam fontes, liquidissima numina ruris,
Et Satyri, Faunique leues, viridèsque Napææ,
Tu quoque sancta Pales, Sol hic nouus unde? rogabas.*

Nec minùs intereà calamo resonante coloni
 Hospitis in laudes ibant. Pars carmine nomen,
 Pars iter, & munus, pars fortia facta canebat:
 Ut sancti Patru iussis & numine fretus,
 Aërios montes superarit, & ardua saxa
 Educta in nubes Alpis. Tu sideris instar
 Exoreris Celta: te Sequana pronus adorat.
 Feruent innumera per compita longa quadriga,
 Aduentuque tuo populosa Lutetia gestit.
 Ipsa tibi flores, maioraque lilia passim
 Fundit humus. Tu sanguineum, placidissime, Martem,
 Dicebant, orcumque manu, tu nigra coërces
 Monstra Erebi, Geticoque frementem in carcere Eryn-
 nim.

Te scelerum artifices horrent; te perfidus error,
 Obductus larua & fallacis imagine veri.
 Romulei tecum maiestas sancta Senatus,
 Te consanguineis apibus sapientia stipat.
 Salve lux Urbis, spes presentissima Regni,
 Et nos nostraque dexter adi pede rura secundo.

Sic medios inter plausus deuenit in urbem,
 Et iuxta niveis volitans Pax candida pennis,
 Pax agrorum, ouiumque salus, spicasque tenebat.
 Ibat & Ausonio fulgens Solertia cultu,
 Relligioque, Fidesque, & pleno Copia cornu.

* Continuo delubra petunt. hic pulcher Amyntas
 Aurata in trabea, puraque in veste colendus,
 Immortali Agno rectori fecit Olympi.

* Alludicatur
 ad primū
 Sacrum E-
 minentif-
 simi Prin-
 cipis, & ad
 Indulgen-
 tias illud
 audienti-
 bus con-
 cessas.

Tum verò Æthereis templumque urbemque videres
 Muneribus fluere, & Latiis ditescere donis.
 Haurite hinc populi, Pietas, haurite, canebat;
 Vitales venia fontes recludit Amyntas.
 Nec venia fontes recludere magnus Amyntas,
 Nec tellus gramen, nec cessant flumina lymphas
 Fundere, nec roseos orbis Titanius ignes.
 Lætus at ille tamen, Galli seruabitis, inquit,
 Mentibus hæc vestris: Galli seruare decora
 Non duri, ô mea tum quàm tutò cura quiescet,
 Vestra meis olim monitis si bella residant.
 Atque utinam libeat vobis nil fidere Marti
 Non illum vestra possint saturare ruina,
 Nec si squalescant abductis arua colonis,
 Aut miseris captæ viduentur ciuibus vrbes.
 Omnia Mars perdit, & vos compescite Martem.
 O si tum sanis patuisset Sequana dictis,
 Si stabilem inter se iunxissent secula pacem,
 Non rupto infestæ certarent fœdere Gentes,
 Non misera iniectis lucerent oppida flammis:
 Sed neque lentus Arar, neque cæde Somona ruberes,
 Et Rhenus puras in pontum euolueret undas.

ROSA AVREA
VRBANI DONVM
QVO

EMINENTISSIMVS PRINCEPS
FRANCISCVS CARD. BARBARINVS
S. R. E. VICECANCELLARIVS
MARIAM BORBONIAM ANGLIÆ REGINAM
PATRVI NOMINE AFFECIT.

ANCTVM munus, & à sanctâ manu
transmissum vides: Rosam auream,
castissimis religionibus ab VRBANO
dedicatam, perlatam à FRANCISCO
Cardinali BARBARINO. Munus accepit MARIA
HENRICETA, Borbonij sanguinis Nympha: Re-
gina, Regium florem: Angliæ Domina, Rosam.
Summus quidem est qui misit, atque à magno
magnæ tradita est: verùm maior est, qui in dono,
& cum dono CHRISTVS. Illo opus habuit in
Britanniâ commorans MARIA; vbi Regni qui-
dem Rosas habitura, sed CHRISTVM in iis non
erat nactura. Præstabilius fuit florem ab VRBANO
nouum accepisse, quàm antiquas rosas inuenisse,
aut inuentis frui. Flos VRBANI, lætitiæ Regisq̃ue
cælestis est pignus: Britannicæ rosæ, quid aliud
quàm funesta Eduardi & Edmundi bella repræsen-
tant? Esto, ambas coniunxerit Henricus: esto,
amouerit

amouerit discordiarum spinas. An tu Rosas quæ
in Ecclesiæ rosario non florent, spinis carere dixe-
ris? Ex illo, rosam offerri MARIÆ decuit; quo
in illis Angliæ sentibus, & se CHRISTO seruire,
& CHRISTVM suam Rosam, suum florem esse
cognosceret.

SILVA II.

Augusti flores, Romana munera Sedis,
Quos neque Flora tulit, neque fertilis aura Fauoni,
Nec studiosa manus Pæsti decerpit in aruis;
Si nil naturæ debetis, & omnis ab alto
Additus hic fulgor, si sacri in imagine signi
Rectorem Superum benè redditis, ite colendi,
Ite, & BORBONIO genitam de sanguine Nympham,
Quæ velut in duris ardens rosa sentibus, Anglos
Nunc inter meritis formæ fideique coruscat,
VRBANI donis recreate, & pignore Diuum.
Ipsi equidem roseos supplex dedit Anglia flores,
Siue tuos, Eduarde, tuos Edmunde, tuumve
Floribus è geminis insigne, Henrice, refulgens:
Sed nox hi tanti, quippe exitiis horrent
Flagitiis; ex quo, contempto nomine PETRI,
Effrenis Princeps indebita munera sumpsit,
Et totam errorum corrumpit sordibus aulam.
Purior ac nullâ scædatus labe MARIAM
Flos iuuat. Ite Rosa: manibus vos illa pudicis
Excipiet; Romæque memor, magnique Tonantis,

Rega-

Regales inter gazas aurumque recondet.

Iamque aliquis Veterum non fausta insignia Regum
 Floribus VRBANI componens, Hei mihi, quantas
 Edmundi strages, & quanta incendia, dicet,
 Germani peperere Rosa; cum pace soluta
 Infestis rubram peteret rosa candida signis!
 Tum misera in geminas diuisa est Anglia partes
 Flore sub aduerso: tunc se ciuilis Enyo
 Extulit, & longo collisa Britannia bello.
 Contra autem rosa quam Latia FRANCISCVS ab aula
 Pertulit, attollit Reginam pignore pacis,
 Letitiaque ipsi est monumentum, & tessera CHRISTI.

Nec verò Henrici tribuit rosa tot bona Regno,
 Pugnantum quamuis sedarit bella rosarum,
 Et calycem binos flores sociarit in unum.
 Illicet insani furis agitatius amoris
 Bellum importunum Superis indixit, & Orbi:
 Nec prius abstinuit quam ferro lumina Regni
 Perderet, & Romæ Sacris auerteret Anglum.
 Tantum dirus amor potuit suadere malorum.

VRBANI sed iam recreata Britannia donis,
 Instaurare Fidem possit, reddique Tonanti.
 Quis scit an hæc flores portendant commoda? quis scit
 Pontificine suos seruet Regina Britannos?
 An non sic fortem Clodoueam pulchra Clotildis
 Indomitòsque Deo docuit se subdere Francos?
 Numquid & errorum damnata labe, Latino
 Hermenegilde iugo duce coniunge colla dedisti?

*At non inferior meritis, nec sanguine dispar,
Aut roseæ Ingundi magnæve MARIA Clotildi est.*

*Illam quidem securam Dei, securamque amorum
Coniugis, exemplo vocat ad meliora Britannos
Errantes; Latijque aspirat floris odorem,
Grata pijs, metuenda malis; Mens publica Regni.
Sic ubi purpurei per prata rubentia Pesti
Emicuit florum princeps, diffunditur acer
Halitus, exitium scarabæi & Vulturis: at quæ
Immundas sordes prædantque odere pudendam,
Hinc pascuntur apes, hinc mellis semina libant.*

*Cælicolum accedet miro Regina favore;
Et quæ flos rerum, flos mysticus ætheris audit,
Spes iustas non destituet; populumque piatum
Romuleæ Sedi rursus parere docebit.
Innocui Anglorum Reges, Proceresque beati,
Sub quorum iacet impietas eversa sepulchris,
Polique Edmundique, atque inclyta nomina Thomæ;
Tu quoque cui Regni Dominum, Regnique salutem
Naturæ committit amor, generosa MARIA,
Cui caput à tenerâ quondam ceruice recisum,
Sanguinis heu miserere tui, sceptrumque nepotis
Redde PETRO. iam Nympha ipsi Borbonia seruit:
CAROLVS accedat, caræque exempla secutus
Coniugis, atque tuo dilutus sanguine sancto,
Et Sacris Patrum, & Fidei reddatur amice.*

LEGATIO HISPANIENSIS
 EMINENTISSIMI PRINCIPIS
 FRANCISCI CARD. BARBARINI
 S. R. E. VICECANCELLARII
 ET GENETHLIACON
 FILIÆ PHILIPPI IV. REGIS POTENTISSIMI
 AB EODEM PRINCIPE
 PATRVI VRBANI NOMINE
 CÆLESTI E FONTE SVSCEPTÆ.

E C L O G A.

TANE Eclogam tam illustri argu-
 mento? Cur non potius *Ἀποβατήριον*?
 cur non *Ἀπὸ τῶν*, aut Genethliacon
 purum? Quid arundini & huic nobi-
 lissimæ Legationi commune? Ciuilitate mones qui
 hæc obiectas. Sed an prudenter? Pastorales cala-
 mos lyrae plectroque prætuli, quòd illi cupidius à
 magnis magnificentiæ fastidiosis audiantur. Est
 sius simplicitati decor, quo assuetæ splendori men-
 tes capi se non dedignantur. Nihil officiet argu-
 menti magnitudo. Etiam Genethliacon suis Bucol-
 licis Vates inseruit. hoc me iudice absoluo. Et quis
 damnet, post exemplum tam insigne, tam proban-
 dum? Vel Maroni vitio des Pollionem, aut Damœ-
 tam nostrum probes necesse est. Illud si fugis,
 quin

quin mecum fateris, filuas non Consulibus modò, sed purpuratis etiam Patribus, & Regum prole dignas. Quid metuis in hanc venire sententiam? non auctores nos solos habebit. Sic censuere Marones, Theocriti, quorum stipulâ etiam Reges inclauerunt. Quo minùs mirari habes, si Principem hunc Hispaniam adeuntem Bucolicis numeris prosequar: non abludit ab hoc genere carminum Pax, quam ille suafum it. Ac licet regiæ Nymphæ vel natale, vel inauguratio lustralis, grandiores numeros postulet; non hîc primùm Augustis natalibus præludent pastores. Atque adeò si contingat, in materiæ maiestatem illos peccare; veniam facile petent, faciliùs ferent, ob rusticam ingenuitatem. Quæ haud scio an Vati speciosiora professio speranda, certè postulanda non esset.

SILVA III.

EIDEM EMINENTISSIMO PRINCIPI

P O E T A.

*C*um fugerem siluas & pascua, Musa fugacem
 Increpuit, monuitque: Poëtam Myrtilæ carmen
 Sæpè decet Siculum deducere; sæpè canorâ
 Pro citharâ, gracilem labiis percurrere auenam.
 Quid refugis siluas? siluæ sunt Murice dignæ.
 Tityrus in siluis celebrauit lumina Romæ:

T 2

Sicelis

Sicelis in siluis Reges cantauit arundo.

*Ergo ego, dum crescunt onera ad grauiora lacerti,
Plenaque imaginibus tibi molior atria, & omnem
Nobilitatem Urbis lapsa, veterisque Senatus,
Auspice te Latiae meditor committere luci;
Nunc pastorali Patruum te iussa sequentem,
Portantemque acri Romanum foedus Ibero,
Simplicitate canam: nostras ne temne myricas.
Tenuia pastorum non spernunt munera Diui.*

*Ut primum occiduos Damoetas missus in agros,
Damoeta fertur cecinisse haec carmina Proteus,
Fatidicus Proteus, Superi cui scire dederunt
Quae sunt, quae veniant, & quae iam facta premantur.*

*Hesperius pacem properas inferre colonis,
Atque omnes iuranda vocas ad foedera gentes.
Foedere iungentur, fontis si crimina mundi
Non obstant, scissaque minax discordia pallâ.
I felix, genioque tuo, genioque tuorum:
Iam Pyrenaei subdent tibi culmina colles:
Iam geminis Lethae discet tua nomina ripis,
Auratasque Tagus supplex aduoluet arenas.
Ipsa nouato habitu, atque animos tollentibus aruis,
Insolitas vulgo fruges Hispania fundet.
Liberiora tegent viridantes gramina campos;
Atque nouis omnis se frondibus induet arbor.*

*Parua loquor: mediâ pulcherrima surgit in aulâ
Nympha, recens amor, & magnorum cura parentum,
Nympha animo Patris, pulchraeque simillima Matri,*

Quâ

Quà duce non renuat Vanescere discolor ætas,
 Nec renuant iterùm Saturnia currere sæcla.
 Huic tu viuifici perfusæ flumine fontis
 Afflabis Patruï caelestem nomine vitam:
 Tum Superùm signum accipiet, celoq̃ue sequetur
 Adscriptos Atauos, atque ipsa probabitur illis.
 O si nascenti non fluxæ tempora vita
 Calicolæ dederint, quàm latè vtrumque per orbem
 Et generis fato, atque VRBANI Numine crescet!

Incipe de gremio nutricis brachia Nympha
 Porrigere ad Matrem, & dulcè arridere Parenti.

Incipe Damætam tenero cognoscere risu:
 Iam te Damætæ diuino è fonte leuabit.

Ecce tibi tellus varios sine semine flores
 Lata parit: roseos vtrò natura corymbos
 Sentibus in duris alieno tempore fundit.
 Capreoli fruticosa errant impunè per arua,
 Nec lupus insidias gregibus, stragemq̃ue leones
 Armentis meditantur. amat noua Nympha quietem.
 Sponte suâ viridi manant ex ilice mella,
 Mella sacri Panis placidum referentia regnum.
 Cæca tamen gliscunt occulti incendia belli,
 Quæ pecorum pacem, quæ turbent otia ruris,
 Et latè Europam peruadant. Æmula Virtus
 Paucorum caussas alimenta que suggeret igni.

Iam video infestis adopertum classibus æquor,
 Armatas acies totis discurrere campis.
 Alter erit tum Cacus, & altera quæ manus ausit

*Vertere in antra boues. surgent etiam altera bella,
Atque iterum Alcides magnis noscetur in armis.*

Calicola prohibete nefas : auertite pestem.

*Vosque Fide simili iuncti Vinclisque Sacrorum
Pastores, tantos odiis ne tollite motus,*

Neu ruite in mortem fundis sudibusque praeustis;

Atque alia audaces seruate in bella molossos.

*At tu Damoceta, cum dira aduenerit aetas,
Acceleres belli incensi restinguere flammam.*

Innocuum pecus hoc poscet, poscentque capelle,

Eque tuis apibus mella haec miser exiget orbis.

Mox cum pax ouibus fuerit, cum reddita campis,

Effigies ex aere nouas tibi ponet, & auro

Spiranti Patrum reddet. Tum pacis & otii

Atque tibi atque illi deberi commoda dicet.

Euenient: nec erunt Protei praesagia falsa.

Vidimus oppressum feruentia bella per Orbem.

Pax rabidum Paci Mauortem cedere coget.

Bellica iam gratum populis tormenta sonabunt,

Illo quo tonitrus & flammis aere uomebant.

Quin etiam in falcem longus curuabitur ensis,

Et BARBARINA gaudebunt secula Pace.

VICTORIA NAVALIS,
ASANI CALASTATI COPIIS
IN TYRRHENO FVVIS.

OLITABAT toto Tyrrheno Asanus Calastatus, prædâ & minis plenus. Iamque eò vefaniæ deuenerat temerarius pirata, vt Sicilia, toti que Italia cænas minari auderet. Sed quid? fœda interminatus est, vt spe elusus fœdiora pateretur. Non tulit minacis insolentiam **V R B A N V S**: vt coërceretur, fœdus cum Hispanis & Thuscis percussit; vnâ ex omnium triremibus classem fecit, vt cunctorum armis puniretur, qui cunctos violarat. Hinc vela facta in contumacem: à quo pugnatum quidem eâdem audaciâ, quâ prouocauerat; non tamen eâdem felicitate. Nam à quibus ius & causa stabant, stetit Deus, & cum Deo victoria. Omnes piratæ naues, partim captæ, partim demersæ. Ne tamen esset nostris incruenta victoria, cæsus est Neapolitanarum triremium Præfectus Pimentellus, morte iuxta ac vitâ clarus. At quot hostium funeribus, quantis Italia commodis, fortissimi Ducis cædem pensauimus? Decoloratum est Afrorum cruore Tyrrhenum, Sicilia formido discussa, asserta Italia securitas: recepti captiui multi, facti plures ex hostibus. Ita qui vincla hominibus, vr-

bibus

bibus flammam, deuastationem prouinciis illatum venerat; terrâ marique pulsus, docuit suâ strage, frustrâ Barbaros in Christianorum oras incurere, nostrorum vires auspiciis VRBANI congregatas euertendo Turcico imperio sufficere: nec longè futuram ruinam, si arma in Othomannum mallent quàm in se experiri.

S I L V A   I V .

ITe Romani, celebrate ouantes
Templa; campanum vocat es ad aras:

Ite, & Ultori memores Tonanti
Reddite vota.

Occidit classis Libyci Tyranni,
Occidit nostræ populator vnda,
Inferi creber Siculi que ponti
Terror Asanus.

Ille dementes Latio ruinas,
Ille cladem ausus populo Sicano,
Et triumphali malè nexa Romæ
Vincla minari.

Ignibus festis niteant plateæ:
Ardeant mixtæ facibus lucernæ:
Æneæ è muris animosa rumpant
Fulmina cænæ.

Vosque victrices Libyæ triremes,
Vosque captiui positis catenis,

Curua certatim vario replete
Littora plausu.

Quà sinus vergit Lilybæi ad Afros,
Spestat & fines Latios Pelorus,
Horridam ad pugnam coiëre multo.

Milite classes.

Alterà Osmani sinuata lunis,
Spes ferens secum tumidè feroces,
Thraciæ florem, Libyæque in armis.

Robur habebat.

Alterà V R B A N I benè fulta Diuis,
Militem Thuscum sociasque Iberi
Principis naues sceleratum agebat.

Fortis in hostem.

Ergo ut aduersæ vario steterunt
Hinc & hinc cornu, tremulo nitebat
Lumine armorum mare, iam cruento.

Gurgite iturum:

Cùm poli labens M I C H A E L ab arce
Romuli Patris dominas triremes
Altus insedit, tenuitque summi.

Culmina mali.

Hic in ardenti nebulâ relucens,
Ore fatales iaciebat ignes,
Et coruscanti numerosa in Afrum.

Fulmina parmâ.

Talis in primo caluit duello,
Cùm reos culpæ socios, beatis

V

Pelleret

Pelleret regnis, tumidumque in orcum

Mitteret anguem.

Mox ait: CHRISTO duce iuncta classis,

Publicis votis onerata classis,

Vince nunc alto, tibi dirus hostis

Littora cessit.

Quis pudor, Bassas volitare toto

Aquore audaces? Vacuare terram,

Atque Sultani Latio replere

Remige scalmos?

Vindice hæc labes abolenda ferro.

Nominis cessent probra Christiani.

Militi prædo Scythicus rependat

Damna Latino.

I Musurmanni metuenda rostris.

Quid sinis lunam Siculos inultam

Ire per fluctus? age peruicacem

Obrue Asanum.

Nec recusandus videatur, et si

Mille prætexat pelagum carinis.

Numine inuito, nimiumque iniqua

Labitur unda:

Quasque per naues duplici coronâ

Ferreas cannas truculentus aptat,

Septies vano iaculari inanæ

Fulmine glandes.

Thrax (nefas!) vestris odiis superbus

Bella deposcit: simul ut coitis,

Pelleret

Impetus

Impetus impar tolerare, terra

Cedit & undis.

Dum calent rixæ, cupidus duelli est,

Subdolè pugna: ubi conferenda

Viribus vires, dat opima vestris

Arma trophæis.

Tempus est: tenta generosa pugnam.

Dux ego audendi, trepidam Gelonos

In fugam vertam. Tibi certa crescit

Me duce palma.

Victor hic illam metet ensis: illam

Bistones fractis animis relinquent.

Vincimus causâ: quid adhuc moramur

Vincere ferro?

Dixit, & sacros iaculatus ignes,

Concano immisit gelidum pauorem:

Moxque palantes chalybæa quassat

Grando carinas.

Vincit V R B A N V S M I C H A E L I S armis:

Dant Scythæ pœnas, laceræ feruntur

Hinc & hinc naues, Siculumque gaza

Afra per equor.

Audijt pugnae sonitum Charybdis:

Audijt Turcas cecidisse Scylla,

Atque latratu petere Ottomanni

Cornua visa est.

Interim marcet tibi sancta laurus

Pulcher Europæ Fideique sanguis:

*Laurus hæc marcet, totiésque victor,
Vincere nescis.*

*Ast ubi affulget speciosum inane,
Dumque priuata trahit aura laudis,
Arma non lentus rapis; arma pugnæ
Vertis in omnes.*

*Triste quid nomen iuuat, & pudendas
Querere his armis animisq; lauros?
Barbara quanto melius refringas
Cornua læne?*

ROSA AVREA

FERDINANDO II. MAGNO HETRVRIÆ DVCI

ANNO SANCTO CONCESSA.

TERVM Rosam auream, iterum pulcherrimi muneris pulchrum argumentum tracto. Verum pulchrius fiet, si prætermissam antè floris consecrationem, formam, symbola, ceterosque ritus in medium protulero. Equidem nouus hinc in Pontificium florem splendor, noua muneri gratia accedet. His ignoratis, vix capias doni dignitatem. Certè, quam ob causam, Rosam auream vel VRBANVS dederit, vel tulerit FERDINANDVS, non perspicias. His probè intellectis, ritus sanctissimos suspicias, VRBANI prudentiam commendabis. FERDINANDI felicitati gratulabere, quòd anno

anno sancto pius & magnus Viator Romam profectus, portæ sanctæ fructum & Rosam ab VRBANO meruerit.

SILVA V.

CAlloipe Latij referamus dona Parentis,
VRBANI magnâ dona dicata manu.
Ardua res dictu; sed erit retulisse decorum.

Non iuuat è molli lecta corona iugo.

Perge rosam. Viridi radiantem adiungere lauro:

Laurus Castalis & rosa grata choris.

Fusilis in ramos auratos spargitur arbor,

Aurat is pariter suspicienda rosis.

Dedicat hanc Orbis solemnî carmine Princeps;

Dumque dicat, tales concipit ore preces:

Omnipotens Genitor, cuius vox triuida, rebus

Mensuram, numeros, pondera iusta dedit.

Quo duce, Sol lucem moderatur, Cynthia noctem;

Itque per alternas ignis uterque tices.

Tu fons latitiæ, tu iusto pura voluptas,

Sive illum alba fides, seu tibi iungit amor.

Sic tibi deuincti te supplice voce rogamus,

Felicem florem hunc esse bonumque velis.

Ille quidem & pulcher formâ, & iucundus odore
est:

At sine te nullum latitiæ omen habet.

Latitiæ populis ferat omina, si benè leto

Et Nati nobis sanguine parta tui.

Ille iugum Ditis, Babylonis vincula soluit,
 Nostra ut libertas, nostra corona foret.
 Ecce sacra fulget flos libertatis imago:
 Parcite vincla pias dura ligare manus.
 Propria erunt nobis hæc gaudia; luxque sequetur,
 Quam nulla tenebræ, nubila nulla tegant.
 Tu modo tu Genitor surgentes opprime noxas.
 Auctori noxa est semper iniqua suo.
 Aspice quos fluctus ciet, & compone procellam.
 Tranquillas melius cymba secabit aquas.
 Ibimus ad CHRISTVM: CHRISTI ducemus odores.
 CHRISTVS flos nobis; & Rosa Saron erit.
 Hæc ait, & Syrio florem contingit oliuo:
 Hinc Moschi in ramos fragmina odora iacit.
 Mox fragrans puri rigat aurum flumine roris,
 Thuraque dat castâ terque quaterque manu.
 Interea dulci resonant sacraria cantu,
 Et cætus festo consonus ipse suo est.
 Continuo quem sancta manet rosa, protinus ille
 Curuatis genibus splendida dona capit.
 Imbuis exemplum, Tu FERDINANDE, sacrati
 Moris, & VRBANI munera letus habes.
 Demisso ille Rosam cum traderet; Est ea, dixit,
 Digna tuis meritis, est quoque digna via.
 Hanc tibi concedit per me Regnator Olympi,
 Cuius ego in terris sceptrâ vicesque gero.
 Tu Solymæ hinc palmas æternæ, & gaudia disce,
 Gaudia terrena premia militiæ.

Cum pius, & Thuscis venias huc magnus ab oris,
Dona Ducem magnum nostra piūque decent.

CHRISTVS in his magni mensuram Nominis implet.

Quod colat, in CHRISTO mens pia semper habet.

Ergo inter gentis Medicæ lilia semper

Flos hic, ceu pignus prosperitatis eat.

Sic Medicæ domus, sic fortis Hetruria crescat,

Siue tuo fato, siue favore poli.

Dixerat VRBANVS: pedibus Dux oscula sanctis

Et manū libat, quā dabat ille Rosam.

Mæste igitur sacro ditatus munere Princeps:

Floribus his præsens Numinis omen inest:

Omnia digna tuis spondet Rosa mystica cœptis:

Illius auspicio magna mouere decet.

Siue nigros properas classē dimittere in Afros,

Seruiet imperiis Africa tūsa tuis:

Seu Scythici insequeris classē lunamque Tyranni,

Ante rates fugiet barbara luna tuas.

Quæ me præcipitem rapuisti in prælia Mauors?

Non sunt hæc elegis arma sequenda meis:

Egregij potiùs referamus symbola doni,

Materiâ haud venient inferiora suâ.

Quicumque ille fuit præclari muneris auctor,

Nōne sagax illum cor habuisse putas?

Hic Superum Regi placuisse ænigmata vidit,

Et titulos inter Numinis esse rosam.

Illa decus veris; terrarum gloria CHRISTVS:

Imperat hæc violis, imperat iste polis.

Et

Et meritò adduntur diuino balsama flori;

Puræ adolent meritò thura Sabæa manus:

Scilicet augustum quia balsama nomen IESV,

Et Numen referunt thura Sabæa Dei.

Thure Deum colimus, placamus thure Tonantem.

Prouenit ex illo nomine nostra salus.

Idem non temerè speciosa emblemata finxit,

Fecit & aurato flore micare rosam:

Naturâ quoniam concretus duplici CHRISTVS,

Atque ex æterno Numine factus homo est.

Flos hominem ostendit, Numenque probatur in auro.

Quàm facit ad dotes hæc rosa, CHRISTE, tuas?

Nec minùs arboreo caelestia regna metallo

Exhibet, & quâ sint illa petenda viâ.

Armat spina rosas, odor inter spicula fragrat.

Qui refugit pungi, non legit ille rosam.

Ardus ad calum callis patet, aspera latis

Præcurrunt: fugiens aspera, leta fugis.

Ritè etiam princeps flos informatur in auro,

Ritè sacris dono Regibus ire solet.

Flos breuis exemplum est, Regum fastigia labi,

Res summas fluxæ more perire rosæ.

Dic, ubi qui calum tangebant vertice Reges?

Obruit exiguus nomina tanta cinis.

Aspice ut immiti rapiantur turbine flores:

In trabeas fati non minor ira furit.

Scilicet è solio citò purpura fertur ad urnam.

Hei mihi quàm refugium flos habet iste decus!

Ingentes

*Ingentes animos magni nunc tollite Reges:
 Hoc aurum, hos flores, hora dat, hora rapit.
 Quisquis es, oblato moderatiùs utere sceptro.
 Flos fragilem sceptris indicat esse fidem.*

IVSTITIA VRBANIANA,
 ENSE, LANCIBVS, ET HAC EPIGRAPHE CELEBRIS,
 PAX IN VIRTUTE TVA.

PACI suam conseruationem mundus debet; Pax Iustitiæ. Vtrâque florente, florent omnia : Artes, Litteræ, Pietas. Sed vigere Pax diu non potest, nisi robur à Iustitiâ duxerit : hæc dum sua cuique vendicat, bellorum caussas & materiam tollit. Quisquis igitur Pacem stabilire quæris, Pacem Iustitiâ fulci. Iustitiæ leges, adminicula sunt quibus sustentetur, ne ruat; & vim illi conferunt, ne deflorescat. Iustitiam vniuersim descripsi, imò VRBANIANA E Iustitiæ munia sigillatim explicui. fulcimentum ea est Orbis, & vindex Pacis: ideò strictus illi ensis in dextrâ, quo vniuersa protegit, siue rescindendo noxia, siue salubria imperando. Ideò in læuâ lances, vt æquali examine ius Orbi diuidat. Præsidium in illo mucrone habemus; non caussam timoris. His lancibus si se Orbis appendi sineret, iampridem Pace frueretur, quam lugemus tot claudibus temerata. Appende tamen vt cupis, & potes,

tes, Diua. Appende. Tuum est, Pacem, cùm floret,
fouere; cùm exulat, reducere. reducas, fructusque
sit tuæ Virtutis, Tranquillitas temporum.

S I L V A VI.

Diuā salus rerum, præses iustissima mundi,
Vindice quæ fontes ferro metis; aquaque iustis
Præmia dispensas, & recto examine fata
Fortunamque hominum appendis; siue atria cali
Intemeratâ tenes, solio seu Numinis astat,
Seu Vaticani seruas fastigia templi,
Unde sacram placido despectas lumine Romam;
VRBANI Regnum, iucundaque secula mellis
Aspice, sed tali vultu, quo leta solebas
Saturni imperium gentesque videre priores.

Iam Latium, iam Roma aequo sub Principe floret,
Quique Orbi dat iura, & Relligionis habenas
Temperat, ad recti flectit sua facta tenorem,
Imperio exemploque potens; præscriptaque suadet,
Ante & clamosi vocem præconis, & antè
Impia quàm posito delicta detentur in ære.

Felices nimium populi, queis vita regentis
Et lex & dux est ad honesta. Ter ille beatus,
Qui leges, quas constituit, virtutibus ornat.
Hunc neque formido, neque gratia lenis amicis
Flexit: non dubie regina pecunia mentis,
Non coniurati rixas intendere Reges,
Aut cæcus populorum ardor, vel diuitis Indi

Pellaces

Pellaces gazæ; non oris forma venusti,
 Mollibus insidiis metuenda. Idem omnibus, idem
 Insignes ex Urnâ equi sortitur & imos.
 Utilis illa quidem terris prudentia Regum,
 Quæ temerè nil decernit, feruetque doceri,
 Quatenus imperio fas uti: at degener usus
 Imperij est, aliena loqui, componere iussa
 Ad nutum alterius. Populis plus ille colendus,
 Plus solij sceptrique capax, cui corde sub imo
 Inscriptæ leges: quem sancta & firma voluntas
 Iustitiæ affectus constantem format in omnes.
 Talem te Numen primæuis finxit ab annis,
 VRBANE, atque etiam talem Te suspicit Orbis
 Condentem leges, nec iura precaria dantem.
 Scilicet in Themidis mutasti pectora templum;
 Quasque solent alij saxis incidere leges;
 Tu melior cordique imo menti que reponis.

Hinc illa inuictæ manant oracula vocis,
 Hinc mandata fluunt, geminum quæ lata per Orbem
 Omnia Romano proclinant Regna Tiaræ,
 Discordesque vocant animos ad Pacis amorem.
 O mites regnandi artes! ô dulcia iura!
 Quis nisi mentis inops, & culpæ cæcus amore,
 Tam placidi Regni faciles detrectet habenas?
 Quis non sponte iugum subeat, quo gloria vincto
 Libertasque venit maior? quis pulchra recuset
 Obsequia? ô pariter posito diademate Reges,
 Et positis genibus, magno submitтите fastum

VRBANO, & placeant communis iura Parentis.

Hæc Latios æstus tempestatem que Casalis,
Euerfuram atris miserandas fluctibus Urbes,
Sedarunt. ea Cesar amat: ea fortis Iberus
Atque alacres pronò venerantur vertice Galli.

Hæc etiam mundum flectunt mandata latentem,
Et Ditem & Diras, atque impia crimina frenant.
His polus ipse subest: cuius si limen apertum,
Clauditur imperiis VRBANI, aditumque recusat:
Sin clausum est, clausumque velit recludere, duri
Diffiliunt subito vetes, calumque patescit.

Sed iam tempus erit, Virgo, componere gentes:
Linque aspectum Urbis, finesque egressa Latinos,
Aspice civili sudantem sanguine mundum:
Aspice que gelidâ tempestas surgat ab Arcto;
Qui veniant Finni, queis Lappus fulminet armis.
Suscitât hinc Rhodanus, mouet hinc Germania bellum:
Cædibus hinc Athesis maculatur, Arar que cruentis
Fertur aquis: sonat excidium Lothari que ruina,
Rura que fœdifragis vastantur Sequana turmis.
Nec minus immensum sæuit Bellona per Orbem;
Ut veteri in quercu si flamma exarserit, omnes
Corripit extemplo ramos: it victor ad alta,
Accendit truncum, nec parcit stirpibus ignis.

Pone modum cladi Virgo: sint symbola vera,
Et VIRTUTE TVA PAX mellea temperet Orbem.

SOTERIAM

VRBANO VIII.

CANVNT MOPSVS ET LYCIDAS.

NIL pensi habet auri & honorum aua-
 ritia; nulli parcit, dum cunctis inhiat.
 Ipsum etiam Christiani Orbis caput
 appetiuit. Quid ausit vltra? omnia in
 VRBANO perdiderat, si euentum habuisset. vt
 omnia cum VRBANO seruantur, in irritum
 recidere furiosi conatus. Quid moliris inexplebi-
 lis furor? quò ruis scelus? Istæ tuæ sacrilegæ
 machinationes, quas opertissimas reris, proferen-
 tur in lucem. Nefariæ coniurationis tuæ socij vel
 conscientiam adacti, vel impellente Numine te se-
 que deferent. lacerabere totius conuitio posteri-
 tatis: audies infame sæculi portentum. Quò ruis?
 Patrem Orbis in VRBANO petis? an placet parricidium?
 Pergit, inferos in VRBANVM mouet,
 ceu validiores illi ad perdendum essent quàm Deus
 ad conseruandum. Aggredere quidlibet, mon-
 strum: nec enim hominem vocarim cui mortali-
 um Parentem perimere est constitutum. Num-
 quam ei vitam auferes, quem Deus vult esse su-
 perstitem. Eius nutu vocatus est ad Tiaram, eius
 tutelâ seruabitur. Seruatus est certè, vt diutiùs eo
 Principe floreremus.

E C L O G A

LYCID. **Q**Uæ noua Mopse tibi pertentant gaudia
pectus?

Suppleuitne greges fetura? an tuidus Alcon
Quos tu cantando vicisses reddidit agnos?

MOPS. Imò aliud Lycida, quod tute fatebere maïus.

LYCID. Nempe tuos calamos non aspernatur Helora,
Iamque tuis faciles melior dat cantibus aures.

O te felicem si tu illam flectere possis,
Felicisque simul calamos quos illa probabit!

MOPS. Nec meus illa ignis; nec posthac carmina
perdam,

Ut tumida placeam. grauior me cura subegit,
Et calamos grauiora vocant ad cœpta Camæna.

LYCID. Quin tu, quidquid id est, Lycidæ dicturus
apertè es:

Forſitan alterno cumularim hæc gaudia cantu.

MOPS. Non equidem inficior; nec enim mea pe-
ctora tantum

Letitia hæc tangit; populos descendit in omnes:
Et commune bonum est. Communia vota Tonanti
Soluamus, Lycida, tali pro munere. Vota
Unanimi ut soluamus, ego cuncta ordine pandam.
Daphnis cui nostri custodia credita ruris,
Tybridis ad ripam teneros dum pasceret agnos,
Fraudibus Antigenis penè occidit: istius ausus
Sacrilogos diro stimulabant carmine manes.

Quòd

Quòd si nec Veneranda Pales, nec Numina ruris
Fregissent monstri rabiem tam dira mouentis,
Nec tuus hic Daphnis, nec custos Diueret Orbis.

LYCID. Vsq̄ue adeòne nullum scelus abstulit? heu
bona ruris,

Heu Romæ tecum perisissent gaudia Daphni!
Quis seruaret agros, quis oues felicibus herbis
Pasceret, aut Superos dulci placaret auenâ?
Quis rabidos nostris auerteret orbibus hostes?
Quis daret ut quercus sudarent roscida mella?
Ut lactis fontes, ut flumina nectaris irent?
Me miserum! si te tam tristia fata tulissent,
Pastores fugerent gregibusque pedoque relictis,
Errarent sparsi tacitis in vallibus agni,
Pastorum gemitus iteraret flebilis Echo:
Tu quoque Pastorum lacrymis Tiberine tumeres:
Pro Lycidæ calamis, pro dulcis arundine Mopsi,
Funereo tristis strideret tibia cantu.

At quoniam Daphnin seruarunt Numine Diui,
Illum & presentes celebremus arundine Diuos.
Diuos laude feramus, amarunt nos quoque Diui:
Daphnin laude feramus, amabit nos quoque Daphnis.

MOPS. Innocuus ridet furias freudentis Auerni,
Sub pedibusque premit fraudes & crimina Daphnis.
Ergo hilares ouium plaudunt per prata magistris
Cumque suis bobus rura inter opima coloni.
Uberior campos vestit seges: ubera capræ
Distendunt magis: ubertas gratissima Daphni.

Ipsè

*Ipsè adeò labens flauenti gurgite Tybris,
Atque Urbis montes, clamat gens tota Quirini:
Viue diu felix, viue Urbanissime Daphni.*

LYCID. *Crudeles manes tentarunt perdere Daph-
nin:*

*Innocuum Daphnin mitis defendit Olympus.
Crudeles manes magis, an Gens mitis Olympi?
Mitis Gens cali, crudeles vos quoque manes.*

MOPS. *Sepè nigra obducunt rutilantem nubila
solem;*

*Mox tamen inuictus sol nubila luce repellit:
Sic multæ insidiæ Daphnin petiere doliq̄ue;
Sed nullæ insidiæ Daphni nocuere doliue.*

LYCID. *Qui magnum Daphnin non diligit, oderit
idem*

*Æthereas flammæ, Phœbei luminis ignem,
Maturas fruges, maturi dona Lyæi,
Et quas spiramus malè conscius oderit auras.*

MOPS. *Quisquis amat Daphnin, vescaris munere
Diuum,*

*Mella tibi manent: viuas gratissimus astris,
Nec segetes pluuiis, nec seuâ grandine vites,
Nec doleas perÿsse greges feritate luporum.*

LYC. *Panis amor Daphnis: sua Pan insignia Daphni
Imperiumq̄ue dedit ruris, calamosq̄ue, pedumq̄ue:
Frustrâ homines illum, Styx frustrâ perdere gestit;
Numquam homines illum, Stygius numquam obruet
hostis.*

MOPS. *Stant*

MOPS. Stant & Calicolæ pro vitâ Daphnidis,

& pro

Lanigeris gregibus quos Panis munere pascit.

Viuite sub tali custode, metuque remoto

Carpite gramen oues : sic vult vos carpere Daphnis.

LYC. Magne Parens volucris gyro qui secula torques,

Aternusque hominum labentes digeris annos,

Unum oro, Daphnis vitam, Daphninque tuere.

Omnes pastores, omnem seruaueris orbem.

MOPS. Illa dies quæ triste nefas perduxit in auras,

Natali proprio posthac mage grata recurret :

Sospitibus Superis incendam thura quotannis,

Et roseis sacras ornabo torquibus aras.

LYC. Hanc ego solemniter celebrabo carmine lucem,

Nec parcat saluo mea fistula ludere Daphni.

Lude hilaris mecum saluo mea fistula Daphni :

Nulla greges nostros illo mala sospite lædent.

MOPS. Diuæ quæ regitis fatali pollice vitam,

Quas populi dicunt non vero nomine Parcas,

Parcite, & in longum conuoluite Daphnidis annos,

Tres eritis nobis non falso nomine Parca.

VOTVM PRO PACE,
 PRO PONTIFICIS AC TOTIVS
 BARBARINÆ GENTIS
 INCOLVMITATE.

Silvas nostras Æternæ mentis inuoca-
 tione coepimus, Voto finiantur. Aptè defi-
 nitur, cùm extrema primis respondent.

CHRISTE

MORTALIVM SALVS,
 AVCTOR ET CVSTOS ECCLESIAE,
 PONTIFICVM PRINCEPS,
 CAPVT, EXEMPLAR,

QVI

ROMANAM ECCLESIAM
 IN AMPLISSIMVM FASTIGIVM EXTVLISTI,
 TE OMNIVM BONORVM VOTIS
 ORO OBTESTOR QVE:
 CVSTODI, SERVA, AVGE HVNC SPLENDOREM,
 VRBANVM, QVEM TIBI SVBSTITVISTI,
 AMA VT TVVM,
 TVERE VT NOBIS NECESSARIVM.
 IVVA FIDISSIMI VICARII CONATVS.
 REDDAT SAPIENTIA SVA MORTALIBVS PACEM,
 QVAM ILLI SVO VITIO POLLVERVNT.

DEVS

D E V S P A C I S

A V D I E T S E C V N D A

P L A C I D I S S I M I P O N T I F . P R E C E S .

S I T S Æ C V L V M Q V I E T V M , S V B T R A N Q V I L L O C A P I T E :

S I T S A N C T V M , S V B C A P I T E S A N C T O :

S V B V R B A N O , H V M A N V M , M I T E , V R B A N V M .

D A T O R T R A N Q V I L L I T A T I S

F E R O C I E N T E S A N I M O S C O M P O N E :

D E M E B E L L I C V P I D I N E M P V G N A C I B V S .

S C I A N T P O S T E R I ,

V R B A N O P R O C V R A N T E , T E C O N C E D E N T E ,

P A C A T O S E S S E T V R B I D I S S I M I S Æ C V L I F L V C T V S .

P R Æ S E N S Æ T A S G E S T I A T

T V A C L E M E N T I A , I L L I V S C V R A

P A C E M S I B I R E S T I T V I .

P R I N C I P V M E T P I O R V M F A V T O R

S E R V A G E N T E M B A R B A R I N A M ,

G E N T E M M A G N A M , P I A M ,

I N O R B I S O R N A M E N T V M E T S A L V T E M N A T A M .

T V I L L A M A D H O C C V L M E N E V E X I S T I :

C O N F I R M A E V E C T A M .

T V O I L L A M F A V O R E D I G N A M I V D I C A S T I :

C O N S E R V A I N I L L A T V A M V N E R A , T V A I V D I C I A .

N O R I N T O M N E S

E T O P V S T V V M E T T V Æ C V R Æ P A R T E M

E S S E B A R B A R I N O S .

Arbiter rerum, cui cuncta parent,
Iuste sceptrorum dator, ô canende
Semper, & mundo celebrate, iustis
Annue votis.

Si Tuo nutu Latius Tiaras
Tempora V R B A N I triplici coronâ
Ritè præcingit, Tua, quæso, in illo
Munera serua.

In Tuo regnet folio beatus:
Dicat hinc omni noua iura mundo,
Hinc profanata violenta sedet
Prælia terre.

Mitis æterni Genitrix Parentis
Virgo, Romanæ columen coronæ,
Filij V R B A N O duce signa ubique
Visere possis.

Tuque quem legit trabeæ patronum
Ignea ductor M I C H A E L iuuentæ,
Inclytam magni trabeam clientis
Regnaque firma.

Vosque quos aris Superi recepit,
Vosque queis aras Superi dicauit,
Este felices: date quæ precamur
Pro Patre nostro.

Ille componat furiosa bella,
Bella civili miseranda clade:
Inde communem benè iuncta signa
Vertat in hostem.

Sub sua audacem iuga mittat Hebrum,
 Vincla Iordanis Solymæque soluat,
 Et Crucem victor sacer in receptâ
 Figat Idumâ.

Hinc ubi Thraces, Scythicamque lunam
 Egerit iusto domitam triumpho,
 Gaudeat partis, meritumque serus
 Tendat in Axem.

Celites magni, quibus approbatum
 Purpuram & claves dare BARBARINIS,
 Mellea genti date leta fata,
 Et decus omne.

Quique vos aris colit, atque Templa
 Vestra FRANCISCUS reparare gaudet,
 Alleuet sanctos Patrum sagaci
 Mente labores.

Candidas sumat super Orbe curas
 Candidus Princeps, dubijque casum
 Fulciat mundi, validus pericla
 Nostra fugare.

Tequè sincerum Melitensis olim
 Ordinis lumen, modo purpuratos
 Inter ANTONI radiate Patres
 Prosperet ather.

In sacro felix vigeas Senatu:
 Hinc tua Gallum fidei tuisque
 Creditum curis ad honesta transfer
 Otia Pacis.

Prospero mitis placidusque vultu
CHRISTE Germanum Latij Parentis
Aspice, & canis meritisque pulchram

Protege vitam.

Ille calcatis opibus secutus
Signa FRANCISCI, tibi nunc in ostro
Servit, ut miro iuga dedicaret

Pincia templo.

Summe stellantis Dominator aulae,
Si faues iustis, meritisque honore
Tollis & famam, tege BARBARINAE

Lumina Gentis:

Quique te primam colit è iuventam
Magnus aeterna moderator Urbis,
Cum sua sponsus diuturnus Annam

Proleque vivat.

Filij fato Generis beati
Floreant semper, generisque famam
Augeant semper, proavis utrisque
Et patre digni.

Unus inuictis animosus armis
Sanguinis vincat titulos paterni,
Atque materna speciosa crescat
Gentis in acta.

Alter à cunis Domino dicatus,
Romulo felix adolescat ostro;
Sicque post illos simili perennent
Stirpe Nepotes.

Sentit hæc calum, Deus ista sentit.

Spem bonam & certam cano BARBARINIS.

Non solent Vates agitante CHRISTO

Falsa monere.

LECTORI.

HEVUS Tu: extra ordinem est, ut vides, hæc Silua. Sed an non præstat hîc dari, quàm omitti? Illustris certè VRBANIANÆ Corona radius accedet, nec intempestiuè hoc qualecumque officium pietatis diuo BORGIAE exhibuerim. Nusquam sera pietas, si pietas est. Cùm igitur in operis decursu prætermissa fuisset à me tanta virtus, obliuionis me huius admonuit magnus & Regius Architypographus. Momentem audiui, ut oportuit; obliuionem pensavi hoc carmine. verùm cùm, opere iam propemodum typis excuso, collocari suo domicilio non potuerit; hîc debuit, ut fruerè.

FRANCISCVS BORGIA

ARIS ACCEPTVS.

FAT quoque præclara inter VRBANI opera FRANCISCVS: in tantum celebrandus, quantum vel nobilitas, intelligi à quoquam, vel sanctitudo potest. Nihil nobilius in totâ gente BORGIA RV M fuit: sed neque sanctius quidquam Societas IESV habuit. Natus ut Regum vices obiret; Deo serui-

re,

re, quàm aliis imperare maluit. Omnem ætatem sic exegit, vt non tam alumnus Virtutis, quàm ipsa Virtus videretur. Nullum eius contumax factum, nullum leue: omnia ex moderatione & prudentiâ. Pietate semper in omni vitâ, ætate prouectus religiosi votis magnus fuit: per hæc sanctitatis fundamenta quæ in mundo iecerat, sic extulit, vt sicut antea celeberrimos inter sæculi Heroës eminebat; sic inter Sanctos sanctimoniâ maximè excelleret. Corpore in terris, animo in cælis versabatur. CHRISTVM in mysticâ hostiâ tam strenuè coluit, vt latentem sentiret, amaret præsentem. Sic secum & cum corpore egit, quasi cum hoste ageret; quem penitus domitum vellet, ne ab illo virtutis in cursu tardaretur. Gloriam tam cupidè fugit, quàm ceteri auidè sectantur. Sed, opinor, nemo se in irritum vniquam abiecit: quo quisque factum animosiùs calcarit, hoc euehitur altiùs: certâ lege Numinis, vt qui se infra mortales collocant, supra mortalitatem efferantur. Dum se demittit BORGIA, dum gloriam in Societate IESV condit, ex opulentissimo Duce, inops; ex Prorege, alieno iuri sub pulcherrimâ disciplinâ mancipatus, famæ & splendori prælusit. Iam certè ad aras accipitur: pro coronâ perituro è metallo textâ, capit æterni diadema fulgoris: pro relictâ dititione Gandiæ, templa sibi arasque totum per orbem VRBANI beneficio poni gaudet. Numquid maiora

iora est adeptus, quàm reliquerat? Sic se demittere, surgere est: sic sibi mori, Deo viuere: per hanc denique fragilium honorum fugam, laus nullo unquam æuo moritura comparatur.

SILVA VIII.

Quis nouus occiduo Sol exerit ora cubili?
Quòdve recens sero lucet ab axe iubar?

Siccine non vestro proditis ab æquore flamma?

Siccine inassueto tramite Phæbe redis?

Fallor, an ista tui non sunt miracula vultus,

Luxque alio nobis purior ore micat?

BORGIA Gens magnis Heroibus agnita mundo,

Hoc etiam mundo Sidere grata Venis.

FRANCISCI lux ista tui est: huic Arbiter orbis

Calicolas inter nomen habere dedit.

Hinc noua per gentes meritorum lumina fundit:

Lumina fundentem vesper & ortus amant.

Hunc tu aris supplex, sanctis hunc accipe templis:

Auctorem attollas dia propago tuum.

Vos quoque Iesuada (vestrae laus ille corona

Non leuis, & sacri pars fuit ampla chori)

Iesuada magni solido de marmore templa

Seu Socio vestro ponite, siue Patri.

In foribus pheretrum Augusta & deforme cadauer,

Et iaceat leto fracta ISABELLA suo.

FRANCISCVS iuxta mutatum in lurida vultum

Horreat, & domina iuraque vimque necis.

Z

Hæc

Hæc facies illum dubiâ reuocauit ab aulâ,
 Caussasque ad CHRISTI signa sequenda dedit.
 Interior paries pulchram explicet ordine vitam,
 Quamque aula impendit BORGIA, quamque Deo.
 Hinc Ognatensis surgant loca vasta recessus:
 Secessum meritis impleat ille suis.

IULIUS hinc Latium FRANCISCO deferat ostrum:
 Delatum sanctè respuat ille decus.

Hic Superum in varias dispergat dogmata gentes,
 Quas Tagus, & Bætis, quasque Sicoris obit.
 Dogmata spargentem populorum turba sequatur,
 Et sancti clamet se Ducis ore trahi.

CAROLUS hinc siluæ mirabilis accola, vitam
 FRANCISCO apperiat propositumque suum:
 Ut spretis aquilis, summo de culmine rerum
 Venerit occulti saxa habitare iugi.

FRANCISCUS probet hos animos: cumque omnia Cæsar
 Vicerit, hinc etiam se superasse canat.

Felicem Augustum, nec non Te BORGIA! victo
 Queis mundo ad Superos tendere cura fuit.

Parte aliâ pullâ Dux fortis veste verendus,
 Castra pio ductu Loiolaæ regat.

Hos velit Eoi trans littora currere ponti:

Hos velit Occidui solis adire domum.

Opponat Luthero alios. Sceleri instet Ubiques
 Et sancta ex omni gente trophæa ferat.

Non procul hinc Latiae portet mandata Tiarae,
 Europaque Duces ad sacra bella vocet.

Hinc Venetos, hinc Te Regum ter maxime, per quem
 Aucta & defensa est sæpè PHILIPPE Fides;
 Nec minùs aduerso iactatos turbine Gallos,
 Cumque suo inuisat turbida regna Duce.
 Gallia mira olim cultrix Fideique Dei que,
 Hei mihi quàm dispar tum tibi vultus erat!
 Tempore non alio Caluini perfidus error
 Sciuus in Superos arma cruenta tulit.
 His ubi calatus paries effulserit actis,
 Templo insignem aram construite in medio.
 Virtutes circa assurgant, Pietasque, Pudorque;
 Stetque suis flammis conspiciendus Amor:
 Sanctus Amor, vultu athereo, pennisque coruscus,
 Virgineâ crispans ignea tela manu.
 Fulgeat Integritas, Prudentia fulgeat, & que
 Verbere continuo membra animumque domat.
 Has habuit vitæ comites: his fortiter usus
 Extulit egregium BORGIA ad astra caput.
 VRBANVS nitido has inter fingatur in auro,
 Triplex præcingat cui diadema caput.
 Illius è labiis, spiranti in imagine, sancta
 Aut hoc aut simili lemmate dicta fluant:
 FRANCISCI meritis propriam decernimus aram:
 Cultum hîc à populo, quem meruere, ferant.
 Ergo humiles FRANCISCVM omnes letique colamus.
 Indigeti non sunt thura neganda nouo.

APPROBATIO CENSORIS.

HI quinque Libri, in quibus magna Magni Pontificis facta Stephanus Simoninus, Theologiae & Iuris Canonici Doctor, eleganter & discretè complectitur, nihil continent, quod aut rectae Fidei aut bonis moribus aduersetur: quare imprimi poterunt & diuulgari. Louanij v. Kal. Martij M. DC. XXXVII.

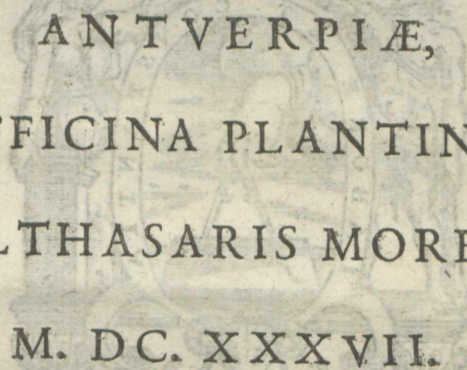
*Antonius Louerius S. T. L.
Apostolicus & Regius
Librorum Censor.*

CVM Priuilegio PHILIPPI I V. Hispaniarum & Indiarum Regis Catholici, ac Potentissimi Belgarum & Burgundionum Principis, ad sexennium.

J. Cools.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXXVII.

